

Rhaglen Gyflawn

Gwasanaeth Democratiaeth
Swyddfa'r Cyngor
CAERNARFON
Gwynedd
LL55 1SH

Cyfarfod

CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG ADDYSG GREFYDDOL

Dyddiad ac Amser

2.00 y.h., DYDD MERCHER, 7FED CHWEFROR, 2018

Lleoliad

Siambr Hywel Dda, Swyddfa'r Cyngor, Caernarfon LL55 1SH

Pwynt Cyswllt

Glynda O'Brien

01341 424301

glyndaobrien@gwynedd.llyw.cymru

(Dosbarthwyd: 31.01.18)

CYSAG

AELODAETH (7)

Plaid Cymru (4)

Y Cynghorwyr

Paul John Rowlinson
Judith Mary Humphreys

Elin Walker Jones

Menna Baines

Annibynnol (3)

Y Cynghorwyr

Richard Medwyn Hughes
Mike Stevens

Dewi Wyn Roberts

Aelodau Ex-officio

Cadeirydd ac Is-Gadeirydd y Cyngor – Y Cynghorwyr Annwen Daniels a Annwen Hughes

Cristnogion a Chrefyddau Eraill

Disgwyl Enwebiad
Dr W Gwyn Lewis
Mrs Elizabeth Roberts
Cynrig Hughes
Eirian Bradley Roberts
Anest Gray Frazer

Yr Eglwys Fethodistaidd
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Undeb Bedyddwyr Cymru
Yr Annibynnwyr
Yr Eglwys Gatholig
Yr Eglwys yng Nghymru

Athrawon

Alwen Watkin
Miriam A. Amlyn
Cathryn Davey
Heledd Jones
Disgwyl Enwebiad

ASCL
NAS/UWT
UCAC
NUT
ATL

Aelodau Cyfetholedig

Gwyn Rhydderch
Parchedig Aled Davies

R H A G L E N

1. GWEDDI

2. YMDDIHEURIADAU

I dderbyn unrhyw ymddiheuriadau am absenoldeb.

3. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

I dderbyn unrhyw ddatganiad of fuddiant personol.

4. MATERION BRYS

I nodi unrhyw eitemau sy'n fater brys ym marn y Cadeirydd fel y gellir eu hystyried.

5. COFNODION

6 - 12

Bydd y Cadeirydd yn cynnig y dylid llofnodi cofnodion y cyfarfod diwethaf a gynhaliwyd ar 8 Tachwedd 2017 fel rhai cywir.

(Copi'n amgaeedig)

(A) MATERION YN CODI O'R COFNODION

13 - 15

Eitem 8 (b) – Cwrs TGAU Astudiaeth Grefyddol Newydd

I dderbyn, er gwybodaeth:

- (a) Copi o lythyr dyddiedig 21 Tachwedd 2017 anfonwyd at y Gweinidog dros Addysg, Llywodraeth Cymru
- (b) Copi o ymateb dyddiedig 6 Rhagfyr 2017 oddi wrth y Gweinidog dros Addysg.

(Copiau'n amgaeedig)

6. GOBLYGIADAU FFRAMWAITH NEWYDD ESTYN I DREFNIADAU MONITRO CYSAG

16 - 22

I dderbyn adroddiad gan Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GWE ar yr uchod.

(Copi'n amgaeedig)

7. HUNAN ARFARNU YSGOLION

23 - 63

(a) I dderbyn, er gwybodaeth, ffurflen monitro adroddiadau Hunan Arfarniadau ysgolion ar gyfer Hydref 2017 i Gwanwyn 2018.

(Copi'n amgaeedig)

(b) I dderbyn cyflwyniad gan Suzanne Roberts, Adran Addysg Grefyddol Ysgol Y Moelwyn.

(Copi hunan-arfarniad yn amgaeedig)

(c) I gyflwyno crynodeb o Hunan Arfarniad yr ysgolion canlynol:

- (i) Ysgol Baladeulyn
- (ii) Ysgol Cwm y Glo
- (iii) Ysgol Nebo
- (iv) Ysgol Sarn Bach

(Copïau'n amgaeedig)

8. DIWEDDARIAD GAN YMGYNGHORYDD CEFNOGI GWELLIANT GWE 64 - 97

Diweddariad ar Addysg Grefyddol a Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau sydd ar hyn o bryd yn cael ei ddatblygu fel rhan o'r Cwricwlwm Newydd i Gymru

(Copi'n amgaeedig)

9. ADDOLI AR Y CYD - ADBORTH GAN AELODAU

I dderbyn adborth gan Aelodau yn dilyn mynychu gwasanaethau Addoli ar y Cyd mewn ysgolion.

10. ADRODDIAD BLYNYDDOL CYSAG GWYNEDD 2016/17 98 - 123

I dderbyn, er gwybodaeth, copi terfynol o Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd am y flwyddyn 2016/17.

(Copi'n amgaeedig)

11. CYMDEITHAS CYSAGAU CYMRU 124 - 135

(a) I dderbyn cofnodion cyfarfod diwethaf Cymdeithas CYSAGau Cymru a gynhaliwyd ar 10 Tachwedd 2017 ym Mhen-y-Bont Ar Ogwr.

(Copi'n amgaeedig)

- (b) I ystyried enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru.

(Copi'n amgaeedig)

12. RHEOLI'R HAWL I DYNNU'N ÔL O ADDYSG GREFYDDOL

I dderbyn, er gwybodaeth, copi o'r ddogfen uchod a gyhoeddwyd yn ddiweddar.

(Copi i'w ddosbarthu yn y cyfarfod)

C.Y.S.A.G. - CYNGOR YMGYNGHOROL SEFYDLOG AR ADDYSG GREFYDDOL 08/11/17

Yn Bresennol: Y Cynghorydd Paul J. Rowlinson (Cadeirydd)
Y Cynghorydd Elin Walker Jones (Is-gadeirydd)

Aelodau Cyngor Gwynedd : Y Cynghorwyr Menna Baines, R. Medwyn Hughes, Dewi Wyn Roberts, Mike Stevens

Cristnogion a chrefyddau eraill: Dr Gwyn Lewis (Eglwys Bresbyteraidd Cymru), Elizabeth Roberts (Undeb Bedyddwyr Cymru), Eirian Bradley Roberts (Yr Eglwys Gatholig), Anest Gray Frazer (Yr Eglwys yng Nghymru).

Athrawon: Miriam Amlyn, Cathryn Davey

Swyddogion: Mai Bere (Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol a Chlerc CYSAG) a Glynda O'Brien (Swyddog Cefnogi Aelodau).

GwE: Bethan James (Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant)

Ymddiheuriadau: Y Cyng. Judith Humphreys, Cynrig Hughes (Yr Annibynwyr), Alwen Watkin, Heledd Jones (Undebau Athrawon)

Estynnodd y Cadeirydd groeso cynnes i Anest Gray Frazer, cynrychiolydd Yr Eglwys yng Nghymru, i'w chyfarfod cyntaf o CYSAG.

1. GWEDDI

Agorwyd y cyfarfod gyda gweddi gan Dr Gwyn Lewis.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Datganodd Y Cynghorydd Dewi Wyn Roberts fuddiant personol yn Eitem 8 – Hunan Arfarnu Ysgolion gan ei fod yn gwasanaethu ar Gorff Llywodraethu Ysgol Abersoch. Roedd o'r farn nad oedd yn fuddiant oedd yn rhagfarnu ac ni adawodd y Siambr yn ystod y drafodaeth ar yr eitem hon.

3. MATERION BRYS

(Nid oedd y materion canlynol wedi eu cynnwys ar y rhaglen ond cytunodd y Cadeirydd i'w hystyried dan Adan 100 (4)(b), Deddf Llywodraeth Leol 1972).

(a) Eglurodd y Cadeirydd ei fod wedi derbyn holiadur gan ESTYN i'w gwblhau erbyn 27 Hydref 2017 ond ei fod wedi gofyn am estyniad fel bo modd derbyn barn aelodau CYSAG ar yr ymatebion cyn ei anfon ymlaen yn ddi-oed i ESTYN.

Cyflwynwyd copi o'r holiadur i'r Aelodau ac fe gyfunwyd ar y diwygiadau canlynol:

- (i) Ychwanegu'r brawddegau isod i'r blychau yn y mannau perthnasol (ac fe waned hyn gan Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE tra yn y cyfarfod):

"Hawl gan bob cynghorydd i fod yn aelod o Gorff Llywodraethu, ac felly mewn sefyllfa i drafod addysg grefyddol gydag athrawon a disgyblion eu hysgolion.

Mae tystiolaeth storiol yn awgrymu bod yr arlwy ar gyfer disgyblion cynradd yn fwy cyfyng erbyn hyn, e.e. *adalw stori Feiblaidd*, yn hytrach na'u bod yn astudio effaith dysgeidiaethau crefyddol ar fywydau credinwyr neu'n ymgymryd â 'phrosiect' neu ymholiad sy'n seiliedig ar gwestiwn mawr neu sylfaenol.

Sicrhau amser digonol i'r pwnc yn her i'r ysgolion cynradd.

Prin yw'r cyfleoedd i adrannau AG i gydweithio gydag adrannau eraill ar faterion sy'n gorgyffwrdd".

- (ii) Diddymu'r frawddeg a oedd yn cyfeirio at absenoldeb staff gan nad oedd yn berthnasol.

Penderfynwyd: Cymeradwyo'r holiadur a gofyn i'r Swyddog Addysg Ardal Cynorthwyol anfon yr holiadur i ESTYN.

- (b) Adroddodd y Cadeirydd ei fod wedi derbyn cais gan Ddyneiddiwr i wasanaethu ar CYSAG Gwynedd fel aelod gyda phleidlais. Yn y cyfamser roedd y Cadeirydd wedi cyfeirio'r cais i Swyddog Monitro'r Cyngor er mwyn sicrhau y byddir yn cydymffurfio â chyfansoddiad CYSAG.

Adroddodd Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE bod canllawiau i'w dilyn ar gyfer ffurfio CYSAG ac ym Mhwyllgor Addysg ym 1996 cytunwyd i sefydlu grwpiau fel a ganlyn:

Grŵp A	-	Cristnogion a Chrefyddau Eraill
Grŵp B	-	Athrawon
Grŵp C	-	Yr Awdurdod Addysg
Grŵp CH	-	Aelodau Cyfetholedig

Esboniwyd ymhellach bod Deddf 1993 sy'n diwygio Deddf 1944 a Deddf 1988 yn ei gwneud yn ofynnol i'r AALI sicrhau bod cyfansoddiad pwyllgor A cynhadledd maes llafur cytûn a grŵp A CYSAG (enwadau Cristnogol a chrefyddau eraill ac enwadau'r crefyddau hynny) gynrychioli'r gymuned leol. Mae'n ofynnol i nifer y cynrychiolwyr o bob enwad a chrefydd adlewyrchu'n fras gryfder cyfrannol yr enwad hwnnw neu'r grefydd honno yn yr ardal leol, cyn belled ag y bo hynny'n gyson â chyflawni'n effeithlon swyddogaethau'r pwyllgor neu'r grŵp. Gan hynny, mae'r darpariaethau statudol yn cydnabod y bydd achlysuron pan fydd buddiannau effeithlonrwydd yn drech na'r gofyniad i sicrhau cynrychiolaeth uniongyrchol gyfrannol.

Penderfynwyd: Nodi'r uchod a disgwyl ymateb gan y Swyddog Monitro.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 14 Mehefin 2017 fel rhai cywir yn ddarostyngedig i'r cywiriadau canlynol:

- (a) Yn y Gymraeg:

7 (c) - “fel yn y sector cynradd...” yn lle “fel yn y sector ...” yn y 3ydd paragraff
 8 (b) (b) “7 Gorffennaf 2017 yn Wrecsam” yn lle “23 Mehefin 2016 yn Rhyl”

(b) Yn y Saesneg:

Yn yr ymddiheuriadau – “Presbyterian Church of Wales” yn lle “Union of Welsh Baptists”
 6 (b) – Ychwanegu “Talsarn” yn y paragraff 1af
 “Agreed” yn lle “Cytûn” yn yr ail baragraff
 “was not fully meeting” yn lle “was fully meeting” yn y 3ydd paragraff
 7 (a) “illness and confusion” yn lle “confusion and error”
 8 (b) (b) “7 July 2017 in Wrexham” yn lle “23 June 2016 in Rhyl”

5. ADRODDIAD BLYNYDDOL DRAFFT CYSAG GWYNEDD 2016/17

Cyflwynwyd Adroddiad Blynyddol Drafft CYSAG Gwynedd am y flwyddyn academaidd 2016-17, er cymeradwyaeth yr aelodau, cyn cyhoeddi'r adroddiad terfynol.

Adroddwyd gan yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE, bod yr adroddiad yn grynhoed o drafodaethau CYSAG yn ystod y flwyddyn flaenorol o Fedi 2016 hyd Awst 2017, a'i fod gerbron yr aelodau, er mwyn rhoi cyfle iddynt fynegi barn ar yr adroddiad drafft.

Eglurwyd mai swyddogaeth CYSAG oedd cynghori'r Awdurdod Addysg ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, a'r Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

Tywyswyd yr aelodau drwy'r adroddiad gan gyfeirio ar y dulliau a ddefnyddir i roi sylw cyson i fonitro safonau Addysg Grefyddol, trwy graffu hunan arfarniadau ysgolion ac fe welwyd bod ansawdd yr hunan arfarniadau wedi gwella dros y flwyddyn ddiwethaf; adroddiadau arolygu ESTYN ynghyd â monitro canlyniadau arholiadau.

Tynnwyd sylw at gynllun gweithredu CYSAG Gwynedd a oedd yn amlinellu 4 blaenoriaeth.

Cytunwyd i'r dyfodol i ysgolion gyflwyno eu hunan arfarniadau yn y tymor yn dilyn derbyn arolygiad.

Gwnaed fân ddiwygiadau i'r adroddiad drafft tra yn y cyfarfod ac addawodd yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE y byddai'n gwirio'r ddogfen cyn cyflwyno'r adroddiad terfynol.

Diolchwyd i'r Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE am baratoi'r Adroddiad Blynyddol Drafft.

Penderfynwyd: Derbyn gyda diolch Adroddiad Blynyddol Drafft CYSAG ar gyfer 2016-17, a gofyn i'r Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE wneud unrhyw gywiriadau a newidiadau golygyddol a gytunwyd yn y cyfarfod cyn cyhoeddi'r adroddiad terfynol.

6. ADDOLI AR Y CYD

Cyflwynwyd Canllawiau Atodol gan ESTYN a Chymdeithas CYSAGau Cymru mewn perthynas ag addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol.

Derbyniwyd eglurder ar beth yn union yw addoli ar y cyd gan yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE gan nodi bod Deddf Diwygio Addysg 1988 a Chylchlythyr 10/94 Swyddfa Cymru yn pennu'r gofynion cyfreithiol ar gyfer addoli ar y cyd mewn ysgolion yng Nghymru. Gofynnir i ysgolion ddarparu addoli ar y cyd bod dydd i bob disgybl cofrestredig gan ddilyn patrwm Cristnogol yn bennaf neu'n gyfan gwbl. Gall addoli ar y cyd gael ei gynnal unrhyw bryd yn ystod diwrnod yr ysgol ac nid oes rhaid iddo fod yn dorfol - gall gael ei ddarparu i ddosbarth neu flwyddyn ysgol. Esboniwyd bod hawl gan rieni i eithrio eu plant o addoli ar y cyd gydag ysgolion yn gorfod cytuno i geisiadau o'r fath.

Gofynnwyd i Aelodau CYSAG i ba raddau maent yn awyddus i fonitro addoli ar y cyd mewn ysgolion. Pwysleisiwyd nad oedd angen dod i farn ar ansawdd yr addoliad ond yn hytrach bod yr ymarferiad ar gyfer gwella deallusrwydd Aelodau o'r hyn a gyflwynir gan ysgolion yn yr addoliad.

Awgrymwyd gan Aelodau y byddent yn fodlon mynychu'r ysgolion hynny lle maent yn gwasanaethu ar y cyrff llywodraethu ac y byddai'n gwrtais i'r awdurdod addysg gysylltu â'r ysgolion hynny i'w hysbysu o'r bwriad ac wedyn i'r ysgolion estyn gwahoddiad i Aelodau CYSAG fynychu pan fyddent yn cynnal eu haddoliad ar y cyd.

Penderfynwyd: (a) Derbyn a chymeradwyo i'r 6 aelod etholedig sy'n gwasanaethu ar CYSAG fonitro addoli ar y cyd yn yr ysgolion hynny lle maent yn llywodraethwyr yn eu wardiau.

(b) Gofyn i'r Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol gysylltu â'r ysgolion i'w hysbysu o'r bwriad uchod fel bo modd i'r Penaethiaid a'r Aelodau drefnu iddynt fynychu sesiwn addoli ar y cyd.

7. HUNAN ARFARNIADAU YSGOLION

(a) Tywysodd y Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol yr Aelodau drwy daflen a gyflwynwyd yn nodi crynodeb o ganfyddiadau ysgolion gan dynnu sylw bod 4 ysgol gynradd, a dim un ysgol uwchradd nac ysgol arbennig wedi eu harolygu gan ESTYN yn ystod tymor yr Haf 2017. Cyfeiriwyd at sylwadau ESTYN o dan baragraff Gofal, cymorth ac arweiniad, gan nodi mai ychydig iawn o fanylder a roddir i addysg grefyddol.

Yng nghyswllt Ysgol Rhosgadfan o safbwynt y dyfarniad o anfoddhaol o dan y pennawd Gofal, cymorth ac arweiniad, nodwyd y cyfeirir at ddarpariaeth ar gyfer disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol gyda datblygiad ysbrydol, moesol a chymdeithasol disgyblion yn dda.

(b) Tywyswyd yr Aelodau drwy hunan arfarniadau Ysgolion Abersoch a Felinwnda gyda'r safonau, y ddarpariaeth addysg yn dda a chyfeiriwyd bod yr Ysgolion wedi adnabod elfennau i dderbyn sylw, megis:

- Datblygu sgiliau ysgrifennu estynedig disgyblion wrth iddynt ddysgu am grefydd arall ar wahân i Gristnogaeth
- Mwy o gyfleoedd i'r disgyblion fagu hyder wrth ofyn ac ateb cwestiynau penodol er mwyn mynegi barn am faterion moesol perthnasol
- Sicrhau bod cyfleoedd rheolaidd yn cael ei roi i ymwelwyr ddod i gyfnodau addoli ar y cyd

PENDERFYNWYD: (a) Derbyn a nodi cynnwys yr arolygiadau a'r hunan arfarniadau a gofyn, yn unol â'r drefn, i'r Swyddog Gwella Ansawdd Addysg

Cynorthwyol, anfon llythyr at yr ysgolion uchod yn nodi gwerthfawrogiad CYSAG o'r ymdrechion a wneir gan yr ysgolion i gyrraedd y graddau.

(b) Gofyn i'r Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol lythyr hefo'r ysgolion hynny sydd wedi derbyn arolygiad ym mis Hydref i ofyn iddynt gyflwyno eu hunan arfarniad i gyfarfod nesaf CYSAG ym mis Chwefror.

8. DIWEDDARIAD GAN YMGYNGHORYDD CEFNOGI GWELLIANT GWE

(a) Ffurflen Hunan Arfarniad Drafft

Cyfeiriodd yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE at dudalennau 32-33 yn y Rhaglen a oedd yn cynnwys ffurflen hunan arfarniad a anfonir at ysgolion i'w cyflwyno ar gyfer monitro gan CYSAG

Atgoffwyd yr Aelodau bod Fframwaith Arolygu ESTYN wedi newid ers Medi 2017, mewn cydweithrediad â chydweithwyr a swyddogion CYSAG, roedd yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE wedi addasu'r ffurflen ac fe gyflwynwyd y drafft i'r Aelodau, er canfod eu barn o'r cynnwys.

Eglurwyd bod maes arolygu 1 yn y Fframwaith newydd yn cyfeirio at safonau addysg grefyddol gan ofyn pa mor dda mae'r disgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol, sef bod yn ymwybodol o safonau'r disgyblion.

Cyfeiria'r ail faes at Les ac agweddau at ddysgu - efallai bod CYSAG yn awyddus i wybod sut mae disgyblion yn teimlo tuag at addysg grefyddol yn yr Ysgol, a ydynt yn mwynhau'r pwnc ac yn cyfrannu at eu datblygiad at ddinasyddion llwyddiannus

Ym maes arolygu 3 cyfeirir at brofiadau mae plant yn cael. Rhoddir cyfle i gyfeirio at y gwersi - a yw'r disgyblion yn cael croestoriad o grefyddau, ydynt yn mynd ar ymweliadau a fyddai yn helpu plant i wella addysg grefyddol.

O safbwynt Gofal, cymorth ac arweiniad mewn addysg grefyddol – h.y. beth yw effaith yr addysg grefyddol, gofynnir i ysgolion nodi i ba raddau mae addysg grefyddol yn dod a chymuned at ei gilydd, a yw'r disgyblion yn cael profiadau eang yn eu cymunedau.

Yng nghyd-destun Arweinyddiaeth a rheolaeth, gofynnir i ba raddau mae athrawon yn craffu ar addysg grefyddol, a ydynt yn adnabod y cryfderau a gwendidau i sicrhau bod addysg grefyddol yn gyson dda.

Gofynnwyd am farn y Pwyllgor o gynnwys y ffurflen ddrafft uchod ac mewn ymateb amlygwyd y pwyntiau canlynol:

- (a) Y byddai'r ffurflen yn cael ei throsglwyddo i Benaethiaid pwnc i'w chwblhau ac nid o reidrwydd yn cael ei chwblhau gan Bennaeth ysgol
- (b) Bod y gofyn yn ormod eleni wrth i Benaethiaid orfod ddygymod â'r Fframwaith Arolygu newydd. Gwyntyllwyd y syniad i gadw'r ffurflen yn ôl am flwyddyn gan fod Benaethiaid yn gorfod ymdopi hefo trefn newydd beth bynnag.
- (c) A yw'r cwestiynau braidd yn gyffredinol, h.y. pa dystiolaeth fydd yn cael ei ddefnyddio i ymateb i'r cwestiynau ac a yw hunan ddatblygiad y plentyn yn cael ei golli?
- (d) Bod pob pwnc arall yn cael eu bandio o fewn chwarteri yn CA3 heblaw addysg grefyddol. Fodd bynnag cyflwyno ysgolion ddata i GwE ond nid oedd yn hawdd tracio ar lefel ehangach.
- (e) Nad oedd addysg grefyddol yn cael sylw pob blwyddyn mewn ysgolion cynradd fel hunan arfarniad pynciol

Nododd un aelod y byddai'n barod i gwblhau'r ffurflen ar ran Ysgol Eifionydd.

Penderfynwyd: Y byddir yn rhoi dewis i ysgolion pa ffurflen i'w chwblhau ond efallai dewis ambell Ysgol i'w dreialu yn y flwyddyn newydd.

(b) Cwrs TGAU Astudiaeth Grefyddol Newydd

Mynegwyd pryder ynglŷn â'r diffyg mewn gwerslyfrau i'r cyrsiau TGAU a Safon Uwch sef bod y llyfrau yn hwyr yn cael eu cyhoeddi, bron i flwyddyn ar ôl cychwyn y cwrs sydd yn ychwanegu at bwysau gwaith athrawon.

Cyfeiriwyd bod llythyr wedi ei anfon ar 23 Mehefin 2017 at Gydbwyllgor Addysg yn mynegi pryder a chais i sicrhau bod ysgolion yn derbyn adnoddau cyfrwng Cymraeg mewn da bryd, ond ni dderbyniwyd ymateb.

Mynegwyd pryder pellach bod athrawon yn mynd i gael ei beirniadu yn y canlyniadau.

Penderfynwyd: Gofyn i'r Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol:

(a) Anfon llythyr i'r Gweinidog dros Addysg ynghyd â'r Comisiynydd Iaith Gymraeg i ddatgan pryder o'r sefyllfa uchod.

(b) Gyfeirio'r mater er sylw pellach gan Bwyllgor Craffu Addysg ac Economi'r Cyngor.

(c) Addysg Grefyddol a'r cwricwlwm newydd

Adroddodd yr Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE ar gyfer paratoi at y cwricwlwm newydd fod grŵp o ysgolion arloesi sydd yn gyfrifol am ddatblygu'r cwricwlwm Dyniaethau wedi ymchwilio i gwricwla gwledydd eraill ac wedi derbyn arweiniad gan arbenigwyr allanol. Nodwyd ymhellach bod y Llywodraeth wedi comisiynu arbenigwyr i baratoi papurau ar "yr hyn sy'n bwysig" mewn addysg grefyddol (Barbara Wintersgill), hanes (Dr Elin Jones), Daearyddiaeth (Elinor Rawling) a busnes (Prifysgol Caerdydd). Comisiynwyd Cymdeithas CYSAGau Cymru i baratoi adroddiad hefyd a nododd Miss Bethan James ei bod wedi cyfrannu at y gwaith hwn. Nodwyd bod Barbara Wintersgill wedi adnabod 6 syniad megis:

1. Parhad, Newid ac Amrywiaeth / Continuity, Change and Diversity
2. Geiriau a Thu Hwnt / Words and Beyond
3. Bywyd Da / A good Life
4. Gwneud Synnwyr o Brofiadau Bywyd / Making Sense of Life's Experiences
5. Dylanwad, Cymuned, Diwylliant a Phwêr / Influence, Community, Culture and Power
6. Y Darlun Mawr / The Big Picture

Roedd Gweithgor Cymdeithas CYSAGau Cymru wedi adnabod 3 peth pwysig:

1. Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau a godir ohonynt
2. Credoau, dysgeidiaethau ac ymarferion
3. Archwilio ac ymatebion personol

ac fe fyddir yn cyflwyno adroddiad i'r Grŵp Dyniaethau ar 13 Tachwedd.

(ch) E-gylchgrawn Addysg Grefyddol

Nodwyd bod rhifyn 4 yn ymwneud â'r amgylchedd ar wefan HWB.

Penderfynwyd: Derbyn, nodi a diolch i'r Ymgynghorydd Cefnogi Gwelliant GwE am y diweddariad uchod.

9. CYMDEITHAS CYSAGau CYMRU

(a) Cofnodion cyfarfod diwethaf

Cyflwynwyd cofnodion drafft cyfarfod diwethaf o'r Gymdeithas a gynhaliwyd ar 7 Gorffennaf 2017.

(b) Nodi dyddiadau o gyfarfodydd nesaf Cymdeithas CYSAGau Cymru:

- Dydd Gwener, 10 Tachwedd 2017 - Canolfan Ddinesig, Pen-y-bont Ar Ogwr
- Dydd Gwener, 9 Mawrth 2017 – Canolfan Ddinesig, Abertawe

(c) Cyflwynwyd diweddariad ar y broses o ddiwygio'r cwricwlwm gan Manon Jones, Llywodraeth Cymru.

Penderfynwyd: (a) Derbyn a nodi cynnwys y cofnodion.

(b) Nodi'r dyddiadau uchod.

(c) Nodi'r diweddariad.

Dechreuodd y cyfarfod am 2:00 pm a daeth i ben am 4.10 pm

CADEIRYDD

Pennaeth Addysg Head of Education Garem Jackson

Gofynnwch am/Ask for:

Garem Jackson

☎ (01286) 679467

Ein Cyf / Our Ref:

2017 11 21 Llyth Gweinidog Add Llyw / CYSAG

📠 (01286) 677347

Eich Cyf / Your Ref:

✉ garemjackson@gwynedd.gov.uk

21 Tachwedd 2017

Ms Kirsty Williams AC
Ysgrifennydd Cabinet dros Addysg
Llywodraeth Cymru
5ed Llawr
Tŷ Hywel
Bae Caerdydd
CF99 1NA

Annwyl Ms Williams

ADNODDAU CYFRWNG CYMRAEG AR GYFER TGAU ASTUDIAETHAU CREFYDDOL NEWYDD

Yn dilyn cyfarfod diweddar o'r Cynghor Ymgynghorol Sefydlog Addysg Grefyddol Gwynedd (CYSAG) gofynnwyd i mi ysgrifennu atoch ynglŷn â'r diffyg adnoddau Cymraeg ar gyfer y cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd.

Adroddodd athrawes ysgol uwchradd sydd yn aelod o CYSAG ei bod, gyda chymorth rhai athrawon eraill, wedi gorfod cyfieithu'r llyfryn gwaith isod i'r Gymraeg:

WJEC – GCSE – Religious Studies Unit 1 Religion and Philosophical Themes

Nododd yr athrawes ei bod yn teimlo bod hyn yn gwbl annerbyniol. Mynegodd y Pwyllgor ei anfodlonrwydd gyda'r sefyllfa hon, yn arbennig gan i CYSAG fod wedi llythyr gyda CBAC ar 23/06/17 (llythyr atodol) i fynegi ein pryder am y diffyg adnoddau Cymraeg ac yn gofyn am gadarnhad y byddai'r ysgolion yn derbyn adnoddau mewn da bryd ar gyfer cyflwyno'r cwrs. Ni wireddwyd y cais ac ni chafwyd ymateb i'r llythyr hwnnw.

Dwi'n siŵr y byddwch yn cytuno bod sefyllfa o'r fath yn gwbl annerbyniol ac wedi ychwanegu llwyth gwaith aruthrol i'r athrawon.

Gwn o'ch datganiadau cyhoeddus eich bod yn gefnogol iawn i'r Gymraeg ac rydym yn gwerthfawrogi hynny. Byddwn yn ddiolchgar iawn i chi am eich cymorth i bwysu ar CBAC i ddarparu gweddill y deunyddiau ar gyfer y cwrs newydd TGAU Astudiaethau Crefyddol mor fuan â phosib ac i dderbyn cadarnhad na fydd sefyllfa o'r fath yn codi eto.

Yn gywir

Paul Rowlinson

Garem Jackson

**Cyng. Paul Rowlinson
Cadeirydd CYSAG Gwynedd**

**Garem Jackson
Pennaeth Addysg**

c.c. Mr Carwyn Jones, Prif Weinidog
Ms Mary Hughes, Comisiynydd y Gymraeg

Swyddfa'r Cynghor
Caernarfon
Gwynedd LL55 1SH
01766 771000
www.gwynedd.gov.uk

Eich cyf/Your ref 2017 11 21 Lyth Gweinidog Add Llyw / CYSAG
Ein cyf/Our ref KW/05124/17

Garem Jackson Pennaeth Addysg
Cyngor Gwynedd Council
Swyddfa'r Cyngor
Caernarfon
Gwynedd
LL55 1SH

garemjackson@gwynedd.gov.uk

6 Rhagfyr 2017

Annwyl Mr Jackson

Diolch am eich llythyr dyddiedig 21 Tachwedd sy'n nodi pryderon ynglŷn â'r diffyg adnoddau Cymraeg ar gyfer y cwrs TGAU Astudiaethau Crefyddol newydd.

Caiff gwerslyfrau i gefnogi cymwysterau CBAC eu cyhoeddi yn Saesneg gan gyhoeddwy yn Lloegr fel menter masnachol. Nid oes gan Lywodraeth Cymru na CBAC unrhyw ddylanwad dros ddyddiad cyhoeddi'r gwerslyfrau hyn. Trefnir fersiynau Cymraeg o'r gwerslyfrau gan CBAC gyda nawdd Llywodraeth Cymru, ond mae argaeledd y fersiynau Cymraeg yn ddibynnol ar amserlenni cynhyrchu'r fersiynau Saesneg.

Yn yr achos hwn ni chafodd y fanyleb ar gyfer y pwnc ei hachredu'n derfynol tan canol Hydref 2016. Yn dilyn hyn cafodd awduron Hodder bedwar mis i addasu cynnwys y gwerslyfr oedd wedi'i ddatblygu ganddynt ar gyfer Eduqas. Mae'n cymryd oddeutu wyth mis i'r cyhoeddwr gyhoeddi'r llyfr yn dilyn derbyn y testun gan yr awduron. Ni chyhoeddwyd y llyfr yn Saesneg ar gyfer cymhwyster CBAC felly tan Awst 2017.

Er mwyn gwella ar amserlenni rydyn ni wedi gofyn i CBAC ailedrych ar wahanol gamau yn y broses gyhoeddi. Mae CBAC wedi cynyddu ei gapasiti golygyddol ynghyd â datblygu ei broses cof cyfieithu a chysodi peirianyddol er mwyn cyflymu'r broses a lleihau'r bwlch rhwng cyhoeddi gwerslyfrau yn y ddwy iaith. Gan amlaf mae'n rhaid aros am y proflenni terfynol yn Saesneg cyn y gellir dechrau ar y gwaith o gyfieithu neu addasu i'r Gymraeg er mwyn sicrhau nad oes newidiadau pellach. Yn yr achos hwn dechreuwyd ar y gwaith yn gynt gyda'r drydedd broflen Saesneg. O wneud hyn bu'n rhaid ymgorffori nifer o newidiadau i'r fersiwn Gymraeg yn sgil derbyn newidiadau pellach i'r pedwerydd fersiwn o'r Saesneg.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Kirsty.Williams@llyw.cymru
Correspondence.Kirsty.Williams@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

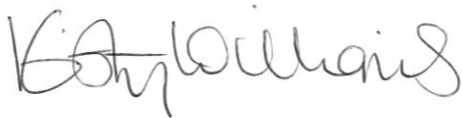
We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Mae CBAC yn gobeithio cyhoeddi fersiwn drafft o'r llyfr Cymraeg ar ei wefan ddiogel yn gynnar ym mis Ionawr. Er mwyn sicrhau bod cefnogaeth i athrawon a disgyblion ar gael, mae CBAC wedi darparu adnoddau digidol ar gyfer y pwnc am ddim ar eu gwefan.

<http://adnoddau.cbac.co.uk/Pages/ResourceByArgs.aspx?subId=26&vId=2>

Rwy'n cytuno nad yw'r sefyllfa yma'n dderbyniol. Mae'r oedi rhwng cyhoeddi fersiynau Cymraeg a Saesneg o werslyfrau i gefnogi cymwysterau yng Nghymru yn fater o bryder i mi ac rwy am sicrhau gwell darpariaeth. Byddaf yn cwrdd â Gareth Pierce, Prif Weithredwr CBAC yn nes ymlaen yn y mis i drafod y mater hwn ymhellach.

Yn gywir

Kirsty Williams AC/AM

Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg

Cabinet Secretary for Education

Sut y gall CYSAG fonitro safonau?

Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG)

Prif swyddogaeth CYSAG yw monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a chynghori'r awdurdod lleol ar faterion sy'n ymwneud ag addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn credu y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol. Mae llawer o CYSAGau yn monitro safonau trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunanarfarniad Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd ag aelodau CYSAG.

Gwybodaeth bellach:

- Cymdeithas CYSAGau Cymru: www.wasacre.org.uk
- Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd: Cylchlythyr 10/94 (Swyddfa Gymreig)
- Felly rydych yn ymuno â'ch CYSAG lleol: llawlyfr ar gyfer aelodau CYSAGau yng Nghymru (Cym. CYSAGau C)
- Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, 2012);
- Adolygiad o Adroddiadau CYSAG (Llywodraeth Cymru, 2011 and 2013)

Adran Addysg a Sgiliau Cymru (AdAS)

Mae'r rhan fwyaf o CYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3-19 oed yng Nghymru' neu'i addasu fel eu maes llafur cytûn. Mae Llywodraeth Cymru wedi cefnogi addysg grefyddol yng Nghymru trwy ddarparu canllawiau i gefnogi athrawon, penaethiaid ac aelodau CYSAG. Maent yn cynnig gwybodaeth ddefnyddiol am ddulliau addysgu, adnoddau ac asesu. Roedd proses gymedroli allanol genedlaethol 2010 -12 yn gyfle i adrannau AG mewn ysgolion uwchradd ddangos eu dealltwriaeth o lefelau cyrhaeddiad Addysg Grefyddol.

Gwybodaeth bellach

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

ESTYN

Mae arolygiadau ESTYN yn seiliedig ar bump maes arolygu:

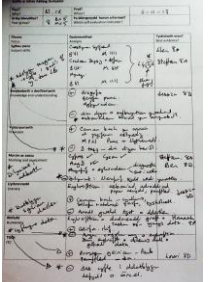
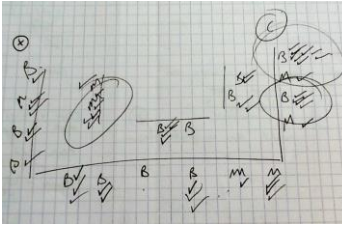
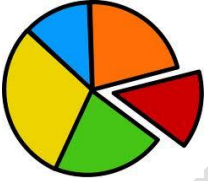
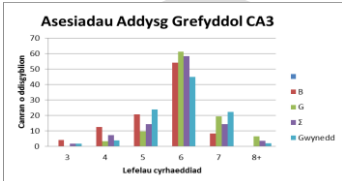
1. Safonau
2. Lles ac agweddau ddysgu
3. Addysgu a phrofiadau dysgu
4. Gofal, cymorth ac arweiniad
5. Arweinyddiaeth a rheolaeth

Prin yw'r adroddiadau arolygiadau ysgol sy'n cynnwys sylwadau ar safonau Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Cyhoeddwyd adolygiad thematig o Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd ym mis Mehefin 2013 ac mae'n cynnig argymhellion i awdurdodau lleol, ysgolion a CYSAGau.

Gwybodaeth bellach:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Addysg grefyddol a moesol yng nghyfnod allweddol 2 a chyfnod allweddol 3 (ESTYN, Haf 2018)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (Hydref 2017)

Pa dystiolaeth a ddefnyddir gan ysgolion wrth ddod i farn?

Craffu ar lyfrau 	Mae athrawon yn casglu sampl o waith disgyblion, (e.e. <i>amrediad o allu, oed, bechgyn a merched</i>) er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: - Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? - I ba raddau y mae'r gwaith yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? - I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd, a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol - Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Arsylwadau gwersi 	Mae athrawon ac arweinwyr ysgol yn arsylwi gwersi er mwyn helpu'r cydlynnydd i ateb cwestiynau megis: - Pa gynnydd a wneir gan ddisgyblion yn eu sgiliau AG? A oes grwpiau o ddisgyblion yn tangyflawni? - A yw'r dysgwyr yn dangos cymhelliant uchel? A ydynt yn cyfrannu i'w dysgu? - I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn adlewyrchu gofynion y Maes Llafur Cytûn? - I ba raddau y mae gwaith y dysgwyr yn datblygu'r medrau a nodir yn y Fframweithiau Llythrennedd, Rhifedd a Chymhwysedd digidol Cenedlaethol? - Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Holiaduron a chyfweiliadau 	Gall ysgolion ddadansoddi canlyniadau holiaduron a ddefnyddiwyd i ganfod barn disgyblion, athrawon a rhieni i gwestiynau megis: - Beth yw eu barn am 'gynnwys' y gwersi AG? A oes grwpiau arwyddocaol o ddisgyblion/rhieni sy'n cynnig barnau gwahanol? - Pa gynnydd a wneir ganddynt yn eu sgiliau Addysg Grefyddol? - Beth yw eu rhagdybiaethau/barnau/agweddau tuag at Addysg Grefyddol? - Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu addysg grefyddol?
Data 	Gall ysgolion ddefnyddio data asesiadau athro neu ganlyniadau arholiadau allanol (uwchradd yn unig) er mwyn adnabod tueddiadau neu batrymau? - Pa mor dda y mae bechgyn/merched/grwpiau o ddisgyblion yn perfformio dros gyfnod? (<i>pob ysgol</i>) - Pa mor dda y mae disgyblion ein hysgol/adran ni yn perfformio mewn cymhariaeth ag ysgolion/adranau eraill? (<i>ysgolion uwchradd yn unig</i>) - A oes grwpiau o ddisgyblion sy'n tangyflawni? (<i>pob ysgol</i>) - Pa welliannau sydd angen i ni eu gwneud wrth i ni gynllunio, darparu ac asesu mewn addysg grefyddol?
Eraill Newyddion Addysg Grefyddol Religious Education News	Gall barn ysgolion hefyd fod yn seiliedig ar dystiolaeth arall megis: - Llywyddiant mewn cystadlaethau AG lleol neu genedlaethol; - Cyfrannu tuag at ddigwyddiadau/cynadleddau/prosiectau/cyhoeddiadau lleol neu genedlaethol; - Adroddiadau monitro gan aelodau eraill o'r staff e.e. <i>cydlynwyr llythrennedd rhifedd neu TGCh</i>; - Cofnodion cyfarfodydd gyda staff, llywodraethwyr neu ymwelwyr CYSAG; - Ymchwil gweithredu gan aelod o Gymuned Ddysgu Broffesiynol; - Achrediad allanol, e.e. <i>Marc Ansawdd Addysg Grefyddol</i> http://www.reqm.org/wales

Canllawiau CYSAG (tudalennau 3, 4, 5 a 6)

I ba raddau y mae ddarpariaeth yr ysgol yn hyrwyddo datblygiad personol y disgyblion? (Maes arolygu 4.2)

Bydd arfarnu safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn gymorth i'r ysgol arfarnu maes arolygu 4.2 sef 'Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).

Mae arweiniad arolygu ESTYN (Medi 2017) ar gyfer datblygiad ysbrydol a moesol yn nodi:

"Dylai arolygwyr ystyried y graddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn hyrwyddo egwyddorion sy'n helpu disgyblion i wahaniaethu rhwng da a drwg. Dylent ystyried pa mor dda y mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain. Dylent ystyried i ba raddau y mae'r ysgol yn meithrin gwerthoedd sy'n cael eu rhannu, fel gonestrwydd, tegwch, cyfiawnder a chynaliadwyedd, ac yn helpu disgyblion i ddeall anghenion a hawliau pobl eraill yn lleol, ac fel aelodau o fyd eang ac amrywiol."

O fewn amserlen cylch hunan arfarnu'r ysgol bydd angen ystyried pa dystiolaeth fydd yn helpu'r ysgol ddod i farn ar maes arolygu 4.2. Mae gan addysg grefyddol ac addoli ar y cyd gyfraniad pwysig i'r maes hwn.

Mae'r cwestiynau enghreifftiol canlynol yn seiliedig ar Fframwaith Arolygu Cyffredinol ESTYN (Medi 2017) a'r cwestiynau a defnyddiwyd gan ESTYN yn ystod arolygiad thematig ar addysg grefyddol yn ystod tymor yr Hydref 2017. Nid oes disgwyl i ysgol ateb pob cwestiwn, ond o drafod rhain gyda staff, llywodraethwyr, disgyblion ac ymgynghorydd cefnogi gwelliant bydd ysgol yn gallu adnabod cryfderau a meysydd gwella fydd yn eu galluogi i gynllunio gwelliannau.

Maes Arolygu 1: Safonau

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- Beth yw eich barn am safonau addysg grefyddol yn eich ysgol? (*Disgyblion CS, CA2, CA3, CA4, CA5*)
- Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i greddau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i greddau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol?
- I ba raddau mae grwpiau o ddisgyblion yn gwneud cynnydd mewn addysg grefyddol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd?
- I ba raddau mae disgyblion yn defnyddio'u medrau siarad a gwrando, darllen ac ysgrifennu, rhifedd a TGCh yn briodol mewn addysg grefyddol?
- Rhowch enghraifft o sut mae'r disgyblion wedi datblygu eu medrau meddwl, eu creadigrwydd a'u medrau corfforol mewn gweithgareddau addysg grefyddol yn yr ystafell ddosbarth a thu allan?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu

Cofiwch gynnwys geirfa feintiol ac arfarnol ac enghreifftiau o waith 'go iawn'!

- A yw'r disgyblion yn dangos diddordeb mewn addysg grefyddol?
- Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes Arolygu 3: Addysgu a phrofiadau dysgu

Cofiwch gyfeirio at enghreifftiau o'r darpariaeth. Amser i'r pwnc? % sy'n dewis fel opsiwn Ast. Cref? % sy'n cael achrediad am AGref statudol.

- Sut ydych yn gwybod bod eich ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addysg grefyddol?
- Sut mae addysg grefyddol yn cael ei haddysgu yn eich ysgol?
- A yw'r addysg grefyddol yn llwyddo i ennyn diddordeb y disgyblion?
- Pa mor dda y mae'r gwersi/gweithgareddau yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y disgyblion o greddau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol yn ogystal a'u medrau pwnc a'u medrau trawsgwricwlaidd?

- Beth yw ansawdd y cynllunio ar gyfer addysg grefyddol? (adeiladu ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau blaenorol? amcanion clir? dulliau addysgu? adnoddau?)
- Pa mor dda y mae'r adborth mewn addysg grefyddol yn helpu disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a beth mae angen iddynt ei wneud i wella?
- Ym mha ffyrdd ydych chi'n asesu ac yn olrhain cynnydd disgyblion mewn addysg grefyddol?
- Sut mae'r cynllunio ar gyfer addysg grefyddol yn helpu'r disgyblion i fod yn unigolion uchelgeisiol, hyderus, dyheadol a gwybodus? A ydych wedi dechrau ymateb i argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'?
- I ba raddau y mae'r ysgol yn rhoi ystod eang a phriodol o brofiadau, tu fewn a thu allan i'r dosbarth, er mwyn datblygu diddordeb a medrau'r disgyblion mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn trefnu unrhyw deithiau neu ymweliadau sy'n gysylltiedig ag addysg grefyddol? Pa grwpiau blwyddyn, pa mor aml, a sut mae'r teithiau hyn yn cyfoethogi'r cwricwlwm?
- A yw'r addysg grefyddol yn adlewyrchu natur cyd-destun yr ysgol? A yw'n adlewyrchu amrywiaeth ddiwylliannol, ieithyddol ac ethnig Cymru ac ardal leol yr ysgol?
- I ba raddau mae'r gweithgareddau addysg grefyddol yn rhoi cyfleoedd cynyddol pwrpasol i ddisgyblion ymarfer a datblygu eu medrau llythrennedd, rhifedd a TGCh i'r safon briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

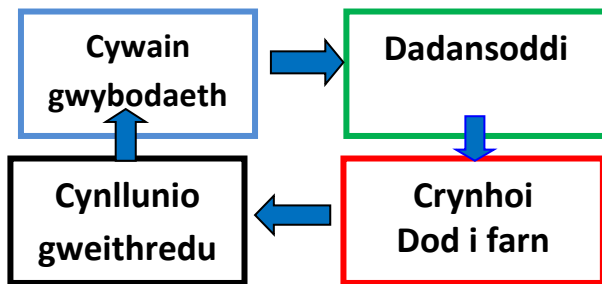
Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad

- I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol?
- Sut mae'r disgyblion yn dylanwadau ar yr hyn y maent yn ei ddysgu mewn addysg grefyddol?
- A yw'r ysgol yn cymryd rhan mewn unrhyw weithgareddau cymunedol neu a oes ganddi gysylltiadau ag unrhyw arweinwyr neu sefydliadau ffydd?
- Beth yw cyfraniad addysg grefyddol i ddealltwriaeth disgyblion o'u diwylliant, y gymuned leol a'r byd ehangach?
- Rhowch enghreifftiau o sut mae addysg grefyddol wedi helpu disgyblion i ddeall materion yn ymwneud â chydarddoldeb ac amrywiaeth, ystrydebau neu eithafiaeth crefyddol, hawliau dynol?
- I ba raddau mae'r ysgol yn helpu disgyblion i ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?
- Pa mor dda mae'r ysgol yn datblygu gallu disgyblion i fyfyrio ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrio ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain?
- A yw'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd?
- Beth yw ansawdd yr addoli ar y cyd? Pa mor dda y mae'r ysgol yn ei gynllunio dros gyfnod?
- Sut mae'r ysgol yn cadw disgyblion yn ddiogel rhag peryglon radicaleiddio, e.e. *deunydd eithafol naill ai drwy siaradwyr gwadd neu siaradwyr ar ymweliadau a safleoedd*?
- Sut ydych chi'n sicrhau y caiff pryderon ynghylch sylwadau a wneir gan ddisgyblion yn ystod gwersi addysg grefyddol eu hystyried yn briodol?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth

- A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol?
- A yw'r staff yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol mewn addysg grefyddol?
- Sut ydych yn dyrannu adnoddau i gynorthwyo i addysgu addysg grefyddol?
- Sut caiff rhieni eu hysbysu am eu hawl i dynnu disgyblion o wersi addysg grefyddol? Sawl disgybl sy'n cael eu tynno o wersi addysg grefyddol gan eu rhieni ac a oes gan yr ysgol drefniadau da i ddarparu ar eu cyfer yn ystod gwersi addysg grefyddol? A yw'r nifer hon wedi cynnydd/gostwng/aros yr un fath dros y 5 mlynedd diwethaf? O ba grwpiau y daw'r disgyblion hyn? A ydych yn cael sgwrs a rhieni ynghylch eu penderfyniad?
- Ym mha ffyrdd y mae darpariaeth eich ysgol ar gyfer addysg grefyddol yn helpu i hyrwyddo cydlynid cymunedol gwell?
- Pa mor aml ydych chi'n monitro addysg grefyddol? Sut caiff y wybodaeth hon ei rhannu a staff perthnasol eraill?
- A ydych yn ystyried safbwyntiau disgyblion yn yr adroddiad hunan-arfarnu a'r cynlluniau gweithredu?
- A ydych yn cydweithio gydag athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol mewn ysgolion eraill? Beth yw effaith hyn?
- Beth yw'r 'enghraifft gorau o addysg grefyddol' y gallwch ei rannu gyda'ch CYSAG lleol neu gydag athrawon eraill?
- Pa faterion gwella sydd angen sylw yn ystod y flwyddyn nesaf?

Sut y gall CYSAGau fonitro safonau?

Sut y gall CYSAG gywain gwybodaeth?

- trwy ofyn i ysgolion gyflwyno gwybodaeth a hunanarfarniad;
- trwy gomisiynu 'arbenigwr' i ymweld â sampl o ysgolion a darparu adroddiad tymhorol;
- trwy drefnu bod yr aelodau yn ymweld ag ysgolion;
- trwy ofyn i ddisgyblion, staff a llywodraethwyr mewn sampl o ysgolion gwblhau holiadur ar-lein;
- trwy edrych ar ganlyniadau arholiadau allanol ac asesiadau athro CA3 (ysgolion uwchradd yn unig)

Pa ffynonellau sydd ar gael yn eich hardal chi?

- Dadansoddiad o adroddiadau hunan arfarnu ysgolion;
- Dadansoddiad o bolisiâu, cynlluniau gwaith, cynlluniau datblygu ysgolion;
- Data perfformiad ysgolion: asesiadau athrawon CA3, canlyniadau TGAU, Safon UG/A;
- Adroddiadau ymweliadau ysgol gan aelodau CYSAG;
- Dadansoddiad o holiaduron ysgol, arolygon ar-lein (disgyblion, staff, llywodraethwyr) wedi'u cyflwyno gan benaethiaid, cydlynwyr neu CYSAG/Cymdeithas CYSAGau Cymru;
- Cyflwyniadau gan gydlynwyr, athrawon, penaethiaid, disgyblion;
- Llwyddiant mewn cystadleuaethau, achrediadau allanol.

Rhifau - meintiau a chyfrannau

bron bob un	=	gydag ychydig iawn o eithriadau
y rhan fwyaf	=	90% neu fwy
llawer	=	70% neu fwy
mwyafrif	=	dros 60%
tua hanner	=	agos at 50%
lleiafrif	=	o dan 40%
ychydig	=	o dan 20%
ychydig iawn	=	llai na 10%

Pwy sy'n cyfrannu tuag at y monitro?

- athrawon ac aelodau o UDRh ysgolion
- aelodau CYSAG
- swyddogion Awdurdod Lleol/GwE
- athrawon a nodwyd fel athrawon neilltuo
- disgyblion
- llywodraethwyr
- rhieni

Rhagorol

Perfformiad ac arferion cryf iawn, cynaledig

arbennig, da iawn, cryf iawn, eithriadol, yn rhagori ar, arbennig, ardderchog, gwyach, safon uchel iawn, ansawdd uchel iawn, ymestynol, creadigol iawn, ymhell uwchlaw'r disgwyliadau, effeithiol iawn, hyfedr, meistrolgar

Da

Nodweddion cryf, er y gall fod angen gwella mân agweddau

llwyddiannus, cryf, cadarn, medrus, buddiol, gwerthfawr, cadarnhaol, trwyadl, defnyddiol, nerthol, grymus, cynhwysfawr, defnydd da, cyson dda, effeithiol, pwrpasol

Digonol ac angen gwelliant

Cryfderau'n gorbwysu gwendidau, ond agweddau pwysig y mae angen eu gwella

boddhaol, priodol, addas, effeithlon, cymwys, perthnasol, digonol, digon, dilys, cadarn, diogel, canolig, cyson, cymedrol, anghyson,

Anfoddhaol ac angen gwelliant ar frys

Gwendidau pwysig yn gorbwysu cryfderau

annigonol, aneffeithlon, dim, amhriodol, aneffeithiol, anaddas, methu, gwan, gwael, cyfyngedig.

Geiriau/ymadroddion defnyddiol

Mae xxx wedi arwain at....

O ganlyniad i xxx mae safonau xxx wedi codi xx% er xx

Yn dilyn cyflwyno xxx mae xxx wedi gwella, fel y dangosir gan ...

Dengys xxx fod safonau xxx wedi...

Gwelir effaith xxx yn xxx sy'n dangos bod....

Gellir gweld gwelliant mewn xxx yn ....

Gellir gweld dylanwad xxx yn y gwelliant/cynnydd...

Dengys XXXXX bod x% o'r disgyblion yn gallu/bod gan x% o'r disgyblion ...

Dengys xxx bod x% o'r rhieni/staff/llywodraethwyr yn....

Beth ddylid ei gynnwys?

- Effaith ymyrraeth ar (safonau, lles, addysgu, agweddau, gwerthoedd)
- Tueddiadau dros gyfnod
- Cymhariaeth ag ysgolion eraill (?)
- Barn - defnyddio termau arfarnol
- Meintioli pa bryd bynnag y bo'n bosibl

Enw'r Ysgol:

Addysg Grefyddol

Maes arolygu 1: Safonau Addysg Grefyddol

Pa mor dda y mae disgyblion yn ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol, yn archwilio i gredoau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol ac yn mynegi ymatebion personol i gredoau, dysgeidiaethau, arferion, a chwestiynau sylfaenol? Beth welwch chi yn eu gwaith sy'n dangos eu cynnydd dros amser?

- Defnyddiwch: gwaith y disgyblion, asesiadau athrawon, teithiau dysgu, arsylwadau gwersi i lunio barn.
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, adroddiadau arholwyr CBAC.

Nodiadau:

Mae safonau addysg grefyddol ein disgyblion yn: **BARN**

Maes arolygu 2: Lles ac agweddau at ddysgu am Addysg Grefyddol?

Beth ydych chi'n teimlo y mae disgyblion yn ei ennill o wersi addysg grefyddol?

- Defnyddiwch: gwaith disgyblion, dadansoddiad o holiadur addysg grefyddol, cofnodion grwp ffocws/Cyngor Ysgol
- I'ch helpu mae: Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr (ESTYN, Medi 2017),

Nodiadau:

Mae agweddau disgyblion tuag at addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 3: Addysgu ac phrofiadau dysgu mewn Addysg Grefyddol?

Pa mor dda yw'r cynllunio a'r addysgu mewn addysg grefyddol? Rhowch enghreifftiau o brofiadau addysg grefyddol cyfoethog

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, arsylwadau gwersi, gwaith disgyblion, holi disgyblion
- I'ch helpu mae: Maes Llafur Cytûn Lleol (Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol); Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009), Canllawiau CYSAG, Addysg grefyddol mewn ysgolion uwchradd (ESTYN, Haf 2013), Addysg grefyddol a moesol yng NghA2 a ChA3 (ESTYN, Haf 2018)

Nodiadau:

Mae safonau addysgu addysg grefyddol yn ein hysgol ni yn: **BARN**

Maes arolygu 4: Gofal, cymorth ac arweiniad mewn Addysg Grefyddol?

I ba raddau mae gwersi/gweithgareddau addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fyfyrion ar ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i gwestiynau sylfaenol ac i fyfyrion ar eu credoau neu eu gwerthoedd eu hunain? Sut mae addysg grefyddol yn helpu disgyblion i fod yn ddinasyddion gweithredol? I ba raddau y mae'r ysgol yn darparu cyfleoedd effeithiol i ddisgyblion ddatblygu gwerthoedd sicr a sefydlu eu credoau ysbrydol a moesegol?

- Defnyddiwch: teithiau dysgu, cyfweiliadau gyda disgyblion, rhaglen addoli ar y cyd yr ysgol, cylchlythyr ysgol, cofnodion yr ysgol o unrhyw troseddau casineb/bwlio.
- I'ch helpu mae: Canllawiau CYSAG, Canllawiau ynglyn â addoli ar y cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru), Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (ESTYN, Hydref 2017), Arweiniad atodol: gwrando ar ddysgwyr

(ESTYN, Medi 2017)

Nodiadau:

Ydy'r ysgol yn bodloni'r gofynion statudol ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy

Nac ydy

Mae cyfraniad addysg grefyddol i ddatblygiad personol disgyblion a chydlynid cymunedol yn: **BARN****Maes arolygu 5: Arweinyddiaeth a rheolaeth mewn Addysg Grefyddol?*****A oes gan yr arweinydd pwnc addysg grefyddol y medrau a'r ddealltwriaeth angenrheidiol i arwain y pwnc yn effeithiol? Sut ydych yn gwybod?***

- Defnyddiwch: cynlluniau gwaith, adroddiadau monitro ac hunan arfarnu, arfarniad o ddata, cyfweiliadau gyda'r cydlynid a'r llywodraethwr dynodedig/ymwelydd CYSAG, cofnodion cyfarfodydd staff, cynllun gwella, arfarniad cynnydd, astudiaeth achos yn dilyn cydweithio ysgol-i-ysgol.
- I'ch helpu mae: canllawiau CYSAG

Nodiadau: Mae arweinyddiaeth a rheolaeth mewn addysg grefyddol yn: **BARN**

Agweddau i gael sylw	Camau gweithredu	Pwy?	Erbyn pryd?
		Nid oes rhaid rhannu'r manylion hyn gyda CYSAG ond mae angen i gofnodion yr ysgol sicrhau bod atebolrwydd yn glir i staff a llywodraethwyr	

Arfarniad crynodedol a fydd yn cyfrannu at arfarniad yr ysgol o 'Ddatblygiad Personol (4.2)'**Cryno! Tua 50 o eiriau.**

Enw'r pennaeth
Llofnod y pennaeth
Dyddiad:

Eitem 7

Monitro Hydref 2017 – Gwanwyn 2018

Gofynnir i bob ysgol ddarparu adroddiad hunan-arfarnu ar safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd ar gyfer CYSAG Gwynedd. Ceisir sicrhau fod y rhaglen monitro yn cyd-fynd â rhaglen arolygu Estyn. Mae'r adroddiadau a dderbynnir ynghlwm ynghyd â chrynodeb o'r canfyddiadau yn y tablau isod:

Ysgolion Uwchradd	Adroddiad HA	Canfyddiad Ysgol			Dyddiad Arolygiad	Adroddiad Estyn	Canfyddiad Estyn
		CA3	CA4	Addoli ar y cyd			
Hydref 2017							
Moelwyn	✓				02/10/17	04/12/17	Da
Friars	✓				20/11/17	25/01/18	

Ysgolion Cynradd	Adroddiad HA	Canfyddiadau Ysgol			Dyddiad Arolygiad	Adroddiad Estyn	Canfyddiad Estyn
		CA1	CA2	Addoli ar y cyd			
Haf 2017							
Rhosgadfan					/06/17	30/08/17	Anfoddhaol
Hydref 2017							
Sarn Bach	✓	Da	Da	Da	09/10/17	11/12/17	Da
Nebo	✓	Da	Da	Da	23/10/17	27/12/17	Da
Baladeulyn	✓	Da	Da	Da	13/11/17	18/01/18	Da
Cwm y Glo	✓	Digonol	Digonol	Da	20/11/17	25/01/18	
Gelli					04/12/17	08/02/18	

Ysgolion Arbennig	Adroddiad HA	Canfyddiad Ysgol			Adroddiad Estyn	Dyddiad	Canfyddiad Estyn
		CA1	CA2	Addoli ar y cyd			

Yn ystod y cyfnod tymor yr **Hydref 2017** cafodd 5 ysgol gynradd, 2 ysgol uwchradd a 0 ysgol arbennig eu harolygu gan Estyn.

Yn ystod y cyfnod tymor y Gwanwyn 2018, hyd yma cafodd 3 ysgol gynradd, 0 ysgol uwchradd a 0 ysgol arbennig eu harolygu gan Estyn. Rhagwelir y bydd 1 ysgol gynradd arall yn ogystal ag 1 ysgol uwchradd ac 1 arbennig yn cael eu harolygu yn ystod y tymor presennol.

Mae'r dyfyniadau a ganlyn wedi'u cymryd o adroddiadau arolygu Estyn ac yn cyfeirio at Addysg Grefyddol (annhebygol), addoli ar y cyd, datblygiad moesol ac ysbrydol ond hefyd agweddau eraill megis addysg bersonol, diwylliannol a chymdeithasol:

Sylwadau Estyn:

Tymor yr Hydref 2017

Ysgol y Moelwyn (Hydref 2017)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn gymuned glos sydd yn cynnig cymorth ac arweiniad anogol a gofalgwr i'w disgyblion. Mae'r ethos cynhwysol a chefnogol hon yn hyrwyddo iechyd, lles a chynnydd disgyblion yn llwyddiannus iawn. Mae disgyblion yn ymddwyn yn ardderchog ac yn dangos parch at ei gilydd ac eraill. Maent yn trefnu gweithgareddau cymunedol gwerthfawr megis te i'r henoed a Noson Binc i godi arian ar gyfer elusen cancr y fron.

Mae rhaglen gynhwysfawr o addysg bersonol a chymdeithasol yn cyfrannu'n effeithiol at ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y disgyblion. Mae'r ysgol yn cydweithio'n effeithiol ag asiantaethau allanol er mwyn darparu profiadau buddiol i'r disgyblion. Er enghraifft, mae diwrnodau ffocws ar themâu fel iechyd meddwl a thrais yn y cartref.

Mae'r cyngor ysgol yn cyfrannu'n effeithiol at welliannau, gan gynnwys ehangu opsiynau bwydydd iach a newid y dodrefn yn y ffreutur. Maent wedi cyfrannu'n werthfawr at fentrau cymunedol megis Antur Stiniog a datblygiadau'r stryd fawr.

Ysgol Sarn Bach (Hydref 2017)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion yn effeithiol drwy weithgareddau cwricwlaidd, gwasanaethau a digwyddiadau creadigol. Caiff y disgyblion gyfleoedd i fyfyrio ar broblemau cyd-ddisgyblion a phobl sy'n dioddef ar draws y byd. Mae'r hysbysfyrddau 'Ble yn y Byd' a'r 'Goeden Gofio' yn y neuadd yn cadarnhau'r pwyslais mae'r ysgol yn ei roi ar foesgarwch. Mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd gwerthfawr i gystadlu mewn eisteddfodau ac i fynychu canolfannau preswyl. Mae'r ddarpariaeth ar gyfer addysg bersonol a chymdeithasol yn llwyddiannus ac, o ganlyniad, mae rhan fwyaf y disgyblion yn datblygu dealltwriaeth gadarn o barch a phwysigrwydd ystyried safbwyntiau ei gilydd.

Ysgol Nebo (Hydref 2017)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae gan yr ysgol strategaethau cadarn sydd yn llwyddo i gefnogi anghenion emosiynol a chymdeithasol y disgyblion yn llwyddiannus, ac mae hyn yn cyfrannu'n dda at yr ethos gofalgwr a theuluol sy'n bodoli yn yr ysgol.

Mae'r ysgol yn darparu'n fedrus ar gyfer datblygu agweddau ysbrydol a diwylliannol y disgyblion. Mae staff yn trefnu cyfleoedd cyfoethog iddynt fyfyrio mewn sesiynau cyd-addoli, sy'n aml yn seiliedig ar straeon o'r Beibl neu themâu moesol, lle cânt gyfleoedd i werthfawrogi a dathlu'r gwahaniaethau rhyngddynt a'u cyfoedion.

Mae parchu aml-ddiwylliannau, hybu agweddau ar amrywiaeth, gwrth-hiliaeth a datblygu tegwch a chyfle cyfartal yn elfennau cryf o ddiwylliant yr ysgol. Mae pwyslais amlwg ar hybu gwerthoedd cytûn yr ysgol, sef 'gweithio gyda'n gilydd', ac mae hyn yn cael dylanwad positif ar ymddygiad disgyblion.

Ysgol Baladeulyn (Tachwedd 2017)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Nodwedd arbennig o'r ysgol yw'r ethos teuluol sy'n sicrhau bod y disgyblion a'r staff yn gofalu'n naturiol am ei gilydd. O ganlyniad, teimla'r disgyblion yn hapus a diogel yn yr ysgol. Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn llwyddiannus iawn. Mae cyfnodau cyd-addoli gwerthfawr yn creu ethos Cristnogol ac yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion fyfyrwyr ar werthoedd fel cyfeillgarwch a charedigrwydd. Caiff hyn ei adlewyrchu yn y berthynas waith gadarnhaol rhwng oedolion a disgyblion a rhwng disgyblion â'i gilydd.

Mae gan yr ysgol berthynas dda â rhieni a'r gymuned. Yn ddiweddar, mae'r ysgol wedi datblygu safle cyfryngau cymdeithasol er mwyn cynnig gwybodaeth gyson i rieni am yr hyn y mae eu plant yn ei wneud yn yr ysgol. Mae'r rhieni yn gwerthfawrogi'r datblygiad ac, o ganlyniad, maent yn fwy ymwybodol o'r hyn y gallant ei wneud adre i gefnogi'r dysgu. Mae'r ysgol yn ymfalchio yn ei chysylltiadau agos â'r gymuned leol. Mae'r cysylltiadau amrywiol hyn yn galluogi disgyblion i ddysgu am fywyd yr ardal leol, er enghraifft trwy drafod effaith y diwydiant llechi ar ddiwylliant yr ardal.

Ysgol Friars (Ionawr 2018)

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn cynnig darpariaeth briodol ar gyfer datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol disgyblion trwy wasanaethau a rhaglen addysg bersonol a chymdeithasol ddefnyddiol. Mae gweithgareddau cyfoethogi, fel y clwb roboteg, yn datblygu medrau cymdeithasol a chreadigol disgyblion yn dda. Mae disgyblion y chweched dosbarth yn cyfrannu'n dda at y gymuned leol trwy roi parti Nadolig i'r henoed.

Mae rhaglen addysg bersonol a chymdeithasol gynhwysfawr a gwersi addysg gorfforol yn datblygu dealltwriaeth disgyblion o sut i wneud dewisiadau ffordd o fyw iach a chadarnhaol yn effeithiol. Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hybu bwyta ac yfed yn iach ac mae wedi sefydlu Grŵp Gweithredu ar Faeth yn yr Ysgol, sy'n cyfarfod yn rheolaidd i drafod materion bwyta'n iach yn yr ysgol. Mae trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn bodloni gofynion ac nid ydynt yn destun pryder.

Ysgol Cwm y Glo

Gofal, cymorth ac arweiniad: Da

Mae'r ysgol yn gymuned gyfeillgar a theuluol sy'n hybu amrywiaeth, gwrth-hiliaeth, tegwch a chyfle cyfartal yn llwyddiannus. Mae ymweliadau cyson aelodau o eglwysi cyfagos i arwain gwasanaethau a sesiynau canu yn cyfrannu'n fuddiol tuag at ddatblygiad moesol ac ysbrydol y disgyblion.

Mae'r ysgol yn hyrwyddo iechyd a lles y disgyblion yn effeithiol ac mae trefniadau llwyddiannus ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach. Mae'r disgyblion yn cael cyfleoedd gwerthfawr i redeg ar y trac oddi amgylch yr ysgol yn ystod eu hamser egwyl ac mae hyn yn hybu eu ffitrwydd yn dda. Mae'r ysgol hefyd yn gweithio'n effeithiol gydag asiantaethau allanol i gynnig gweithgareddau tu allan i oriau'r ysgol sydd yn hybu ffitrwydd disgyblion ymhellach.

Mae trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn bodloni gofynion ac nid ydynt yn destun pryder. Trwy weithio mewn partneriaeth â'r swyddog heddlu lleol, mae'r ysgol yn cynnig gweithgareddau effeithiol i ddatblygu gwybodaeth disgyblion o sut i gadw eu hunain yn ddiogel mewn gwahanol sefyllfaoedd. Mae trefniadau'r ysgol ar gyfer datblygu dealltwriaeth disgyblion o gadw'n ddiogel wrth ddefnyddio'r we yn datblygu'n briodol.

Addoli ar y Cyd – Ysgol y Moelwyn

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

- Darperir themau wythnosol a rhaglen desul tymor.
- Cyflwynir gwasanaethau yn effeithiol gan staff a disgyblion yn eu tro.
- Mae'r sesiynau tiwtoriaid 'munud i feddwl' yn effeithiol iawn.
- Ceir ethos priodol i'r gwasanaethau a chânt eu cymryd o ddifrif.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Rhagorol

Da

da

Digonol

Anfoddhaol

Llofnod: (Pennaeth)

Dydddiad:

	Barn gryno Cwestiwn 1
	Safonau
	Adran Addysg Grefyddol

1.1 Cyflawniad a chynnydd mewn dysgu

Cylch arsylwi gwersi					
	Cylch arsylwi	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
2016-2017					
1	Tymor yr Hydref 2016				
2	Tymor y Pasg 2017				
3	Tymor yr haf 2017				
2017-2018					
1	Tymor yr Hydref 2017				
2	Tymor y Pasg 2018				
3	Tymor yr haf 2018				

Cylch craffu llyfrau					
	Cylch arsylwi	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
2016-2017					
1	Tymor yr Hydref 2016				
2	Tymor yr Hydref 2016				
3	Tymor y Pasg 2017				
4	Tymor y Pasg 2017				
5	Tymor yr haf 2017				
2017-2018					
1	Tymor yr Hydref 2017	*			
2	Tymor yr Hydref 2017		*		
3	Tymor y Pasg 2018				
4	Tymor y Pasg 2018				
5	Tymor yr haf 2018				

Agwedd	Arfarniad
Arfarniad agweddau a nodir yn fframwaith ESTYN	
Galw i gof dysgu blaenorol.	Mae adroddiadau arsylwi gwersi Addysg Grefyddol yn nodi bod y disgyblion yn y gwersi a arsylwyd yn galw i gof y gwaith dysgu blaenorol yn dda iawn.
Datblygu medrau meddwl a chymhwyso i sefyllfaoedd newydd	Mae disgyblion yn ymateb yn dda iawn i'r cyfleoedd a ddarperir i ddatblygu sgiliau meddwl. Mae'r adran wedi datblygu rhain ymhellach ac hefyd wedi creu adnoddau medrau meddwl gwahaniaethol ar gyfer y dysgwyr ady.
Ennill gwybodaeth, dealltwriaeth a medrau newydd, ac yn cymhwyso'r rhain i sefyllfaoedd newydd.	
Agweddau eraill	
Adfyfrio mewn gwersi.	Mae disgyblion yn ymateb yn dda i'r cyfleoedd niferus i adfyfrio mewn gwersi. Mae'r adran wedi cynllunio'r profiadau yma ar lefel uchel o fewn y cynllun gwaith e.e. cyfleoedd i asesu cyfoedion, hunan arfarnu tasgau ayyb (Gweler y cynlluniau gwaith).
Ateb cwestiynau estynedig	Mae bron bob un o'r disgyblion yn gallu ymateb yn estynedig ar lafar yn y pwnc. Yn sgîl disgwyliadau uchel sydd gan yr adran, sydd yn mynnu bod disgyblion yn ymateb yn estynedig ar lafar a'r gwaith caled mae aelodau o'r adran wedi rhoi i ddatblygu'r sgîl yma o fewn y gwersi mae gan y disgyblion safon uchel iawn wrth ateb cwestiynau yn estynedig yn y gwersi Addysg Grefyddol. Mae'r adran hefyd wedi darparu a chreu deunyddiau dysgu gan ddefnyddio Wordwall, ble mae yna gwestiynau sydd wedi cael eu cynllunio o flaen llaw yn cael eu gofyn mewn gwersi. Mae'r modd mae'r cwestiynau hyn yn cael eu gofyn (drwy'r olwyn ar wordwall er enghraifft) yn creu brwdfrydedd, a bod pawb eisïau cyfrannu yn y wers. Mae gallu'r disgyblion i ateb yn

	Barn gryno Cwestiwn 1 Safonau
	Adran Addysg Grefyddol

	estynedig o ganlyniad i hyn wedi gwella. Mae'r adran hefyd wedi cynllunio'r cwestiynnau drwy ddefnyddio'r rhestr cwestiynnu cytunedig, sydd yn annog staf I ofyn cwestiynnau mewn ffordd sy'n mynnu atebion estynedig. Mae yna gyfleoedd rheolaidd yn y pwnc i ateb cwestiynau yn estynedig e.e. cwestiynau gwerthuso, cyflwyno gwybodaeth (gweler y cynlluniau gwaith) ar draws yr ystod gallu. Mae'r adran yn darparu tasgau sydd yn herio'r disgyblion abl a thalentog ac mae'r adran yn darparu sgaffaldiau a fframiau ysgrifennu er mwyn cynorthwyo'r disgyblion ADY er mwyn sicrhau ei bod yn derbyn y gynhaliaeth er mwyn ateb yn estynedig yn ysgrifenedig. Mae'r elfen hon wedi datblygu ymhellach yn ystod y flwyddyn ac wedi cael effaith pellach ar ansawdd gwaith y disgyblion. Mae'r adran wrthi'n datblygu'r fframiau ymhellach er mwyn iddynt cydymffurfio efo techneg gwerthuso TGAU newydd eleni. Mae hyn felly yn ymestyn atebion y dysgwyr ymhellach ac I safon gyrsiau TGAU. O ganlyniad i'r gefnogaeth yma, mae safonau'r disgyblion wedi gwella. Mae angen i aelodau ffiniol o'r adran sicrhau bod dysgwyr sydd efo ady hefyd yn herio'r dysgwyr yma i ateb yn estynedig drwy ddefnyddio'r fframiau a'r cwestiynnu effeithiol o fewn y gwersi.
Ymwybyddiaeth disgyblion o safon eu gwaith a sut i wella.	Mae gan ddisgyblion ymwybyddiaeth dda iawn o ansawdd eu gwaith a sut y gellir ei wella ymhellach drwy ddarpariaeth yr adran o gardiau marcio penodol ar gyfer tasgau penodol a'r polisi adrannol o ddefnyddio'r drefn o farcio 3* a dymuniad ar gyfer tasgau. Mae hyn wedi gwella ymwybyddiaeth disgyblion o safon eu gwaith a'r hyn sydd angen ei wneud er mwyn gwella yn arwyddocaol. Mae'r adran hefyd eleni wedi cynyddu'r elfen o ail ddrafftio gwaith ar ol ar ol gwneud sesiwn asesu cyfoedion. Mae'r dysgwyr wedi gweld gwerth o wneud hyn ac o ganlyniad yn gwneud cynydd yn eu gwaith drwy ymateb i waith marcio'r athro.
Cynnydd yn erbyn targedau.	Yn gyffredinol, mae disgyblion yn gwneud cynnydd da i gyflawni'r targedau a bennir iddynt gan yr athrawes. Mae ychydig yn cyflawni yn well na'r disgwyl. Cred yr adran mai adlewyrchiad o waith caled yr adran ar gyfer paratoi'r disgyblion ar gyfer yr arholiadau/ tasgau asesu penodol sy'n gyfrifol am y llwyddiant hwn. Mae angen i'r adran sicrhau bod bechgyn ar ddiwedd CA3 yn gwneud cynnydd drwy sicrhau bod eu diddordeb, ymroddiad a chymhelliant tuag a ty pwnc yn cael ei gynnal drwy sicrhau bod themau fyddai at eu dant yn cael eu cyflwyno ar ddechrau blwyddyn 9 cyn iddynt wneud eu dewisiadau cyrsiau TGAU. Gan bod trefn gwneud hyn wedi newid, mae'r adran wedi ail edrych ar y cynllun gwaith er mwyn gwneud themau fydda'n apelio yn gynharach yn y flwyddyn. Mae arsylwadau gwersi a chanlyniadau'r adran yn tystio fod disgyblion yn gwneud cynnydd da a rheolaidd mewn gwersi unigol.
Cynnydd disgyblion ADY at dargedau.	Mae disgyblion ADY yn gwneud cynnydd da yn y pwnc o ganlyniad i'r adran wneud defnydd effeithiol o gymhorthydd efo arbennigedd yn y pwnc wrth baratoi at yr arholiadau. Nid yw ambell ddisgybl wedi cyrraedd y targed a roddwyd iddynt yn y dadansoddiad CA4 eleni gan ni chafodd yr adran y defnydd o MH. Mae'r targedau wedi cael eu gosod, pan oedd yr adran o dan yr argraff ein bod yn cael cefnogaeth cymhorthydd. Mae'r adran yn rhagweld bod hyn am fod yn broblem eto eleni efo canlyniadau CA4 gan ond am 3 wythnos mewn ambell wers cafwyd y gefnogaeth yma.
Tystiolaeth	
• Fforwm disgyblion. • Craffu ar waith ysgrifenedig ac ymarferol. • Tystiolaeth arsylwi gwersi.	

1.3 Safonau a chynnydd mewn medrau

	Barn gryno Cwestiwn 1
	Safonau
	Adran Addysg Grefyddol

Agwedd	Arfarniad
Ysgrifennu	Mae disgyblion galluog yn ysgrifennu'n ymestynnol iawn ac yn raenus yn y pwnc e.e. cwestiynau gwerthuso. Mae llawer o'r disgyblion yn ysgrifennu'n dda yn eu hymatebion estynedig. Fodd bynnag, mae lleiafrif o ddisgyblion, nad ydynt yn ysgrifennu'n ddigon cywir yn eu hymdrechion. Yn yr achosion hyn caiff gwaith ei gyflwyno i safon is ac mae ymgais gychwynnol disgyblion yn cynnwys gormod o wallau sillafu ac o ran mynegiant. Mae'r adran wedi ymateb i hyn drwy greu mll ar gyfer tasgau sydd efo ffocws iaith benodol e.e. amser y ferf yn gywir ar gyfer y dasg benodol yna gydag enghraifft gywir o amser y ferf dylid ei ddefnyddio. Yn ogystal â hyn mae'r adran wedi datblygu'r arferiad o gynnwys lle ar y cardiau marcio er mwyn cywiro 3 camsillafiad o'r darn gwaith ar ôl i'r athro farcio'r gwaith. Mae'r adran hefyd yn dilyn polisi marcio'r ysgol yn ogystal â chynnwys taflen cywiro iaith y gyfadran yn llyfrau pob disgybl. Mae mwyafrif disgyblion yn ymateb yn frwdfrydig i'r gwaith hwn. O ganlyniad mae safonau yn gwella. Mae'r adran hefyd wedi dechrau defnyddio cardiau cywiro iaith yr ysgol ar gyfer ambell dasg estynedig o fewn y cynllun gwaith er mwyn datblygu sgiliau llythrennedd y disgyblion ymhellach. O ganlyniad mae safonau ysgrifennu'r disgyblion wedi gwella. Mae'r adran hefyd wedi creu fframiau ysgrifenedig gwahaniaethol er mwyn cefnogi'r dysgwyr yn eu gwaith ysgriefenedig. Mae gan yr adran fframiau ysgrifennu penodol ar gyfer tasgau penodol ac rhai sydd wedi eu gwahaniaethu. Mae'r adran hefyd wedi meistrioli polisi'r ysgol ynglyn a dysgwyr yn ymateb i waith marcio'r athro a cheir tystiolaeth o hyn o fewn adroddiadau monitor llyfrau. Mae bron pob un disgybl yn ymateb i waith marcio'r athro yn annibynnol. Mae angen i'r adran hefyd barhau i gefnogi'r athrawon di arbenigedd yn y pwnc er mwyn sicrhau eu bod yn ymestyn y disgyblion maent yn gyfrifol ohonynt- i safon disgwylidiedig yr adran Addysg Grefyddol.
Darllen	Mae safonau darllen yn dda. Mae'r adran wedi datblygu hyn ymhellach, gan gyflwyno mwy o gyfleoedd o fewn y cynllun gwaith. O ganlyniad mae sgiliau darllen y rhan fwyaf o ddisgyblion wedi gwella. Mae'r rhan fwyaf o'r disgyblion yn gallu ymdrin â deunydd darllen estynedig y pwnc yn dda iawn. Gall y mwyafrif o ddisgyblion ddilyn cyfarwyddiadau, crynhoi a thrawsieithu yn effeithiol. Mae disgyblion yn ymateb yn frwdfrydig i'r gwaith hwn. Mae'r adran wedi darparu posteri sy'n datblygu ymwybyddiaeth y disgyblion o'r gwahanol sgiliau darllen ac mae taflenni mll tasgau yn nodi pa sgil darllen bydd y disgyblion yn datblygu wrth gwblhau'r dasg mae hyn wedi gwella ymwybyddiaeth y disgyblion o'r gwahanol sgiliau darllen, a phryd ment yn ei defnyddio. Mae'r adran hefyd wedi cru mll tasgau darllen ar gyfer tasgau o fewn y gwaith, gan esbonio'n glir i'r dysgwyr pa sgil darllen meant yn ddatblygu a'r hyn sydd angen ei wneud. Mae'r adran hefyd wedi datblygu'r sgil o graff ddarllen er mwyn dod o hyd i wybodaeth penodol a'r techneg o uwch oleuo ffeithiau/termau penodol gan ddilyn allwedd mae'r dysgwyr yn ei greu yn annibynnol. Mae'r adran wedi paratoi deunyddiau gwahaniaethol ar gyfer y setiau isel ar draws CA3. Mae'r adran wedi gwahaniaethu'r cynllun gwaith blwyddyn 9 yn fanwl(deunyddiau/tasgau darllen) yn ogystal a'r deunyddiau ar gyfer dysgu blwyddyn 7/8 ar y cy der wryn sicrhau bod pob un yn gallu cymryd rhan gweithredol yn y tasgau yma ac yn gwneud cynnydd..
Gwranddo	Mae sgiliau gwranddo'r disgyblion yn rhagorol. Mae sgiliau gwranddo disgyblion ar ei gilydd ac athro yn uchel iawn. Ceir tystiolaeth o hyn yn adroddiadau arsylwi gwersi.
Llafar	Gwna'r rhan fwyaf o ddisgyblion gyfraniadau llafar o ansawdd da iawn yn y dosbarth. Mae tasgau penodol wedi cael ei darparu o fewn y cynllun gwaith er mwyn sicrhau bod pob disgybl yn cyfrannu o fewn gwersi e.e. tasgau sbardun ar gychwyn gwers, tasgau darlun o'r cof, gwaith par/grwp, trafodaeth ddosbarth ayyb. Mae'r adran wedi gweithio yn galed ar ddatblygu sgiliau'r disgyblion er mwyn ateb yn estynedig ar lafar. Yn ogystal mae'r drefn mae'r adran yn defnyddio o adolygu gwersi blaenorol ar gychwyn gwersi yn

	Barn gryno Cwestiwn 1
	Safonau
	Adran Addysg Grefyddol

	golygu bod pawb yn cael y cyfle i gyfrannu, mewn awyrgylch o barch a heb fygythiad. Mae'r adran hefyd wedi ceisio datblygu'r arfer o gwestiynnu'r dysgwyr gan ddefnyddio wordwall syd dyn gwneud y dysgwyr mwy awyddus i ymateb ar lafar er mwyn cael cymryd rhan yn y wers. Mae gan y mwyafrif o'r disgyblion feistrolaeth dda ar eirfa ddwyieithog a therminoleg pynciol anodd. Mae'r adran hefyd wedi datblygu cyfleoedd penodol ar gyfer asesu'r disgyblion ar lafar, yn ogystal a chreu taflenni hunan arfarnu tasgau llafar.
Rhifedd a rhesymu	Mae'r disgyblion yn cael cyfle digonol i wneud defnydd o sgiliau rhif yn eu gwaith yn y pwnc. Mae'r adran wedi gweithio er mwyn adnabod cyfleoedd ychwanegol o fewn y cynllun gwaith i ddatblygu sgiliau rhifedd y disgyblion o fewn y pwnc e.e. tasg crefyddau mawr y byd ym mlwyddyn 7, tasg cylch creu. Mae'r adran hefyd wedi datblygu'r tasg cylch creu ymhellach a chreu mplll rhifedd ar gyfer y dasg. Mae'r dystiolaeth a welir yn llyfrau'r disgyblion dangos fod gan y disgyblion sgiliau da i fynd i'r afael â rhifedd o fewn y pwnc pan bod y cyflaeodd yn codi.
Cwricwlwm digidol	Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn defnyddio eu medrau TGCh i gyflawni amrywiaeth o dasgau o fewn y pwnc gan ddefnyddio meddalwedd gwahanol e.e. Microsoft Word, Publisher, PowerPoint Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn gallu cywain a thrawsieithu gwybodaeth o wahanol ffynonellau electronig gan greu cyflwyniadau addas i bwrpas a chynulleidfa e.e. Cyflwyniad PowerPoint 'How can we be better Stewards?' Taflen wybodaeth Nodweddion mewnol, Pamffled 'Croeso i'r Mosg'. Mae'r gwaith a gyflwynir gan y disgyblion o safon dda iawn. Mae'r adran wedi creu ambell i dasg er mwyn ceisio hyrwyddo'r fframwaith digidol drwy greu ambell dasg gan ddefnyddio'r ipads. Mae'r adran hefyd wedi datblygu'r arferiad o greu tasgau estynedig/gwaith cartref drwy ddefnyddio QR codes er mwyn gwneud gwaith ymchwil pellach neu er mwyn datblygu eu dealltwriaeth o'r thema yn well.
Sgiliau pynciol	Sgiliau pynciol a amlygir o fewn gwersi a llyfrau disgyblion.
Sgiliau meddwl	Mae sgiliau meddwl y disgyblion yn dda iawn . Gallant ymateb yn dda iawn i dasgau sy'n gofyn iddynt adnabod y strategaethau dysgu a ddefnyddiwyd mewn tasg yn effeithiol. Mae bron pob un disgybl yn gallu datrys y problemau a roddwyd iddynt o fewn y gwersi e.e. sut mae'r Sikhiaid yn dod yn aelod o'u crefydd? Ceir cyflaeoedd niferus iddynt ofyn cwestiynau, ac yna ymdrechu i ddargangod yr atebion iddynt eu hunain erbyn diwedd y wers ayyb. Ma'r sgil o werthuso y rhan fwyaf o'r disgyblion yn dda, ac felly mae hyn yn rhoi'r cyfle iddynt werthuso syniadau amrywiol o fewn y pwnc e.e. " A ddylid ddod a'r Gosb Eithaf yn ol i Brydain?"
Medrau creadigrwydd a chorfforol	Mae yna amrywiaeth o gyflaeoedd l'r dysgwyr ddatblygu eu creadigrwydd o fewn y pwnc. Mae'r adran wedi adnabod tasgau penodol er mwyn datblygu creadigedd y dysgwyr o fewn y pwnc e.e. tasg Nicky Cruz, drama gwythiau Iesu, tasg ffenestri lliw. Gweler y cynlluniau gwaith am enghreifftiau penodol. Mae sgiliau creadigeddm y dysgwyr o fewn y pwnc yn dda.
Mynediad i'r cwricwlwm	Mae rhan fwyaf o'r dysgwyr yn datblygu'r medrau gofynnol o fewn y pwnc a cheir tasgau penodol o fewn y cynlluniau gwersi er mwyn datblygu sgiliau penodol o fewn tasgau penodol. Ceir mplll ar gyfer pob tasg estynedig sydd efo ffocws ar sgil penodol ar gyfer y dasg arbennig yna e.e. tasg cylch creu'r byd yn datblygu'r sgil o ddefnyddio trefnolion yn gywir. Gweler y cynlluniau gwaith am ragor o enghreifftiau.
Tystiolaeth	
- Tystiolaeth arsylwi gwersi. - Adroddiadau craffu ar waith ysgrifenedig ac ymarferol. - Fforwm disgyblion.	
Y Gymraeg.	
Safonau yn y Gymraeg	Mae ansawdd iaith lafar, darllen ac ysgrifennu'r disgyblion yn y Gymraeg yn dda iawn. Mae'r adran yn cywiro ar lafar lle bo'r angen os oes gair Saesneg yn cael ei ddefnyddio yn

	Barn gwyno Cwestiwn 1 Safonau Adran Addysg Grefyddol

	hytrach na therm Cymraeg. Mae'r adran wedi datblygu'r arferiad o gael dysgwyr i ail gopïo darn gwallus o ysgrifennu yn gywir yn eu gwaith- ond mae angen datblygu'r arferiad yma ymhellach o fewn yr adran. Gwranddo: Mae'r athro yn addasu iaith yn ôl yr angen ar gyfer lefel dealltwriaeth dysgwr. O ganlyniad mae dysgwyr yn deall y gwaith ac yn teimlo'n hyderus o fewn y wers. Mae'r safonau yma yn dda. Mae adroddiadau arsylwi gwersi yn cefnogi hyn. Cynnydd Llafar: Sicrheir fod disgyblion yn cael cyfleoedd addas i ddefnyddio'r Gymraeg ar lafar yn unol â'u gallu boed hynny ar lefel defnydd ymarferol cychwynnol neu wrth ymdrin â gwaith y wers. O ganlyniad mae dysgwyr yn magu hyder ac mae eu safonau llafar yn dda. Mae'r awyrgylch o fewn y gwersi yn un diogel ar gyfer y dysgwyr fel eu bod yn teimlo'n ddigon hyderus i fentro i adrodd ambell air yn y Gymraeg gyntaf a datblygu o fan hyn. Mae'r adran yn ganmoladwy iawn o'r defnydd lleiaf a wneir o'r Gymraeg ar y dechrau fel bod hyn yn eu sbarduno i ymdrechu ymhellach. Un enghraifft o hyn yw disgybl pontio yn nodi un o'r 10 Gorchymyn yn y Gymraeg. Cynnydd Sgiliau ysgrifennu: Mae matiau iaith, sgaffaldiau a fframiau ysgrifennu gwahaniaethol yr adran o gymorth i ddysgwyr ysgrifennu darnau byr ac estynedig yn llwyddiannus. Yn sgîl y ddarpariaeth hon mae sgiliau ysgrifenedig dysgwyr yn dda iawn. Mae'r adran hefyd yn darparu termau pynciol yn ddwy ieithog ar gychwyn pob uned yn CA3. Cynnydd Sgiliau Darllen: Ceir rhai cyfleoedd da i ddysgwyr ddarllen yn y Gymraeg ac mae hyn yn bennaf yn cynnwys taflenni gwaith, gwaith ymchwiliol ayyb. Mae adroddiadau arsylwi gwersi yn cefnogi'r defnydd effeithio a wneir o'r taflenni darllen. Yn sgîl y ddarpariaeth hon mae sgiliau darllen dysgwyr yn dda iawn. Mae gan yr adran mll ar gyfer tasgau darllen penodol. Gwelir rhain o fewn Llyfrau'r adran.
Dilyniant ieithyddol	Mae'r adran yn darparu dilyniant ieithyddol rhagorol yn CA3 a CA4 gan ddilyn yr arweiniad ysgol gyfan a ddarperir.
Gweithredu strategaeth ôl ofal yr ysgol	Mae'r adran yn gweithredu strategaeth ôl ofal yr ysgol yn safonol yn ei holl agweddau. Mae'r adran yn teimlo bod y dysgwyr pontio yn teimlo'n gyfforddus i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwersi Addysg Grefyddol e.e. un dasg estynedig heriol wedi cael ei chwblhau yn y Gymraeg gan un disgybl pontio.
Gweithredu strategaeth iaith yr ysgol gan gynnwys defnydd anffurfiol o'r Gymraeg	Mae'r adran yn gweithredu strategaeth iaith yr ysgol. Mae'r adran yn darparu'r cyfleoedd gorau i'r dysgwyr ddatblygu'n hyderus yn ddwyieithog ac i feithrin hyder ar sgiliau ieithyddol angenrheidiol i drafod testunau amrywiol o fewn y pwnc trwy gyfrwng y ddwy iaith. Mae'r adran wedi adnabod tasgau penodol ble cyflwynir y pwnc drwy gyfrwng y Saesneg. Mae'r adran hefyd yn dilyn polisi marcio'r ysgol ac wedi mabwysiadu dulliau cytunedig penodol sydd yn hyrwyddo sgiliau llafar, ysgrifenedig a darllen y disgyblion sydd i'w gweld ym mholisi llythrennedd yr ysgol. Mae termau pynciol yn cael eu rhoi yn ddwy ieithog ar ddechrau pob uned i'r dysgwyr. Disgwylir i ddisgyblion barhau i ddilyn yr un cyfrwng ag a ddefnyddiwyd yng nghyfnod allweddol 3. Gweler y cynlluniau gwaith am enghreifftiau o dasgau penodol.
Dysgu dwyieithog	Caiff gwersi eu cynllunio er mwyn sicrhau fod pob dysgwr, yn unol â'i feistrolaeth ar y Gymraeg a'r Saesneg, yn cael eu cynnwys yn llawn yn y wers. Yn sgîl y ddarpariaeth hon mae safonau cyflawniad a chynnydd dysgwyr yn dda.
Tystiolaeth	
- Llyfrau dysgwyr. - Adroddiadau gwersi. - Fforwm disgyblion. - Gweithrediad adrannol o strategaeth iaith yr ysgol.	

Crynodeb o faterion i roi sylw iddynt		
Agwedd	Cryfderau	Materion ar gyfer gweithredu pellach

	Barn gryno Cwestiwn 1
	Safonau
	Adran Addysg Grefyddol

1.1 Cyflawniad a chynnydd mewn dysgu	• Lefel cyfranogi a mwynhad disgyblion yn y gwersi. • Gallu'r disgyblion i ateb yn estynedig ar lafar ac yn estynedig yn y pwnc • Gallu'r disgyblion i alw i gof gwybodaeth flaenorol • Technegau i hyrwyddo sgiliau ateb estynedig disgyblion ADY.	• Sicrhau bod yr adran yn cael cefnogaeth rheolaidd MH yn y gwersi (o lonawr ymlaen) ac yn y wers ar ôl ysgol wrth baratoi'r disgyblion ar gyfer yr arholiadau allanol
1.3 Safonau a chynnydd o ran medrau	• Tasgau estynedig ysgrifennu • sgiliau darllen y disgyblion • Cynnwys termau yn ddwy ieithog ar ddechrau unedau • Darparu nodiadau adolygu cyfrwng Saesneg er mwyn i rieni dysgwyr allu cynorthwyo'r disgyblion efo'r gwaith adolygu adref • Sgiliau llafar y dysgwyr yn y pwnc • Sgiliau darllen y dysgwyr yn y pwnc	• Cyfraniad pellach i'r fframawith digidol • Parhau i weithredu'r strategaeth ôl ofal yn drylwyr. • Parhau i ddatblygu'r drefn bod pob un o'r dysgwyr yn ymateb i waith marcio'r athro yn annibynnol

Dyddiad adolygu:

Gan: SR

Barn gryno Cwestiwn 2 Lles ac agweddau at ddysgu Adran Addysg Grefyddol	
2.2 Agweddau at ddysgu	
Agwedd	Arfarniad
Arfarniad pedwar diben Dyfodol Llwyddiannus	
Dysgwyr uchelgeisiol, galluog sy'n barod i ddysgu drwy gydol eu hoes.	Mae gan yr adran ddisgwyliadau uchel o ran safon gwaith mae'r dysgwyr yn cyflwyno a cheir tystiolaeth o hyn yn adroddiadau monitor llyfrau yn rheolaidd dros y blynyddoedd. Mae'r adran yn sicrhau hefyd bod y pwnc yn agored i bawb, a bod gan bawb y potensial i lwyddo o fewn y pwnc.
Cyfranwyr mentrus, creadigol sy'n barod i chwarae eu rhan yn llawn yn eu bywyd.	Mae'r adran yn annog i bob disgybl gymryd rhan weithredol ym mhob gwers. Ceir cyfleoedd niferus amrywiol iddynt fod yn fentrus e.e. mynegi barn, trafodaethau ayyb. Ceir hefyd amrywiaeth o dasgau ble caniateir iddynt fod yn greadigol o fewn y pwnc, gweler y cynlluniau gwersi am enghreifftiau penodol.
Dinasyddion egwyddorol, gwybodus yng Nghymru a'r byd.	Mae'r dysgwyr yn dangos parch ac yn ymateb yn ystyrlon i'r gwahanol destunau a drafodwyd o fewn y gwersi Addysg Grefyddol. Ceir amrywiaeth eang o destunau eu trafod o fewn y cynlluniau gwersi sydd yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth y dysgwyr am ddigwyddiadau, diwyllianau a thraddodiadau yma yng Nghymru ac yn y byd. Ceir hefyd amrywiaeth o gyfleoedd i drafod a gwerthuso materion sydd yn cynorthwyo wrth ddatblygu dinasyddion egwyddorol a gwybodus. Gweler y cynlluniau gwaith am enghreifftiau.
Unigolion iach, hyderus sy'n barod i fyw bywyd gan wireddu eu dyheadau fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.	Mae'r adran yn rhoi cyfleoedd niferus i'r dysgwyr ddatblygu eu barn a'i fynegi sydd yn eu datblygu yn eu hyder. Mae'r adran hefyd yn datblygu'r dysgwyr i fod yn bobl ifanc parchus ac ystyrlon o arferion a chredoau eraill sydd yn creu unigolion iach a gwerthfawr o fewn cymdeithas ar gyfer y dyfodol.
Sgiliau dysgu craidd Dyfodol Llwyddiannus	
Cyfranogiad mewn dysgu a'i fwynhau. Canolbwyntio a gweithio'n gyson. Penderfyniad. Cydweithio, gweithio'n annibynnol. Datrys problemau a gwneud penderfyniadau. Brwdfrydedd, cymhelliant, cyfranogi mewn gwersi.	O fewn cynlluniau gwaith yr adran mae yna gyfleoedd penodol, niferus a rheolaidd wedi eu cynllunio er mwyn sicrhau bod pob disgybl yn cyfranogi yn weithredol ac yn amlwg yn rheolaidd o fewn y gwersi e.e. drwy ddefnyddio sbardun ar ddechrau gwersi lle mae'n rhaid i bawb feddwl am gwestiynau yr hoffent ddarganfod yr atebion ar eu cyfer erbyn diwedd y wers/uned, tasgau darlun o'r cof ayyb (gweler y cynlluniau gwaith). Mae hyn wedi cyfrannu at bron pob un disgybl gyfrannu mewn gwersi. Mae'r defnydd o wordwall hefyd wedi sicrhau bod mwy o'r dysgwyr yn cymryd rhan o fewn y gwersi hefyd. Mae amrywio tasgau a sialensau yn rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr weithio yn annibynnol a magu hyder. Mae natur pwnc yn cyflwyno y dysgwyr i brofiadau a syniadau newydd sy'n anghyfarwydd i lawer ohonynt e.e. Khalsa, Amrit, Gurdwara, synagog ayyb. O ddefnyddio enghreifftiau cyfoes o fewn y gwersi am themau megis ewthanasia mae lefel diddordeb y dysgwyr yn eu gwaith yn uchel. O drafod materion cyfoes fel y gosb eithaf mae'n cynnal a chadw lefel canolbwyntio y dysgwyr. Mae adroddiadau arsylwi gwersi ac adroddiadau monitor llyfrau yn dystiolaeth bod y dysgwyr yn cael eu herio i fod yn uchelgeisiol mewn tasgau ac yn cymryd cyfrifoldeb i gwblhau gwaith. Mae'r dysgwyr yn cael eu hannog i ddyfalbarhau i ddatrys problemau o fewn y gwersi Addysg Grefyddol. Gwyddant am reol 'tri cyn fi' i geisio atebion eraill pan fyddent yn gwynebu anhawsterau. Mae cyfleoedd niferus o fewn y gwersi i'r dysgwyr gwblhau tasgau estynedig ac ymateb yn estynedig ar lafar er mwyn targedu'r dysgwyr abl a thalentog ond hefyd i sicrhau bod y disgyblion eraill yn gwneud cynnydd hefyd. O ganlyniad i ddechrau nifer o wersi gyda sbardyn ar y bwrdd gwyn rhyngweithiol fel mae'r disgyblion yn dod i mewn e.e. wordwall, llun, clip fideo mae chwilfrydedd y dysgwyr wedi ei gynna yn syth ac yn golygu eu bod yn barod i ddysgu ac felly yn symud yn hwyllys rhwng tasgau o fewn gwersi ac o un wers i'r llall. Mae'r adran yn gyson yn rhoi cyfleoedd i'r dysgwyr weithio mewn ffyrdd amrywiol gyda thasgau grwp, unigol a dosbarth cyfan. Mae gan yr adran eto ar ymddangos parch tuag at farn, credoau, crefyddau a

Barn gryo Cwestiwn 2 Lles ac agweddau at ddysgu Adran Addysg Grefyddol	
	ffordd o fyw eraill. Mae hyn yn caniatáu i'r dysgwyr ddysgu a mwynhau eu gwersi mewn awyrgylch o barch gan ddangos parch pan fod eraill yn siarad neu mynegi barn gwahanol iddynt hwy. Mae hyn yn sgil hanfodol o fewn y pwnc a cheir lliaws o dasgau yn hybu hyn. Dengys adroddiadau arsylwi gwersi bod rhan rhan fwyaf o'r dysgwyr yn canolbwyntio ac yn gweithio'n gyson mewn gwersi. Ceir cyfleodd niferus i'r dysgwyr gyd weithio ar dasgau penodol a gweithio'n annibynnol. Mae'r cynlluniau gwersi yn dangos bod yna gyfleodd amrywiol hefyd i'r dysgwyr ddefnyddio eu sgiliau datrys problemau drwy dasgau medrau meddwl ayyb. Mae'r adran wedi gweithio'n galed ar gael y dysgwyr i gyfranogi mewn gwersi e.e. tasgau sbardun sy'n hybu brwdfrydedd, cymhelliant a chyfranogiad mewn gwersi. Annogir y dysgwyr i ateb yn estynedig yn reolaidd drwy gwestiynnau sy'n gofyn iddynt ymestyn ar eu hatebion e.e. wordwall, tasgau sbardun. Mae llawer o ddisgyblion yn ymroi ac yn mwynhau'r pwnc. Mae'r niferoedd sydd yn dewis dilyn y pwnc yn CA4 yn cadarnhau'r farn hon. Mae'r adroddiadau monitor llyfrau ac adroddiadau arsylwi gwersi yn tystio bod pob un o'r dysgwyr yn ymglymu ac yn ymroi i'r gwaith o fewn y gwersi Addysg grefyddol. (Gweithio'n Annibynnol) Mae llawer o'r dysgwyr wedi dangos cynnydd da iawn yn eu gallu i weithio'n annibynnol ar y tasgau a osodir iddynt. Caiff lleiafrif o ddisgyblion ADY hi'n anodd i weithio heb gefnogaeth cymhorthydd/ffram ysgrifennu. Mae'r adran wedi bod yn hyfforddi ac yn annog y cymhorthyddion er mwyn annog y disgyblion i weithio yn annibynnol ac yn sgil hyn mae safonau'r disgyblion ADY bellach yn gwella. Mae'r adran wedi, yn unol a blaenoriaethau'r ysgol, gwahaniaethu adnoddau dysgu ar gyfer y setiau isel yn yr ysgol fel bod modd i'r disgyblion yma ddod yn fwy annibynnol byth wrth gwblhau gwaith. Mae'r adran hefyd, wedi treialu am bell dasg wedi gwahaniaethu ymhellach hefyd er mwyn eu gwneud yn adnoddau mwy effeithiol yn dilyn eu treialu. (Datrys Problemau a gwneud penderfyniadau) Mae llawer o'r disgyblion yn ymateb yn dda i dasgau yn y pwnc sy'n gofyn iddynt ddatrys problem a gwneud penderfyniadau yn bennaf wrth ymateb i gwestiynnau gwerthuso a thasgau penodol o fewn y cynlluniau gwaith e.e. tasg sgiliau meddwl hanes sefydlu'r Khalsa ym mlwyddyn 8, tasgau ym mlwyddyn 9 e.e. 'Pa gosb meant yn haeddu? ' A ddylid dod a'r Gosb eithaf yn ôl i Brydain?' a thasg 'Beth ddigwyddodd i Anthony Walker?' ym mlwyddyn 9. Mae sgiliau datrys problemau a gwneud penderfyniadau'r disgyblion wedi gwella yn sylweddol o ganlyniad i'r tasgau yma gan fod gofyn iddynt hwy ddefnyddio eu sgiliau datrys problemau a dod i farn. (Canolbwyntio a gweithio'n gyson) Ceir lefel da iawn o ganolbwyntio gan y rhan fwyaf o'r disgyblion yn y gwersi ac mae mwynhad o'r gwaith hefyd yn agwedd amlwg yn y ffordd mae'r disgyblion yn ymateb yn y gwersi. Caiff hyn ei gadarnhau gan y nifer o ddisgyblion sy'n dewis y pwnc yn CA4. Mae'r gwaith gwahaniaethu manwl sydd wedi cael ei wneud ar adnoddau'r adran yn mynd i alluogi i'r dysgwyr ady wneud cynnydd pellach hefyd a sicrhau bod y dysgwyr sydd efo ady yn canolbwyntio o fewn y gwersi ac yn gweithio yn gyson.
Ymddygiad.	Mae ymddygiad bron bob un o'r disgyblion yn arbennig o fewn y gwersi gydag ychydig iawn o eithriadau. Eto hefyd, mae'r gwaith wedi cael ei wahaniaethu ymhellach fydd yn sicrhau bod pob disgybl yn canolbwyntio ym mhob gwers ac yn gweithio'n gyson. Mae'r dysgwyr yn ymateb yn ysturlon i'w gilydd a barn wahanol i'w gilydd o fewn y pwnc. Ceir perthynas o barch rhwng yr athrawes a'r dysgwyr.
Sgiliau dysgu gydol oes.	Mae bron pob un o'r dysgwyr yn ymddwyn yn rhagorol o fewn y gwersi Addysg Grefyddol. Maent yn ymwybodol o'r disgwyliadau sydd gan yr adran ohonynt a'r hyn a dderbynnir a hyn na dderbynnir o ran ymddygiad. O ganlyniad mae'r adran yn arfogi'r dysgwyr efo'r sgiliau ymddygiadau allweddol fydd yn eu helpu i ddysgu drwy

	Barn gryno Cwestiwn 2 Lles ac agweddau at ddysgu	
	Adran Addysg Grefyddol	
	gydol eu hoes.	
Tystiolaeth		
Cyfranogiad mewn dysgu a'i fwynhau: Tystiolaeth o ddosbarthiadau, craffu ar waith disgyblion, cyfweiliadau â disgyblion, arsylwi arnynt yn cymryd rhan mewn clybiau a gweithgareddau amser cinio ac ar ôl ysgol, ac ymddygiad disgyblion mewn gwersi ac o gwmpas yr ysgol.		
Ymddygiad: , Adroddiadau gwersi, tystiolaeth staff a holiadur staff.		
Sgiliau dysgu gydol oes: Adroddiadau staff, fforwm disgyblion, fforwm rhieni.		
Crynodeb o faterion i roi sylw iddynt		
Agwedd	Cryfderau	Materion ar gyfer gweithredu pellach
2.1 Lles		
2.2 Agweddau at ddysgu		

	Barn gryno Cwestiwn 3				
	Addysgu a phrofiadau addysgu				
	Adran Addysg Grefyddol				

Cylch arsylwi gwersi					
	Cylch arsylwi	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
2016-2017					
1	Tymor yr Hydref 2016				
2	Tymor y Pasg 2017				
3	Tymor yr haf 2017				
2017-2018					
1	Tymor yr Hydref 2017				
2	Tymor y Pasg 2018				
3	Tymor yr haf 2018				

Cylch craffu llyfrau					
	Cylch arsylwi	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
2016-2017					
1	Tymor yr Hydref 2016				
2	Tymor yr Hydref 2016				
3	Tymor y Pasg 2017				
4	Tymor y Pasg 2017				
5	Tymor yr haf 2017				
2017-2018					
1	Tymor yr Hydref 2017	*			
2	Tymor yr Hydref 2017		*		
3	Tymor y Pasg 2018				
4	Tymor y Pasg 2018				
5	Tymor yr haf 2018				

3.1 Ansawdd yr addysgu.	
Agwedd	Arfarniad
Gwybodaeth bynciol ac arbenigedd athrawon	Mae gan pob athro yn yr adran wybodaeth bynciol dda a chyfoes sy'n addas ar gyfer y cyrsiau y maent yn ei gyflwyno. Pan ddysgir y pwnc gan aelod o staff sydd â llai o arbenigedd, darperir cefnogaeth ac arweiniad manwl iawn er mwyn sicrhau fod y ddarpariaeth yn safonol. Mae'r adran efo cynlluniau gwersi ac adnoddau i gyd fynd ar gyfer yr athrawon heb arbenigedd er mwyn codi safon y gweri a gyflwynir ac er mwyn sicrhau cysondeb o fewn y pynciau.
Ennyn diddordeb ac ethos.	A yw'r addysgu yn llwyddo i ennyn diddordeb disgyblion? Mae adroddiadau arsylwi gwersi ac adroddiadau monitor llyfrau yn ategu'r ffaith bod y gwersi a'r themau a wneir o fewn y pwnc yn ennyn diddordeb y dysgwyr. Ceir tasgau amrywiol o fewn y cynlluniau gwaith sydd yn ddiddorol a chyfoes sydd at ddant y dysgwyr. Mae'r adran hefyd yn ceisio defnyddio enghreifftiau cyfoes o fewn y cynlluniau gwaith er mwyn gwneud y pwnc yn berthnasol iddynt yn eu bywydau bob dydd. Mae niferoedd sy'n dewis Add Gref fel pwnc yn CA4 yn dda, sydd hefyd yn ategu'r ffaith bod y gwersi yn ddiddorol i'r dysgwyr.
Sicrhau cynnydd.	Pa mor dda mae'r adran yn datblygu medrau, gwybodaeth a dealltwriaeth i lefel briodol o uchel wrth iddynt symud ymlaen drwy'r ysgol?
Pace y dysgu	Mae'r athrawon yn cynnal gwersi ar gyflymder da iawn ac yn defnyddio ystod o dechnegau i sicrhau fod pawb yn canolbwyntio trwy'r wers e.e. tasgau byrion cychwynnol, cwestiynu, gwaith grŵp a gwaith par.
Disgwyliadau, her, cymhlethdod a her tasgau	Mae gan athrawon yr adran ddisgwyliadau uchel iawn o'r disgyblion ac maen nhw'n herio'r disgyblion i gyrraedd safon uchel iawn. O ganlyniad mae'r disgyblion yn gwneud cynnydd da iawn. Os oes enghreifftiau o dangyflawni mae'r adran yn ymrydd drwy gael y dysgwyr i ail gyflwyno'r gwaith ar o lei asesu neu hunan asesu ayyb. Yn gyffredinol mae lefel gofynion tasgau'r adran yn cynnal lefel dda o her a disgwyliadau i'r disgyblion ar draws yr ystod gallu.

Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol	
Ansawdd cynllunio ac amcanion dysgu clir.	I ba raddau y mae gan athrawon amcanion clir ar gyfer dysgu disgyblion? Nodir amcanion ar ddechrau pob uned o waith a cheir tystiolaeth o hyn o fewn llyfrau'r dysgwyr. Ceir hefyd tystiolaeth o hyn o fewn adroddiadau monitor llyfrau. Bydd nod ac amcanion yn cael ei nodi ar ddechrau gwersi gan yr adran hefyd. Beth ydy ansawdd cynllunio tymor byr, tymor canol a thymor hir athrawon, pa mor dda y mae cynllunio'n elwa o gael cynlluniau gwaith pwrpasol? Mae'r adran wedi addasu cynlluniau gwaith CA3 dros wyliau'r Haf 2017 ac mae Cynlluniau gwaith cwrs TGAU newydd blwyddyn 10 hefyd wedi cael ei greu dros wyliau'r Haf 2017. Bydd angen addasu hwn yn dilyn ei dreialu am y tro cyntaf eleni ac wrth gwrs unwaith bydd gan y Pennaeth Pwnc adnabyddiaeth well o gynnwys y cwrs wedi ei gyflwyno am y tro cyntaf eleni. Bydd angen i'r Pennaeth Adran gynllunio cynlluniau gwaith ar gyfer y cwrs blwyddyn 11 newydd at Fis Mai, ond mae hyn yn ddibynnol ar ddyddiadau rhyddhau llawlyfr y cwrs gan CBAC. Mae pob disgybl CA4 yn cael amlinelliad o cynnwys pob uned ar ddechrau'r cwrs ac meant yn ymwybodol o ble mae pob thema yn fitio mewn l'r darlun llawn o'r cwrs. Mae hyn yn arwain iddynt gael ddealltwriaeth glir o'r papur arholiadau pha uned meant yn ateb yn y papur arholiad.
Defnydd o ystod o ddulliau addysgu.	Maent yn defnyddio ystod dda iawn o ddulliau ac adnoddau addysgu a hyfforddi sy'n ennyn diddordeb disgyblion ac yn eu hysgogi a'u herio i gyflawni'n ardderchog. Mae'r rhain yn cynnwys y defnydd effeithiol iawn o gwestiynu, sgiliau meddwl sy'n galluogi'r disgyblion i ysgwyddo cyfrifoldeb ymestynnol am eu datblygiad eu hunain. Mae sgiliau cwestiynu'r athrawon yn gyson dda. Mae'r adran yn cynllunio gwersi efo cwestiynnau wedi eu paratoi o flaen llaw e.e. drwy wordwall er mwyn sicrhau bod y dysgwyr yn ateb yn estynedig.
Technegau cwestiynu.	Mae'r adroddiadau arsylwi gwersi yn dweud bod ansawdd cwestiynnu'r athrawon yn dda. Ceir defnydd o amrywiaeth o gwestiynnu agored sy'n annog y dysgwyr i ateb yn estynedig.
Cyfarwyddiadau.	A oes eglurder cyfarwyddiadau ac esboniadau athrawon a pha mor dda y mae'r disgyblion yn datblygu eu medrau, eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o ganlyniad? Ceir cyfarwyddiadau clir a phenodol gan yr athrawes ble'n berthnasol. Os oes angen canllawiau pellach, mae'r adran yn darparu adnoddau ychwanegol efo canllawiau manylach iddynt e.e. fframiau, cam wrth gam ayyb. Gweler enghreifftiau o rhain o fewn y cynlluniau gwaith. O ganlyniad mae gan y dysgwyr ddealltwriaeth gwell o'r dasg o dan sylw ac mae eu medrau o fewn y pwnc yn cynyddu.
Ansawdd addysu'r 18 agwedd	Ydy'r ddarpariaeth addysgu yn adlewyrchu'r 18 canllaw cytunedig o fewn yr ysgol sef: Asesu, asesu ar gyfer dysgu, sgiliau meddwl, llythrennedd, rhifedd, cwricwlwm digidol, addysgu bechgyn, cwestiynu gwahanol lefelau o ddealltwriaeth, cwestiynu dealltwriaeth ieithyddol, meddwl dwfn, gwahaniaethu, dysgu disgyblion ar frig yr ystod gallu, dysgu disgyblion ar waelod yr ystod gallu, gwneud defnydd effeithiol o gymorthyddion, hyrwyddo hyder disgyblion yn y Gymraeg, dysgu dwyieithog, dysgu disgyblion â gwahanol lefelau o hyfedredd yn y Gymraeg o fewn yr un grŵp, sicrhau cynnydd yn y sgiliau dysgu craidd. Mae'r adran wedi sicrhau bod yr 18 agwedd dysgu wedi cael eu ymgoffori i mewn i'r cynlluniau gwaith ar gyfer pob cyfnod allweddol. Cred yr adran bod y ddarpariaeth ar gyfer yr 18 agwedd yma yn dda iawn o fewn y pwnc a cheir tystiolaeth o hyn o fewn adroddiadau arsylwi gwersi ac adroddiadau monitor llyfrau. Cydnabyddir bod angen datblygu'r elfen o cwricwlwm digidol o fewn y gwersi Addysg Grefyddol ac mae hyn yn rhywbeth mae'r Pennaeth Pwnc wedi gofyn am cael ei hyfforddi ymhellach ynddo e.e. cael mynd ar gwrs efo athro addysg grefyddol sy'n rhagori yn y maes yma.
Rheoli dosbarth ac ymddygiad	Pa mor dda y mae'r athrawon yn rheoli ymddygiad disgyblion. A ydynt yn trin pob disgybl yn gyfartal gan ddangos parch priodol atynt. Mae rheoli dosbarth ac ymddygiad y pennaeth Pwnc yn dda iawn. Mae pob un disgybl yn cael eu trin yn gyfartal a dangosir parch at bob un disgybl.
Cyswllt rhwng ansawdd	A geir perthynas driongllog gadarn rhwng ansawdd addysgu, ansawdd llyfrau a

Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol	
addysgu, ansawdd llyfrau a chyflawniad.	chanlyniadau allanol? Mae'r adran yn credu bod adroddiadau arsylwi gwersi, adroddiadau monitro llyfrau a chanlyniadau rhagorol yr adran yn atgyfnerthu'r ffaith bod yna berthynas gadarn rhwng ansawdd addysgu'r adran, ansawdd llyfrau'r adran a chyflawniad y dysgwyr.
Defnydd o staff cefnogol.	Pa mor llwyddiannus y mae athrawon yn defnyddio staff eraill i gefnogi dysgu'r disgyblion? Mae'r adran yn defnyddio'r cymhorthyddion sydd yn y gwersi yn effeithiol drwy ddefnyddio adnabyddiaeth o'r disgybl penodol a'r berthynas rhwng y disgybl a'r cymhorthydd neu'r dasg penodol o dan sylw.
Amgylchedd dysgu - diwyg ac ethos yr ystafell ddosbarth:	Mae pob dosbarth ag awyrgylch dysgu addas sydd yn hybu dealltwriaeth a diddordeb y disgyblion yn y pwnc. Mae'r adran yn sicrhau bod delwedd yr ystafelloedd yn atyniadol ac yn atgyfnerthu diddordeb a dealltwriaeth y disgyblion yn y pwnc. Mae gan yr adran hefyd arddangosfeydd sydd yn hybu termau pynciol y disgyblion, sgiliau dysgu a meddwl y disgyblion ac arddangosfeydd sydd yn hybu sgiliau darllen y disgyblion I ba raddau y mae dosbarthiadau yn lleoedd ysgogol a difyr lle gall pob grŵp o ddisgyblion, gan gynnwys y rhai mwyaf a lleiaf abl, ddysgu'n gynhyrchiol?
Hyrwyddo cyfle cyfartal	Mae'r adran yn dilyn polisi cyfle cyfartal yr ysgol er mwyn sicrhau tegwch a chyfle cyfartal ar gyfer pob disgybl.
Asesu	
Polisi asesu	A geir polisi asesu adrannol effeithiol a weithredir yn gyson? Mae'r adran yn dilyn polisi asesu'r adran yn ddi ffael.
Disgyblion yn deall y drefn asesu adrannol	Mae'r adran yn sicrhau bod pob disgybl yn cael copi o daflen 'Sut allaf wneud cynnydd mewn Addysg Grefyddol' ar ddechrau ei llyfrau er mwyn sicrhau ei bod yn deall sut mae'r adran yn asesu ei gynnwys. Adran yn gwneud defnydd effeithiol o daflen 'Sut allaf wneud cynnydd..' sef taflen yn dilyn arholiad neu brawf. Mae'r adran yn dilyn polisi marcio'r ysgol o 2* a Dymuniad. Bydd yr adran hefyd yn sicrhau bod y dysgwyr yn ymateb i waith marcio'r adran.
Cywirdeb asesiadau	Pa mor dda mae athrawon yn sicrhau bod eu hasesiadau yn ddilys, yn gywir ac yn ddibynadwy? Mae dadansoddiad canlyniadau CA4 yr adran yn dangos bod asesiadau'r adran yn ddilys. Mae yna ambell enghraifft ble mae dysgwyr wedi methu cyrraedd gradd uwch, ond rhan amlaf mae'r adran wedi nodi'r cynnydd i adlewyrchu bod y targed yma yn un heriol. Rhan amlaf ambell farc allan ohoni mae'r adran wedi bo e.e. Emily Williams 1 marc oddiwrth ei tharged o gradd C yn haf 2017.
Adroddiadau ac asesu cyflawniad	Mae'r adran hefyd yn darparu adroddiadau clir, systematig, a defnyddiol ar gyfer bob disgybl. Mae'r adran yn defnyddio'r adroddiadau hyn er mwyn rhannu ugwybodaeth am gynnydd disgyblion yn y sgiliau pynciol. Mae'r adran yn credu bod yr adroddiadau yn asesu cyflawniad yn effeithiol. A geir trefn effeithiol i gwblhau adroddiadau i asesu cyflawniad?
Adolygu a thracio cynnydd	Mae disgyblion yn adolygu eu dysgu eu hunain yn rheolaidd yn y gwersi, ac yn deall sut i wneud cynnydd yn y pwnc ac yn cymryd rhan effeithiol yn y tasgau lle maent yn gosod eu targedau dysgu eu hunain. Mae aelodau o staff yr adran yn annog disgyblion yn gyson i ystyried adborth ac i weithredu yn llwyddiannus yn dilyn yr adborth hwn. Mae'r adran yn annog disgyblion i ymateb i waith marcio'r athro drwy ofyn cwestiwn neu gofyn iddynt ymhelaethu ymhellach. Mae gan yr adran system dracio ar gyfer blwyddyn 10 ac 11 er mwyn monitro llwyddiant a thangyflawni'r disgyblion yn ystod y flwyddyn, a gweithredu/ ymyrryd yn ôl y gofyn. Mae disgyblion set 1 a 2 a 3 yn gwneud cynnydd da iawn mewn gwersi ac mae disgyblion set 4 a 5 yn gwneud cynnydd da yn gyson.

Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol	
	Mae gan yr adran drefn safonol ac amrywiol i dracio disgyblion yn CA3 a CA4. Mae trefniadau cadarn i osod targedau i ddisgyblion unigol ac ar gyfer tracio cynnydd yn erbyn y targedau hyn yn cael effaith amlwg ar adnabod anghenion ymyrraeth penodol er mwyn sicrhau bod y disgyblion yn cyrraedd y targedau mae'r adran yn osod ar gyfer y disgyblion.
Dadansoddi canlyniadau asesu	Mae'r adran yn dadansoddi canfyddiadau asesu yn rhagorol. Mae'r adran dadansoddiad canlyniadau CA4 o ansawdd uchel ac mae dadansoddi cynnwys asesiadau'r Cwricwlwm Cenedlaethol ac asesiadau arholiadau hefyd yn dda.
Defnydd o asesu i lywio cyfeiriad addysgu:	Mae'r adran yn asesu yn rheolaidd ac yn defnyddio'r asesiadau hyn er mwyn casglu gwybodaeth sydd yn llywio'r cynllunio ar gyfer yr adran yn y dyfodol mewn dull effeithiol iawn. I ba raddau y mae athrawon yn dadansoddi deilliannau eu hasesiadau o ddisgyblion i lywio'r ffordd y maent yn cynllunio gwersi yn y dyfodol a'r camau nesaf o ran dysgu'r disgyblion? Bydd canlyniadau profion termau a phrofion diwedd uned yn rhoi data gwerthfawr i'r Pennaeth Pwnc ynglyn a pha adrannau mae pa ddisgyblion yn wan arnynt. Mae'r pennaeth adran wedyn yn targedu'r dysgwyr yma efo'r adrannau yma ac yn rhoi tasgau/profion ychwanegol ar yr adrannau gwan yma. Cred yr adran bod hyn yn effeithiol oherwydd mae canlyniadau CA4 yr adran yn dda iawn. Byddai'r adran yn dymuno cael cefnogaeth MH I allu targedu hyn yn fwy effeithiol byth e.e. pe byddai'r adran wedi cael MH yn rheolaidd y llynedd mewn gwersi adolygu ar ol ysgol, yna mae'r Pennaeth adran yn sicr y byddai Emily Williams wedi cael C. dy'r drefn olrhain adrannol yn effeithiol? Ydy'r gwaith ymyrraeth adrannol ar sail tracio yn effeithiol?
Y Gofynion Statudol	Mae'r adran wedi ymgorffori'r ddogfen fframwaith sgiliau i mewn i gynlluniau gwaith yr adran ac yn gweithredu hyn o fewn y gwersi ar draws pob ystod gallu.
Asesu ar gyfer dysgu	
Gosod amcanion a chyd destun eang	Mae'r adran yn rhannu amcanion y wers/adran gwaith efo'r disgyblion ar ddechrau pob gwers/uned.. Mae adroddiadau arsylwi gwersi a monitro llyfrau yn tystio i hyn. Mae'r adran hefyd yn darparu taflenni Walt ar gyfer pob uned sydd yn rhoi amcanion yr uned i'r disgyblion fel bod ganddynt drosolwg o'r hyn byddem yn ei astudio, ac yn gallu gosod y gwersi unigol mewn cyd-destun ehangach. Mae pob un athro yn yr adran yn cysylltu pob darn o waith efo'r cyd destun eang er mwyn hybu dealltwriaeth y disgyblion o lle mae pob gwers yn cysylltu a'r darlun cyflawn i'r uned, fel ei bod yn gallu gwneud cysylltiadau.
Y defnydd o MPLL	Caiff disgyblion gyfleoedd niferus i ddefnyddio, addasu a chreu meini prawf llwyddiant ar gyfer tasgau amrywiol yn rheolaidd fel rhan o ddulliau addysgu anffurfiol a ffurfiol yr adran. Adolygir yn rheolaidd eu datblygiad yn unol â'r meini prawf llwyddiant.
Hunan asesu ac asesu cyfoedion	Caiff disgyblion gyfleoedd i asesu eu cyfoedion mewn tasgau penodol yn rheolaidd (gweler cynlluniau gwaith) ac mae gan yr adran strategaeth i sgilio'r disgyblion er mwyn gwneud hynny'n briodol. Mae'r adran wedi targedu cyfleoedd effeithiol a niferus er mwyn gallu gwneud hyn. Ceir tystiolaeth o hyn o fewn llyfrau'r dysgwyr.
Adborth llafar ac ysgrifenedig	Mae adborth llafar da yn galluogi disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn gwneud yn y pwnc a'r hyn y mae angen iddynt ei wneud i wella yn y pwnc. Mae'r adborth yn datblygu gallu'r disgyblion i asesu eu perfformiad eu hunain mewn gwahanol dasgau yn llwyddiannus. Caiff gwaith disgyblion ei farcio'n rheolaidd a manwl a rhoddir sylwadau penodol, cadarnhaol ac o ansawdd uchel i ddisgyblion ar sut i wella eu gwaith ymhellach. Mae

Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol	
	marcio cynhwysfawr yn galluogi disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a'r hyn y mae angen iddynt ei wneud i wella. Mae'r marcio hwn yn drwyadl ac yn effeithiol iawn. Mae'r adran wedi creu cardiau marcio sydd yn sicrhau cysondeb rhwng aelodau o staff gwahnnol yn yr adran ar gyfer nifer helaeth o'r tasgau yn 7 & 8. Mae'r cardiau yn cyd fynd efo'r mpil ar gyfer y tasgau, ac mae lle iddynt gywiro gwallau iaith arnynt hefyd.
Targedau dysgu	I ba raddau mae gan ddisgyblion dargedau dysgu ac i ba raddau mae ganddynt berchnogaeth ar y targedau dysgu hyn a dealltwriaeth iawn ar sut i wella? Ar ddechrau bob blwyddyn mae pob disgybl yn cael gwybod ei darged e.e. interims ar ddechrau bl 10 a gradd diwedd blwyddyn 10 ar ddechrau blwyddyn 11. Rhan amlaf mae'r adran yn rhoi targed o un gradd yn uwch I ddisgyblion yn blwyddyn 11 na'r gradd a gafwyd ar ddiwedd blwyddyn 10. Mae bron bob un yn llwyddo I gyrraedd y targedau heriol yma. Mae'r Pennaeth adaran a'r disgyblion yn ymwybodol o'r targed yma ac mae hyn yn rhywbeth sydd yn cael ei gynllunio tuag ato drwy'r flwyddyn e.e. adborth wrth farcio, pa nodiadau adolygu mae'r dysgwyr yn ei gael, pa gymorth ychwanegol mae pa disgyblion yn ei gael. mor dda y mae staff yr adran yn cymryd sylw o'r targedau ac yn darparu rhaglen waith addas i helpu disgyblion i gyrraedd y targedau?
Tystiolaeth	
- Adroddiadau arsylwi a/neu myfyrion arwersi a ddilyswyd yn allanol yn cadarnhau bod canllawiau addysgu cytûn yn cael eu gweithredu'n effeithiol ac yn gyson. - Adroddiadau craffu llyfrau a ddilyswyd yn allanol yn cadarnhau bod safonau addysgu, asesu a marcio yn dda.	- Adroddiadau craffu ar lyfrau yn cadarnhau bod canllawiau addysgu cytunedig yn cael eu gweithredu'n effeithiol ac yn gyson. - Polisi asesu ysgol gyfan. - Polisi asesu adrannol. - Taenlenni olrhain adrannol. - Adborth fforwm disgyblion.

3.2 Ehangder, cydbwysedd a phriodoldeb y cwricwlwm.	
Agwedd	Arfarniad
Model iaith a hyrwyddo addysgu dwyieithog	Mae pob athro yn fodel iaith dda eu hunain o fewn y pwnc. O fewn yr adran mae pawb yn llwyddo i sefydlu perthynas waith arbennig sy'n meithrin dysgu effeithiol iawn. Mae gan yr adran dermau dwy ieithog ar ddechrau unedau o waith.
Ansawdd cynllunio.	Mae'r athrawon pwnc yn cynllunio i safon uchel iawn ac yn drwyadl ar gyfer anghenion y dysgwyr maent yn ei addysgu gan ddefnyddio adnoddau'r adran. Mae ganddynt amcanion pendant ar gyfer y sesiynau a addysgir a chaiff hyn effaith amlwg ar safonau. Caiff unedau gwaith eu haddasu yn rheolaidd yn dilyn adborth adrannol ac yn unol ag anghenion y disgyblion.
Agweddau arloesol i'r cwricwlwm	I ba raddau y mae'r adran yn greadigol a dychmygus wrth fwrw ymlaen â mentrau cwricwlaidd a ystyriwyd yn dda er budd disgyblion? Mae'r adran bob tro yn awyddus i fwrw ymlaen a mentrau cwricwlaidd sydd yn cael eu hystyried yn dda ar gyfer budd y disgyblion. Mae cynlluniau gwaith yr adran wedi nodi'n glir ble mae cyfleoedd i'r dysgwyr fod yn greadigol o fewn y pwnc, ac mae'r adran yn ymdrechu i ychwanegu i'r rhain yn ystod y flwyddyn yn enwedig yr ochr cwricwlwm digidol. Mae pob cynllun gwaith yn nodi'n glir hefyd pa agwedd o gweledigaeth Donaldson mae'r gwaith yn ei gyfeirio ato. Ydy'r cynllunio cwricwlaidd yn rhoi sylw i weithredu gweledigaeth Donaldson.
Gwahaniaethu	Mae rhaglen waith ac adnoddau dysgu'r adran yn addas ar gyfer hybu sgiliau disgyblion is eu gallu. Mae'r defnydd o gymorthyddion yn annog y digyblion i weithio yn hyderus yn y pwnc. Mae'r adran yn darparu fframiau ysgrifennu a sgaffaldau ar gyfer disgyblion is eu gallu e.e. Nodiadau adolygu gwahaniaethol ar gyfer y cwrs TGAU ym flwyddyn 10 & 11 ac hefyd yn CA3. Mae'r adran hefyd wedi gwahaniaethu cyrsiau blwyddyn 7,8 a 9 ymhellach.

Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol	
	Mae'r adran wedi cynllunio cyfleoedd cyffrous i ddisgyblion abl a thalentog ddatblygu eu doniau ymhellach e.e. gwersi adolygu penodol ar gyfer disgyblion abl a thalentog CA4. Mae'r adran hefyd yn darparu nodiadau adolygu gwahaniaethol ar gyfer y disgyblion abl a thalentog. Mae'r adran hefyd yn trefnu nifer o ymweliadau addysgol er mwyn ehangu gornelion ac ysbrydoli disgyblion. Mae'r adran hefyd wedi datblygu'r arfer o ddefnyddio 'QR codes fel tasgau gwaith cartref neu tasg cyn mentro ar y gwaith cartref er mwyn ymestyn gwybodaeth a dealltwriaeth y dysgwyr abl a thalentog ymhellach. Mae'r adran hefyd yn llwyddiannus o ran darparu gwaith i fodloni anghenion penodol y rhan fwyaf o'r disgyblion, gan gynnwys y rhai ag anghenion addysgol arbennig a'r rhai sy'n fwy abl a thalentog. Mae'r adran wedi gwahaniaethu taflenni gwaith ar gyfer anghenion dysgwyr ady ac abl a thalentog blwyddyn 7, 8 a 9 yr ysgol. Mae rhain yn cynnwys deunyddiau darllen, tasgau efo clipiau qr codes er mwyn hybu dealltwriaeth y dysgwyr, fframiau ysgrifennu gwahaniaethol ar gyfer tasgau penodol e.e. Tasg 'mae'n iawn i ni fwyta cig', 'Mae dal gwerth i'r 10 Gorchymyn yn ein cymdeithas heddiw'.
Effeithlonrwydd ymyrraeth	Mae'r ymyrraeth a geir yn sicrhau bod y dysgwyr yn gwneud cynydd yn y pwnc ac yn llwyddo e.e. yn y cyrsiau TGAU ceir ymyrraeth effeithiol iawn ar gyfer y grwp targed ffiniol gan gymhorthydd efo arbenigedd yn y pwnc er mwyn mynd dros adrannau o'r cwrs sy'n wan ganddynt mewn grwpiau llai neu'n unigol yn ddibynnol ar darganfyddiadau'r monitro'r cynydd a weir o fewn yr adran. Mae'r adran hefyd yn gwneud defnydd da o adnoddau gwahaniaethol, mplll a fframiau ysgrifennu i sicrhau bod medrau'r holl ddysgwyr yn cael eu datblygu a'u bod yn llwyddo yn y pwnc.
Profiadau cwricwlaidd allgyrsiol (teithiau addysgol).	Gwersi adolygu ar ôl ysgol yn CA4. Darperir ymweliadau addysgol er mwyn ehangu gornelion a rhoi profiadau uniongyrchol o'r hyn a ddysgir yn y dosbarth er mwyn cyfoethogi'r profiadau a'r dysgu e.e. Ymweliad addysgol CA4 i Efrog Newydd a Washington, Krakow yng Ngwlad Pwyl, Eglwysi lleol, Synagog, Gurdwara, Mosg lleol. Yn ogystal mae'r adran yn trefnu ymgyrch dros y Nadolig i gasglu eitemau hylendid a dillad ar gyfer y ffoaduriaid, yn ogystal â threfnu cyfleoedd i'r dysgwyr fynd i gefnogi gwaith didoli rhoddion ar gyfer y ffoaduriaid mewn eglwys lleol.
Dilyniant	Pa mor dda y mae'r cwricwlwm yn adeiladu'n systematig ar wybodaeth, dealltwriaeth a medrau presennol disgyblion wrth iddynt drosglwyddo o CA2 ac wrth iddynt symud trwy'r ysgol? Ni does llawer o Addysg Grefyddol yn digwydd mewn sawl un o'r ysgolion cynradd yn ol yr hyn mae disgyblion bl 6 yn ddweud wrthaf pan meant yn cyrraedd YYM. Mae'r cynlluniau gwaith yr adran wedi cael eu cynllunio'n fwiadol fel eu bod yn adeiladau eu gwybodaeth a dealltwriaeth a sgiliau yn seliedig ar y dysgu blaenorol. Mae hyn yn anghenrheidiol os yw'r dysgwyr am lwyddo yn y pwnc ym mlwyddyn 10. Mae canlyniadau'r adran ym mlwyddyn 10 yn dda iawn felly yn ol marn yr ardran mae hyn yn dechneg mae'r adran yn weithredu yn effeithiol iawn. I ba raddau y ceir tystiolaeth o bartneriaeth strategol effeithiol â'r dalgylch cynradd a sefydliadau addysg bellach. Mae hyn yn rhywbeth sydd angen ei ddatblygu o fewn yr adran.
Tystiolaeth	
- Rhaglen allgyrsiol - Polisi cwricwlaidd. - Cynlluniau gwaith. - Cynlluniau gwahaniaethu. - Darpariaeth pontio. - Adroddiadau gwersi. - Adroddiadau craffu llyfrau	- Targedau disgyblion. - Amserlen. - Cyswllt ôl 16. - Cynlluniau ymyrraeth. - Dadansoddiad o gynnydd at dargedau ac effaith ymyrraeth.
3.3 Darpariaeth ar gyfer medrau.	
Tud. 41	

	Barn gryno Cwestiwn 3 Addysgu a phrofiadau addysgu Adran Addysg Grefyddol
Agwedd	Arfarniad
Strategaeth y Gymraeg.	Ydy darpariaeth y Gymraeg fel cyfrwng yn dda? Ydy disgyblion yn gwneud cynnydd rhwng y cyfnodau allweddol? Beth ydy ansawdd darpariaeth yr adran ar gyfer datblygu medrau Cymraeg disgyblion mewn gweithgareddau addysgu ffurfiol a sefyllfaoedd anffurfiol? Ydy'r model iaith adrannol yn addas? Mae model iaith yr adran yn addas. Mae gan pob tasg estynedig mply sy'n cynnwys ffocws iaith penodol (gweler cynlluniau gwersi). Mae gan yr adran hefyd enghreifftiau niferus o fframiau ysgrifennu i gefnogi'r dysgwyr wrth gwblhau tasgau ac mae'r rhain wedi cael eu gwahaniaethu ar gyfer gallu a gallu ieithyddol y dysgwyr.
Saesneg fel cyfrwng:	I ba raddau mae trefniadau adrannol yn sicrhau bod disgyblion yn caffael y medrau llythrennedd Saesneg angenrheidiol i gefnogi eu gwaith ar draws y cwricwlwm? Mae cynlluniau gwaith yr adran wedi adnabod tasgau penodol sydd rhaid eu cwblhau drwy gyfrwng y Saesneg. Veir mply penodol ar gyfer pob tasg ac mae iddynt ffocws iaith penodol hefyd. Cyflwynir termau pynciol yn ddwyieithog ar gychwyn pob uned newydd ac yn ychwanegol lle'n briodol hefyd. Rhaid cofio bod nifer o dermau Addysg Grefyddol mewn Punjabi, Hebraeg, neu Arabeg hefyd.
Sgiliau ysgrifennu	Mae'r cynllun gwaith yn cynnwys amrywiaeth o gyfleoedd i hybu sgiliau ysgrifennu'r disgyblion o fewn y pwnc ac mae'r ddarpariaeth i hybu ysgrifennu yn dda iawn. Defnyddir ystod o ddulliau addysgu effeithiol er mwyn hybu sgiliau'r disgyblion e.e. fframiau ysgrifennu i hybu ysgrifennu a sgaffaldau a hyderir y bydd hyn yn arwain at enghreifftiau gwell o ysgrifennu estynedig yn llyfrau'r dysgwyr ar draws yr ystod gallu. Mae'r adran yn defnyddio fframiau ysgrifennu gwahaniaethol ar gyfer tasgau penodol er mwyn ceisio datblygu sgiliau ysgrifennu dysgwyr ady ac hefyd er mwyn herio'r dysgwyr ar frig yr ystod gallu. Mae'r adran hefyd wedi dechrau addasu'r fframiau er mwyn cyd fynd efo sgiliau gwerthuso'r cwrs TGAU Newydd. Mae'r adran yn gwneud defnydd da o lyfr iaith yr ysgol o fewn CA3 yn bennaf a hyderir y bydd hyn yn ei dro yn arwain at wella safonau. Yn ogystal mae'r adran weid dechrau gwneud defnydd o'r cardiau gwella iaith ar gyfer tasgau penodol yn CA3 a CA4 a hyderir y bydd hyn yn gwella safon ysgrifenedig y dysgwyr. Ceir cyswllt clir rhwng y ddarpariaeth hybu ysgrifennu a'r strategaeth lythrennedd genedlaethol e.e cyfeirir at y fframwaith yn y cynlluniau gwaith ac yn yr mply ar gyfer y tasgau ysgrifenedig penodol. Mae ffocws iaith ar rhan fwyaf o'r mply tasgau ysgrifenedig yr adran drwy CA3.
Sgiliau darllen	Mae'r cynllun gwaith yn cynnwys amryw o gyfleoedd i hybu sgiliau darllen (darllen pâr, sgimio, sganio, craff ddarllen). Hyderir y bydd hyn yn gwella safonau'r dysgwr ac yn magu hyder y disgyblion wrth gwblhau tasgau darllen o fewn y pwnc. Mae'r adran yn defnyddio mply ar gyfer tasgau darllen penodol er mwyn nodi'n glir pa sgil darllen meant yn ei ddatblygu. Ceir cyswllt amlwg rhwng y ddarpariaeth ddarllen yr adran a'r strategaeth lythrennedd genedlaethol.
Sgiliau llafar	Mae'r cynllun gwaith yn cynnwys amryw o gyfleoedd i hybu sgiliau llafar y disgyblion o fewn y pwnc. Mae trefn yr adran i annog y disgyblion i alw i gof gwybodaeth flaenorol mewn adroddiadau gwersi yn tystio i'r ffaith bod gan y dysgwyr sgiliau llafar da iawn yn y pwnc. Ceir amryw o gyfleoedd o fewn y pwnc i fynegi barn am wahanol destunau ac adlewyrchir hyn yn llyfrau'r disgyblion yn safon ei hymatebion i gwestiynau gwerthuso sydd wedi cael ei sylfaenu ar y gwaith llafar. Ceir tystiolaeth o safon gwaith llafar y dysgwyr hefyd yn adroddiadau arsylwi gwersi'r adran. Mae'r disgyblion hefyd yn cael cyfle yn ystod rhai tasgau llafar i arfarnu ei gwaith llafar ar daflen sydd wedi ei selio ar y strategaeth lythrennedd genedlaethol er mwyn gweld yr hyn meant yn wneud yn llwyddiannus a beth ddylent wneud er mwyn gwella. Mae'r adran hefyd wedi datblygu tasg llafar drwy gyfrwng y Saesneg er mwyn hybu

Barn gryno Cwestiwn 3	
Addysgu a phrofiadau addysgu	
Adran Addysg Grefyddol	
	sgiliau llafar Saesneg y dysgwyr hefyd, Ceir cyswllt amlwg rhwng y ddarpariaeth lafar a'r strategaeth lythrennedd genedlaethol.
Sgiliau Llythrennedd	Mae gan yr adran strategaeth adrannol effeithiol sydd wedi ei seilio ar strategaeth lythrennedd yr ysgol sy'n caniatáu i ddisgyblion wneud cynnydd priodol yn eu sgiliau llythrennedd. Caiff hyn ei adlewyrchu yn yr arddangosfeydd yn y dosbarth ac yng ngwaith y disgyblion. Mae cyfle i'r disgyblion wneud gwaith ymchwil ar ffurf gwaith ymchwil ar y wê a darllen deunyddiau penodol. Maent hefyd yn cael cyfle i greu amrywiaeth o dasgau sy'n hybu sgiliau llythrennedd y disgyblion e.e. pamffledi, cwestiynau gwerthuso, cyflwyno gwybodaeth ayyb (Gweler Cynlluniau gwaith adrannol). Mae termau pynciol yn ogystal a fframiau iaith a sgaffaldiau gwahaniaethol yn cael ei defnyddio yn reolaidd er mwyn gwella sgiliau'r dysgwyr. Yn ogystal, mae'r adran wedi gwneud cynnydd yn y ffordd mae'r dysgwyr yn ymateb i waith marcio'r athro. Yn dilyn adroddiad monitro llyfrau, mae'r adran yn parhau i geisio datblygu'r arferiad o gael y dysgwyr i ail gopïo darn o waith gwallus eto yn gywir yn dilyn y gwaith marcio. Mae'r adran hefyd yn dilyn polisi amrcio'r ysgol ac yn sicrhau bod y dysgwyr yn ymateb i waith.
Sgiliau Meddwl	Mae cynlluniau gwaith yr adran yn cynnwys cynllunio pendant a niferus i hyrwyddo sgiliau meddwl ar draws yr ystod gallu. Caiff disgyblion gyfleoedd niferus i ddatblygu sgiliau meddwl. Mae strategaethau yr adran yn cynnwys sgiliau cwestiynau lefel uchel gan yr athro, a thasgau penodol rheolaidd.
Sgiliau gwrando	I ba raddau mae trefniadau'r adran yn sicrhau bod disgyblion yn caffael y medrau gwrando angenrheidiol i gefnogi eu gwaith ar draws y cwricwlwm? Ceir amrywiaeth o dasgau ble mae disgwyl i'r dysgwyr ddefnyddio sgiliau I ba raddau mae'r fframwaith llythrennedd (gwrando) wedi ei gyflwynon effeithiol o fewn yr adran? Mae'r cynlluniau gwaith yn nodi enghreifftiau helaeth ble mae gofyn i'r dysgwyr ddatblygu eu sgiliau gwrando. Mae'r tasgau wedi cael eu creu gan roi ystyriaeth i fframwaith llythrennedd (gwrando). Mae hyn yn cael ei nodi ar y cynlluniau gwaith.
Rhifedd	Mae adroddiad arsylwadau gwersi a cynlluniau gwaith y dysgwyr yn awgrymu bod cyfleoedd priodol i ddysgwyr i gymhwyso eu sgiliau rhif yn y pwnc. Mae hyn yn digwydd yn achlysurol mewn rhai tasgau e.e. tasg crefyddau mawr y byd a Cylch creu'r Cristnogion. Mae'r adran wedi datblygu mpil er mwyn cyd fynd efo'r dasg yma hefyd Ceir cyswllt amlwg rhwng y ddarpariaeth rifedd a'r strategaeth rifedd genedlaethol.
Cwricwlwm digidol	Mae cynlluniau gwaith yr adran wedi eu haddasu yn effeithiol er mwyn sicrhau cyfleoedd amrywiol i ddysgwyr gymhwyso eu sgiliau TGCh o fewn y pwnc e.e.creu tasgau ar feddalwedd Microsoft amrywiol. Mae'r adran yn rhan o brosiect ipads fydd yn arwain at ddatblygiadau pellach yn y maes. Llunir meini prawf llwyddiant a chanllawiau sgiliau ar gyfer pob tasg a gyflwynir er mwyn sicrhau dealltwriaeth glir gan y dysgwyr o'r hyn sydd angen ei gyflawni. Yn sgîl gwaith yr adran i sicrhau cywirdeb ieithyddol wrth i ddisgyblion broesu geiriau yn y Gymraeg, mae lefel gwallau a achosir gan autocorrect a.y.y.b. wedi lleihau yn sylweddol. Mae'r adran yn parhau i hyrwyddo'r arfer o newid y ffurfiau iaith ar ddogfen cyn i ddysgwyr ddechrau are u gwaith i osgoi gwallau fel i yn ganol brawddegau Cymraeg.
Tystiolaeth	
• Model cwricwlaidd. • Cynllun gwaith pynciol. • Profiadau trawsbynciol. • Llyfrau disgyblion. • Adroddiadau craffu llyfrau. • Adroddiadau arsylwi gwersi.	• Portffolio pynciol. • Canlyniadau profion darllen, CA3 a TGAU. • Canlyniadau profion rhifedd, CA3 a TGAU. • Strategaeth y Gymraeg. • Canlyniadau CA3 a TGAU.

	Barn gryno Cwestiwn 3	
	Addysgu a phrofiadau addysgu	
	Adran Addysg Grefyddol	
Cryfderau		Materion ar gyfer gweithredu pellach
•		•

Crynodeb o faterion i roi sylw iddynt		
Agwedd	Cryfderau	Materion ar gyfer gweithredu pellach
3.1 Ansawdd yr addysgu.	• Darpariaeth ar gyfer disgyblion abl a thalentog. • Defnyddio MPLL mynegiant ar mpll tasgau i hybu sgiliau ysgrifennu y disgyblion. • Mae gan pob athro yn yr adran wybodaeth bynciol dda a chyfoes sy'n addas ar gyfer y cyrsiau y maent yn ei gyflwyno.	• Tasgau er mwyn hyrwyddo'r fframwaith digidol • Cynnwys elfennau penodol o'r fframwaith digidol ymhellach o fewn y technegau dysgu ac addysgu.
3.2 Ehangder, cydbwysedd a phriodoldeb y cwricwlwm.	• Mae gan athrawon yr adran ddisgwyliadau uchel iawn o'r disgyblion ac maen nhw'n herio'r disgyblion i gyrraedd safon uchel iawn. O ganlyniad mae'r disgyblion yn gwneud cynnydd da iawn. • Mae gan yr adran strategaeth adrannol dda wedi ei seilio ar strategaeth lythrennedd yr ysgol sy'n caniatáu i ddisgyblion wneud cynnydd da yn eu sgiliau llythrennedd. Gellir datblygu hyn ymhellach drwy ddarganfod cyfleoedd pellach i gyfeirio at gywirdeb iaith ac ymdrin â nodweddion iaith yn gyson mewn ffurf ffurfiol ac yn anffurfiol wrth i'r cyfle godi o fewn y gwersi.	• Angen parhau sicrhau cysondeb yn gwaith marcio aelodau ymylol o'r adran.
3.3 Darpariaeth ar gyfer medrau.	• Caiff gwaith disgyblion ei farcio'n rheolaidd a manwl a rhoddir sylwadau penodol, cadarnhaol ac o ansawdd uchel i ddisgyblion ar sut i wella eu gwaith ymhellach. Mae marcio cynhwysfawr yn galluogi disgyblion i wybod pa mor dda y maent yn ei wneud a'r hyn y mae angen iddynt ei wneud i wella. Mae'r marcio hwn yn drwyadl ac yn effeithiol iawn. • Caiff disgyblion gyfleoedd niferus i ddefnyddio, meini prawf llwyddiant ar gyfer tasgau amrywiol yn rheolaidd fel rhan o ddulliau addysgu anffurfiol a ffurfiol yr adran. Adolygu'n rheolaidd eu datblygiad yn unol â'r meini prawf llwyddiant.	• Parhau i tracio cynydd blwyddyn 10 yn unol a chanlyniadau mewn profion termau/diwedd uned.

	Barn gryno Cwestiwn 4
	Gofal, cymorth ac arweiniad
	Adran Addysg Grefyddol

4.1 Olrhain, monitro a darparu cymorth dysgu	
Agwedd	Arfarniad
Asesu, olrhain a sicrhau cynnydd disgyblion ADY:	Mae'r cyswllt rhwng y rhaglenni ymyrraeth ysgol gyfan a darpariaeth medrau'r adran bellach wedi datblygu ac yn cael effaith pellach ar safonau disgyblion. Pa mor dda y mae'r adran yn olrhain cynnydd disgyblion ag anghenion dysgu ychwanegol mewn perthynas â'r targedau yn eu cynlluniau unigol, a'u cynnydd o'u mannau cychwyn unigol? Beth yw'r effaith? Pan mae'r adran yn cael gwybod targedau'r dysgwyr mae'r adran yn ymdrechu i atgoffa a chefnogi'r dysgwyr i gwblhau'r targedau yma o fewn y pwnc. Bydd yr adran yn canmol cynnydd y dysgwyr ady ac yn Estyn mwy o gymorth penodol ble mae'r angen. Effaith hyn yw bod y dysgwyr yma yn gwneud cynnydd o fewn y pwnc ac yn llwyddo yn y pwnc.
Cyswllt â rhieni	Mae'r adran yn mynychu pob noson rieni ar gyfer pob blwyddyn a nosweithiau agored yr ysgol. Mae gwaith cartref yn cael ei osod ar 'Show my homework', ac mae gan rieni fynediad i'r safle yma. Mae'r adran hefyd yn gyrru negeseuon testun yn canmol y dysgwyr ar dasgau llwyddiannus a gyflwynwyd. Mae hyn yn ffordd effeithiol o gyd weithio efo rhieni i gefnogi e.e. atgoffa o ddyddiad ffug arholiad neu brawf. Bydd yr adran hefyd yn gyrru gwaith siomedig CA4 adref drwy'r post at sylw rhieni er mwyn derbyn eu cefnogaeth i wella cyrhaeddiad y dysgwyr sydd wedi tangyflawni mewn tasg benodol.
Adroddiadau disgyblion:	Ydy adroddiadau blynyddol i rieni yn rhoi gwybodaeth briodol i rieni am gynnydd eu plentyn a sut gall eu plentyn wneud rhagor o gynnydd yn y dyfodol? Ydi, mae'r adroddiadau yn son yn benodol am y cynnydd mae'r disgybl yn ei wneud gan nodi enghreifftiau penodol e.e. sgil o werthuso, gwybodaeth a dealltwriaeth, termau ayyb. Mae adroddiadau'r adran hefyd yn nodi targedau ar gyfer gwella yn ogystal â pha gymorth gall y rhieni Estyn er mwyn cynorthwyo'r dysgwyr i wneud cynnydd yn y pwnc.
Tystiolaeth	
• Strategaeth ADY. • Adolygiad cynlluniau unigol • Trefn gyswllt rhieni. • Adroddiadau blynyddol	

4.2 Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol)	
Agwedd	Arfarniad
Cyfrifoldeb am waith.	Sut mae'r adran yn meithrin ymdeimlad o gyfrifoldeb am waith gan ddisgyblion? Mae'r adran yn sicrhau bod pob darn o waith yn cael ei gwblhau gan bob disgybl. Mae'r adran yn cosbi disgyblion sydd ddim yn copïo fyny neu yn tangyflawni. Bydd yr adran yn gyrru negeseuon testun adra i rieni disgyblion os nad ydynt wedi gwneud tasg neu wedi gwneud yn wael mewn prawf, ond hefyd er mwyn llongyfarch os yw'r disgybl wedi gwneud yn dda mewn darn o waith. Mae'r adran hefyd yn gweithio'n agos efo cymorthyddion sy'n gweithio'n clwb neu'n gweithio'n benodol efo disgyblion yn y clwb.
Paratoi am y cam nesaf.	Pa mor dda y darperir profiadau sy'n helpu paratoi pobl ifanc ar gyfer cyfleoedd, cyfrifoldebau a phrofiadau bywyd oedolyn? Mae'r adran yn rhoi amryw o gyfleoedd gwerthfawr i'r dysgwyr er mwyn eu paratoi ar gyfer y cam nesaf e.e. gwaith grŵp efo amodau gwahanol, cyflwyniadau llafar, dysgu am gredoau a thraddodiadau pobl eraill bydd ein dysgwyr yn dod are u traws yn ystod eu taith bywyd. Mae'r adran hefyd yn datblygu'r sgil o werthuso sy'n rhoi'r sgil a hyder i'r dysgwyr mynegi barn eu hunain ond hefyd yn dysgu i barchu safbwyntiau

	Barn gryno Cwestiwn 4
	Gofal, cymorth ac arweiniad
	Adran Addysg Grefyddol
	gwahanol iddyn nhw eu hunain. Gweler cynlluniau gwaith am fwy o enghreifftiau.
Tystiolaeth	
• Rhaglen adrannol • Rhaglen bynciol allgyrsiol. • Gweithdai amser cinio, ôl ysgol a gwyliau.	

Crynodeb o faterion i roi sylw iddynt		
Agwedd	Cryfderau	Materion ar gyfer gweithredu pellach
4.1 Olrhain, monitro a darparu cymorth dysgu.	Adnabyddiaeth o'r dysgwyr yma	Cael manylion yn rheolaidd gan yr UDRH
4.2 Datblygiad personol (gan gynnwys datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol).	Cryfder amlwg oherwydd natur y pwnc-testunnau a drafodir, trafodaethau, gwerthuso.	Parhau i ddefnyddio enghreifftiau cyfoes.

Dyddiad adolygu: 27.10.17

Gan:SR

	Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol
5.1 Ansawdd ac effeithiolrwydd arweinwyr a rheolwyr	
Agwedd	Arfarniad
Arweinyddiaeth a chyfeiriad strategol	Mae nodau ac amcanion yr adran wedi eu nodi'n glir yn y llawlyfr adran ac mae pob aelod o staff yn ymwybodol o'r prif flaenoriaethau cyfredol. Mae hyn yn ei dro wedi cael effaith gadarn ar godi safonau sydd bellach yn dda iawn. Mae adnabod blaenoriaethau ar gyfer y CDA yn cynnwys holl staff yr adran ac yn gosod cyfeiriad clir ar gyfer datblygu.
Swydd ddisgrifiadau	Mae gan bob aelod o staff yr adran swydd ddisgrifiad cyfredol sydd yn manylu ar yr hyn a ddisgwylir yn enwedig mewn perthynas â chyfraniad unigolion tuag at ddatblygu potensial pob plentyn. Golyga hyn fod pob aelod o'r adran yn ymgymryd â'u rôl mewn modd briodol. Mae ansawdd y swydd ddisgrifiadau yn dda iawn.
Cynlluniau gwaith ar gyfer yr ystod oedran a gallu llawn	Mae'r rhaglenni gwaith wedi cael eu haddasu dros gwyliau'r Haf 2017 ac yn daparu ar gyfer yr ystod oedran, gallu a'r ystod anghenion. Mae popeth wedi cael ei wahaniaethu ar gyfer yr ystod gallu gwahanol hefyd. Eleni dim ond y Penaneth adran sy'n dysgu o fewn yr adran arwahan i RW efo un dosbarth, sy'n treialu dysgu dyniaethau drwy staff adran iaith. Mae'r Penaneth adran wedi rhoi cynlluniau gwaith iddi a mae yna drafodaethau wedi bod ynglyn a'r ffordd ymlaen-ond bydd angen ail edrych ar hyn eto yn dilyn cyfnod treialu er mwyn gweld pa mor llwyddiannus mae hyn wedi bod o ran addysgu'r pwnc Addysg Grefyddol yn effeithiol.
Dogfennaeth arweiniad a gweithdrefnau adrannol	Mae cynlluniau gwaith yr adran a dogfennaeth arweiniad adrannol yn rhoi arweiniad clir i bob aelod o staff o'r adran e.e. cynlluniau gwersi, arweiniad ar llythrennedd, rhifedd, darllen a TGCH. Mae ansawdd llawlyfr adrannol yn dda efo pholisiau manwl a pherthnasol. Ceir polisiau adrannol effeithiol. Addaswyd rhain eleni ac meant yn cael eu gweithredu yn rheolaidd. Mae'r adran yn gweithredu canllawiau ysgol gyfan o fewn yr adran.
Blaenoriaethau cenedlaethol.	Mae'r adran yn ymateb yn briodol i ofynion cenedlaethol megis llythrennedd, rhifedd, sgiliau meddwl a'r rhaglen gwrth dlodi. - Llythrennedd: Rhoddwyd arweiniad clir a chadarn i'r adran ar gyfer rhoi ffocws i wella sgiliau ysgrifennu. Mae gwaith dysgwyr yn dangos tystiolaeth o welliant yn ansawdd y gwaith ysgrifenedig estynedig a gynhyrchir o fewn y pwnc gan y dysgwyr. Mae'r adran wedi gweithio yn agos iawn efo'r cydgysylltydd llythrennedd er mwyn adnabod cyfleoedd ychwanegol er mwyn hyrwyddo'r fframwaith llythrennedd cenedlaethol o fewn y cynlluniau gwaith, lle cyfeirir at y fframwaith yn reolaidd ar gyfer pob tasg. Mae'r adran hefyd wedi creu mpll ar gyfer tasgau sydd yn cyfeirio'n benodol at y fframwaith llythrennedd ynddynt. - Rhifedd: Mae'r adran wedi adnabod agweddau o rifedd mae'r adran yn gyfrifol am eu datblygu drwy gyfarfod y cydlynnydd Rhifedd ac o ganlyniad wedi adnabod cyfleoedd o fewn y pwnc i ddatblygu sgiliau rhifedd y disgyblion o fewn Addysg grefyddol e.e. Tasg crefyddau mawr y byd a'r cylch creu. Mpll rhifedd ar gyfer y tasg cylch creu. - Sgiliau meddwl: Rhoddwyd arweiniad clir a chadarn i aelodau o'r adran ar gyfer rhoi ffocws i wella sgiliau meddwl y disgyblion ac mae sgiliau disgyblion bellach yn dda iawn yn y maes yma. Gweler tystiolaeth o hyn yn llyfrau'r disgyblion, adroddiadau arsylwi gwersi ac yn cynlluniau gwaith yr adran. Agenda gwrth dlodi: Mae'r adran yn llwyr ymwybodol o'r angen i ddarparu cefnogaeth gadarn ar gyfer disgyblion o gartrefi difreintiedig ac yn cyfrannu'n

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	gadarn o fewn blaenoriaeth amlwg yr ysgol i sicrhau cefnogaeth amlwg. Mae'r adran yn adnabod y disgyblion CADD ac yn ei monitro yn agos er mwyn sicrhau eu bod am gyrraedd eu targedau ac ymyrryd fel bo'r angen e.e. drwy gynnal sesiynau adolygu ychwanegol neu drwy roi cefnogaeth ychwanegol ar ôl ysgol i gynorthwyo'r disgyblion yma efo'i gwaith.
Cyfathrebu a chydweithio. Cyfarfodydd adran a chyswllt â'r UDRH	Ceir strwythur ac agenda clir ar gyfer cyfarfodydd cyfadrannol. Cynhelir cyfarfodydd yn rheolaidd a chaiff pob aelod o'r adran a'r UDRh gopi o gofnodion adrannol yn wythnosol. Aelodau ymylol o'r adran yn mynychu yn ol yr amserlen a geir gan yr Udrh. Cyfarfodydd wythnosol yn cael eu cynnal er mwyn trosglwyddo gwaith, monitro ayyb. Mae cyswllt effeithiol rhwng y Pennaeth Adran a'r cyswllt UDRh sy'n cyfarfod yn rheolaidd er mwyn cydweithio i sicrhau fod yr adran yn gweithredu yn unol â chyfeiriad yr ysgol. Mae'r cydweithio hwn wedi bod o gymorth i'r adran ddatblygu darpariaeth llwyddiannus ar gyfer asesu ar gyfer dysgu. Mae cyswllt yr adran efo'r cyswllt Udrh yn arbennig o dda gan mai'r un person yw pennaeth y gyfadran Dyniaethau. Mae'r drefn yn cynnal lefel uchel o her ac atebolrwydd. Mae gan y Pennaeth adran ddisgwyliadau uchel iawn o ran y staff sydd yn dysgu'r pwnc, disgyblion ac fy hun ac adlewyrchir hyn mewn adroddiadau arsylwadau gwersi ac adroddiadau monitor llyfrau. Mae'r adran wedi bod yn rhannu arfer dda efo'r adran Daearyddiaeth wrth cydweithio ar arsylwi gwersi efo Pennaeth Adran Daearyddiaeth. Ceir cyfarfodydd rheolaidd ble mae llwyddiannau yn cael eu trafod a nodir targedau er mwyn symud ymlaen. Mae cyfarfodydd adrannol yn digwydd yn wythnosol o fewn yr adran ac yn achlysurol yn ffurfiol efo aelodau ffiniol-ond yn anffurfiol yn reolaidd. Darparir cofnodion adrannol sy'n ategu hyn.
Hyrwyddo'r Gymraeg.	Mae'r adran yn dilyn polisi marcio'r ysgol er mwyn gwella sgiliau llythrennedd y dysgwyr e.e. copiau o'r rheolau cywiro iaith yn nhu blaen pob llyfr. Mae gan pob disgybl hefyd, taflen ymateb i waith marcio'r adran yn eu llyfrau ble mae yna ddigwyl iddynt gywiro camsillafiadau ynddo. Mae gan pob tasg estynedig mply sydd â ffocws iaith penodol arno sy'n cyd fynd a'r fframwiath llythrennedd. Mae gan yr adran bosteri rheolau iaith i fyny yn yr ystafell er mwyn atgoffa'r dysgwyr o rheolau iaith. Yn ogystal mae'r athro yn ymwybodol o'r angen i fod yn fodel iaith da ar gyfer y dysgwyr. Mae gan yr adran hefyd dermau pynciol yn amlwg ar y wal yn ogystal â thermâu dwyieithog ar ddechrau pob uned o waith.
Cyswllt CLL	Mae'r adran wedi cael aelod o'r corff llywodraethol i fod yn gyswllt eleni, Mrs Eurliw Jones.
Cynnal safonau uchel a chynnal darpariaeth gynladwy	Mae cynnydd disgyblion yn cael ei fonitro'n effeithiol. Mae trefniadau'r adran ar gyfer monitro safonau dysgu ac addysgu wedi arwain at weithredu effeithiol i ymyrryd a chodi safonau ar lefel uchel a dwys. Mae gan yr adran system tracio effeithiol ar gyfer monitor cyrhaeddiad disgyblion CA4. Mae'r adran yn arfarnu cryfderau a gwendidau'r darpariaeth yn rheolaidd e.e. yn dilyn dadansoddi canlyniadau CA4 mae'r adran yn canolwbyntio ar gwella adrannau gwan y papur eleni er mwyn sicrhau gwelliant yn yr adran yma y flwyddyn nesaf. Pa mor dda rydych yn gweithredu yn unol â'r egwyddor datblygu cynladwy a pha mor dda rydych yn gwneud penderfyniadau ac yn gosod blaenoriaethau ar gyfer gwella sy'n cydbwyso anghenion uniongyrchol, tymor byr ag anghenion tymor hir disgyblion, y gymuned leol a Chymru. A oes hyder yn y dyfodol? Mae'r adran yn myfyrio ar llwyddiannau a gwendidau yn rheolaidd er mwyn gosod blaenoriaethau ar gyfer gwella e.e. ar ol tasgau penodol, dadansoddi canlyniadau arholiad. Drwy wneud hyn mae'n posib i'r adran symud yn ei blaen yn hyderus ac er

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	mwyn sicrhau llwyddiant yn y dyfodol.
Tystiolaeth	
- Llawlyfr adran - Swydd ddisgrifiad. - Cynlluniau gwaith CA3. - Cynlluniau gwaith CA4. - Llyfrau dysgwyr.	- CDA. - Cofnodion cyswllt adran + UDRH. - Cofnodion cyfarfodydd adran. - Data rhaglenni mamiaith (Adr. Gymraeg yn unig). - Cofnod Rheoli Perfformiad.

5.2 Prosesau hunanarfarnu a chynlluniau gwella	
Agwedd	Arfarniad
Ansawdd dogfen hunanarfarnu:	Mae dogfen hunanarfarnu'r adran o safon dda. Mae pob aelod yn cyfrannu i'r arfarniad ac mae hyn wedi arwain at well perchnogaeth o ymarferiadau arsylwi gwersi a sampl o gwaith dysgwyr. Mae'r ddogfen yn ystyried barn fanwl y dysgwyr am y ddarpariaeth adrannol. Mae'r arfarniadau cryno oll yn cynnwys crynodeb penodol o brif gryfderau ac agweddau sydd angen eu datblygu ac mae hyn o gymorth i adnabod prif flaenoriaethau penodol y CDA.
Trefn arfarnu	Mae arfarniad adrannol yr adran yn safonol iawn. Mae'r adran yn casglu ac yn dadansoddi tystiolaeth yn uniongyrchol o safonau'r adran ac gwybodaeth am berfformiad y dysgwyr mewn arholiadau ayyb. Mae'r tystiolaeth arfarnu wedi ei ddiwygio i adlewyrchu dull Estyn.
Ansawdd a sail tystiolaeth hunanarfarnu a phrosesau coladu	Mae ansawdd tystiolaeth a ddefnyddir fel sail i'r ddogfen hunanarfarnu yn gyfredol, ac yn fanwl a phenodol. Mae tystiolaeth ar hyn o bryd yn gwneud defnydd da o arsylwadau gwersi gan amrywiaeth o bobl a monitro llyfrau'r disgyblion ac mae hyn yn sail i adnabod agweddau pellach i'w datblygu o fewn yr adran. Gwneir defnydd effeithiol o ddata CA3 a CA4 gan gynnwys: data craidd, data mewnol, data FFT, data WED, data walled garden CBAC a data gwerth ychwanegol er mwyn adnabod cryfderau'r adran ac er mwyn pennu meysydd ar gyfer gwella. Gwneir defnydd effeithiol hefyd o: - Dadansoddiad ymddygiad. - Adroddiad ffocws yr UDRH. - Dadansoddiad targedau. Mae'r Pennaeth Adran wedi derbyn hyfforddiant gan yr UDRh ac ymgynghorwyr allanol ar gyfer arsylwi gwersi, ac mae hyn wedi mireinio a miniogi gallu'r pennaeth adran i arfarnu safonau yn y pwnc. Mae strwythurau ar gyfer rhannu arferion da wedi arwain at welliannau amlwg yn ansawdd y dysgu a'r addysgu o fewn y pwnc ac yn benodol felly yng nghyd-destun llythrennedd wedi i'r Pennaeth Adran cael treulio cyfres o gyfarfodydd efo'r cydgysylltydd llythrennedd er mwyn rhannu arfer dda ar sut i ddatblygu hyn ymhellach o fewn yr adran. Mae'r adran yn monitro yn rheolaidd gan gwblhau arsylwadau gwersi a monitro llyfrau yn rheolaidd. Bydd yr adran yn gweithredu ar unrhyw awgrymiadau a gaiff eu gwneud yn dilyn y monitro llyfrau. Bydd y Pennaeth adran yn ail ymweld wedyn er mwyn sicrhau bod pob un yn yr adran wedi ymateb i'r sylwadau hyn a bod hyn yn weledol yn y llyfrau.

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	Mae'r adran yn defnyddio llais y dysgwr fel sail i adnabod adran. Caiff dysgwyr gyfle i fynegi barn; - Am eu dulliau dysgu/addysgu mwyaf effeithiol. - Am eu cryfderau a'r agweddau sydd fwyaf heriol iddynt. - Am y dull o weithredu rhaglenni gwaith. Defnyddir y dulliau hyn i gasglu gwybodaeth sef: trafodaethau; system adborth ar lafar diwedd uned a gweithdrefnau asesu ar gyfer dysgu.
Cynllunio gwelliant	
Proses adnabod blaenoriaethau datblygu	Mae'r adran yn defnyddio dadansoddiad o ddata perfformiad, tueddiadau dros gyfnod o amser, arsylwadau gwersi, arsylwadau llyfrau, gwaith monitro ffocws penodol, a holiaduron dysgwyr ar gyfer adnabod blaenoriaethau datblygu. Rhoddir sylw manwl i ansawdd dysgu ac addysgu ac i safonau cyflawniad disgyblion. Mae'r drefn yn cynnwys pob aelod o staff yr adran. Mae pob aelod o'r adran yn gwybod a deall perfformiad yr adran. Mae'r sail hon o wybodaeth yn dryloyw ac yn dda iawn. Caiff blaenoriaethau ar gyfer gwella eu hadnabod yn effeithiol wrth ddefnyddio'r sylfaen gwybodaeth uchod a bydd pob aelod o staff yr adran yn cyfrannu'n amlwg i adnabod cyfeiriad. Mae'r blaenoriaethau hyn wedi'u seilio ar ganfyddiadau yn yr hunan arfarniad adrannol. Mae'r drefn hon felly yn eglur a chynhwysol ac yn safonol iawn. Mae'r blaenoriaethau yn cynnwys ymglyfarwyddo â gofynion y cwrs TGAU newydd ac addasu cynlluniau gwersi blwyddyn 7 er mwyn cyfuno'r dosbarthiadau efo blwyddyn 8 ym mis Medi, gwahaniaethu'r adnoddau tasgau newydd ar gyfer pob ystod gallu, addasu tasgau gwerthuso CA3 i gyd fynd â dull newydd o werthuso yn y cwrs TGAU newydd Mae'r adran yn adnabod blaenoriaethau datblygu yn seliedig ar flaenoriaethau'r ysgol. Mae'r adran wedyn yn pennu blaenoriaethau adrannol yn ychwanegol i'r rhain.
Ansawdd cynllunio i wella?	Beth ydy ansawdd y CDA? Mae ansawdd y CDA yn fanwl ac yn gyfredol. Mae'r p. adran yn diffinio camau gweithredu perthnasol a mesuradwy ar gyfer gwella gan nodi'n benodol yr hyn a ddisgwilir ac erbyn dyddiadau penodol. Bydd y P. Adran hefyd yn sicrhau bod y cynlluniau yn cynnwys amserlenni penodol a realistig ac yn dyrannu cyfrifoldeb priodol am eu cyflawni i aelodau staff. Mae'r CDA yn cynnwys Targedau, pwyntiau gweithredu, dangosyddion llwyddiant proses, dangosyddion llwyddiant canlyniad, tystiolaeth, cyfrifoldebau gweithredu, dyddiadau cwblhau, adnoddau. Mae'r CDA yn nodi anghenion hyfforddiant er mwyn gallu cyflawni unrhyw cynlluniau i wella agwedd penodol o fewn yr adran hefyd.
Monitro CDA	Mae'r CDA yn fanwl a phenodol ac o ansawdd da iawn ac yn nodi: Arfarniad cychwynnol; targedau penodol; camau gweithredu; dangosyddion llwyddiant; adolygiad cynnydd; cyfnod amser penodol; adnoddau anghenrheidiol; cyfrifoldeb gweithredu. Mae'r prif flaenoriaethau wedi'u seilio ar flaenoriaethau'r ysgol gyfan sydd yn eu tro wedi eu seilio ar flaenoriaethau cenedlaethol. Mae'r cynllun hefyd yn cynnwys blaenoriaethau adrannol. Caiff y CDA ei adolygu yn ystod y flwyddyn er mwyn ystyried negeseuon creiddiol yn dilyn dadansoddiad canlyniadau CA3 a CA4 ac fe nodir hyn yn y CDA. Mae hyn yn arfer dda. Mae'r pennaeth adran yn monitro cynnydd gweithrediad y cynllun datblygu yn drylwyr ac yn sicrhau fod y targedau yn cael eu cyflawni. Caiff y targedau hyn hefyd eu herio a'u monitro yn y cyfarfodydd cyswllt UDRH.
Adnoddau datblygol.	Mae'r CDA yn nodi'n glir yr adnoddau sydd eu hangen ac anghenion datblygu'r staff

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	ac amser paratoi. Mae pob datblygiad yn cael ei gostio'n ofalus o ran adnoddau a hyfforddiant staff a nodir hyn yn fanwl yn y CDA. Mae adnabod anghenion hyfforddiant yn ofalus wedi arwain at sicrhau hyfforddiant effeithiol mewn rhai meysydd fel asesu ar gyfer dysgu a llythrennedd, cyrsiau CBAC sydd yn ei dro wedi arwain at wella safonau. Mae hyn yn ei dro yn cael ei adlewyrchu yn llyfrau'r disgyblion yn y monitro llyfrau ac yn yr arsylwadau gwersi a chyrhaeddiad y dysgwyr.
Ansawdd trefn p adran i fynd i'r afael â materion tanberfformio a gweithredu er mwyn gwella.	Mae arsylwadau gwersi a monitro llythrennedd yn rhoi tystiolaeth gadarn fod ansawdd addysgu llythrennedd, darllen, cwestiynnu, asesu ar gyfer dysgu a sgiliau meddwl yn dda o fewn yr adran. Mae'r niferoedd uchel sydd yn dewis dilyn y cwrs yn CA4 hefyd yn tystio i hyn. Mae'r arfarnu wedi arwain at wella ansawdd darpariaeth llythrennedd a rhifedd o fewn yr adran ac mae'r adran yn hyderus y bydd canlyniadau uwch lefelau CA3 o ganlyniad hefyd yn cynyddu. Cwblheir arfarniad blynyddol o weithredu yn erbyn blaenoriaethau'r Cynllun Datblygu Adrannol. Mae'r adran yn flynyddol yn edrych ar gryfderau a gwendidau o fewn y radaran e.e adrannau gwan mewn papur arholiad ac yna blaenoriaethu gwella canlyniad yr adran penodol yna o fewn y papur ar gyfer y flwyddyn nesaf. Mae'r adran wedi sicrhau bod argymhellion blaenori ESTYN wedi cael eu gweithredu gan fod yr adran wedi gwahaniaethu adnoddau dysgu yn CA3 ac wedi gwella'r modd mae'r adran yn cwestiynnu o fewn y gwersi. Mae tystiolaeth o hyn yn arsylwadau gwersi ac adroddiadau monitro llyfrau'r adran Eleni, mae adran gwanaf blwyddyn 11 yn y papur arholiad wedi cryfhau yn ol dadansoddiad canlyniadau CA4. Mae adroddiadau arsylwadau gwersi'r adran wedi cyfeirio at effeithiolrwydd cwestiynnu a gwahaniaethu o fewn yr adran. I ba raddau mae pennaeth adran yn mynd i'r afael â materion tanberfformio staff yn drylwyr ac yn uniongyrchol, lle bydd angen? Pa mor effeithiol ydych chi yn atal problemau rhag digwydd yn y lle cyntaf a pha mor gyflym rydych yn cychwyn unrhyw gamau unioni? Mae'r Pennaeth adran yn darparu staff o fewn yr adran efo cynlluniau gwaith yr adran, yn ogystal a phob adnodd gwers ar gyfer y gwersi. Os oes yna achosion o tangyflawani, mae'r P. Adran yn darparu'r athrawon yma efo cynlluniau gwersi cam wrth gam fel bod modd sicrhau cysondeb a safonau o fewn yr adran ac er mwyn osgoi materion o tan berfformio. Mae'r P.Adran hefyd yn ymweld a gwersi pan bod yna breder ac yn monitor llyfrau ar hap.
Cynnydd ers yr arolwg diwethaf.	Mae'r adran wedi ymateb yn llawn i'r argymhellion a nodwyd ar gyfer gwelliant yn adroddiad yr arolwg blaenorol mewn perthynas â rhannu arfer dda mewn sesiynau hyfforddiant staff, ac efo aelodau newydd o staff yn yr adran. Mae'r adran hefyd wedi rhannu arfer dda efo adran Addysg Grefyddol mewn ysgol gyfagos pan newidiwyd i ddilyn yr un cwrs CBAC roeddem eisoes yn ei ddilyn. Yn ogystal mae'r Pennaeth adran wedi llwyddo i rannu arfer dda drwy bod yn fentor ar aelod o staff yn yr ysgol. Mae pob aelod o'r adran ar bwyllgor gwella'r ysgol ac felly yn cael rhannu arferion da gydag aelodau eraill o staff yn y sesiynau yma. Mae'r adran wedi ymateb i'r argymhelliad o sicrhau bod y disgyblion yn ymwybodol o'u targedau yn y pwnc drwy roi cyfle i'r disgyblion cael mewnbwn i'r broses o osod targedau. Bydd mentoriaid yn trafod targedau unigol y disgyblion ym mhob pwnc yn ystod y noson tiwtoriaid. Yn ogystal mae targedau pob disgybl ym mhob pwnc wedi cael eu cofnodi yn eu llyfrau cyswllt, lle bydd y mentoriaid yn monitro cynnydd y disgyblion mewn cyfres o gyfweiliadau penodol er mwyn sicrhau bod pob disgybl yn gwneud cynnydd ac yn cyrraedd ei darged. Mae'r adran hefyd wedi cael cyfle i rannu

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	arferion dda o ran defnyddio TGCH o fewn y gwersi mewn sesiwn efo aelodau eraill o staff e.e Wordwall.Mae'r adran hefyd wedi gwahaniaethu'r cynlluniau gwaith yn fanwl gan gynnwys adnoddau dysgu gwahaniaethol ar gyfer brig yr ystod gallu a'r dysgwyr ady.
Tystiolaeth	
Dogfen hunanarfarnu Cofnod trefn arfarnu Arsylwadau gwersi. Arsylwadau llyfrau. Holiadur dysgwyr. Adroddiad cyswllt UDRH. CDA	Adroddiadau monitro/adolygu CDA. Adnoddau CDA Cofnod RHP. Dad. data. Adroddiadau safonwyr. Adolygiad ôl arolwg.

5.3 Dysgu proffesiynol	
Agwedd	Arfarniad
Cyfeiriad dysgu proffesiynol. Ansawdd cynllunio dysgu proffesiynol.	Mae'r angen ar gyfer dysgu proffesiynol wedi cael ei selio ar arfarniad yr adran a'r anghenion sy'n codi o hyn yn ogystal a unrhyw anghenion dysgu proffesiynol sy'n codi yn dilyn blaenoriaethau y CDY. Mae hyn yn golygu bod cyfeiriad dysgu proffesiynol yn cael ei gynllunio'n rhagweithiol.
Ethos dysgu proffesiynol.	Mae'r pennaeth adran wedi creu diwylliant ac ethos cadarn i gefnogi dysgu proffesiynol pob un o'r staff o fewn yr adran, gan gynnwys y trefniadau ar gyfer cynorthwyo'r holl staff i ymroi'n weithgar i gynyddu eu gwybodaeth, eu dealltwriaeth a'u medrau proffesiynol os nad ydynt yn arbenigwyr yn y pwnc.
Rheoli perfformiad, myfyrion a chyswllt â blaenoriaethau CDY.	Gweithredir trefniadau Rheoli Perfformiad yn llawn a chaiff pob aelod o staff yr adran fynediad i gyfleoedd priodol ar gyfer hyfforddiant. Mae'r amcanion RP wedi eu seilio ar flaenoriaethau CDA a CDY. Mae blaenoriaethau RP staff yr adran wedi'u seilio'n gadarn ar gyswllt clir rhwng y CDA a gweithdrefnau Rheoli Perfformiad. Mae hyn yn ei dro wedi sicrhau mwy o bwyslais ar weithredu holl ofynion y CDA ac mae wedi arwain at wella ansawdd darpariaeth llythrennedd ac asesu ar gyfer dysgu yr adran. Mae'r P.Adran yn darparu holl adnoddau ar gyfer gwersi'r aelodau eraill gan gynnwys cynlluniau gwersi, taflenni gwaith ayyb fel bod y staff yn gallu gwella eu harfer o fewn yr adran. Mae hyn hefyd yn sicrhau cysondeb rhwng gwersi ayyb.
Ansawdd arweiniad dysgu proffesiynol a gwerthuso.	Beth yw ansawdd dysgu proffesiynol o fewn yr adran? Ydy staff yn cymryd rhan yn effeithiol mewn profiadau dysgu proffesiynol, gwerthuso a rheoli perfformiad?

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
Rhannu arfer dda fel dull effeithiol i godi safonau (o fewn a thu hwnt yr ysgol)	Mae'r P.Adran yn rhannu adnoddau/cynlluniau gwersi sydd wedi cael eu harsylwi gan aelod o'r Udrh neu JH. Mae hyn yn sicrhau bod yr hyn sydd yn cael ei rannu o ansawdd rhagorol/da. Mae'r pennaeth adran wedi cael cyfle i rannu arfer dda fel dull effeithiol i godi safonau drwy gael gwneud cyflwyniadau ar gyfer aelodau eraill o staff e.e. metawbyddiaeth a wordwall. Mae cyfleoedd hefyd wedi bod er mwyn arsylwi gwersi cydweithwyr er mwyn rhannu arfer dda. Mae'r udrh wedi darparu mpil ar gyfer sicrhau beth sydd yn gwneud gwersi rhagorol ayyb er mwyn sicrhau nad yw staff yn rhannu ansawdd canolog. Wrth ddefnyddio Iris connect mae un aelod o'r udrh hefyd yn gwylio'r wers ac yn cael mewnbwn er mwyn sicrhau cysondeb o rannu arfer dda. Mae'r gyfadran ddyniaethau yn cydweithio yn agos er mwyn rhannu syniadau da. Mae'r Pennaeth adran yn rhan o grwp Hwb Gwynedd a Mon sydd wedi cydweithio er mwyn creu adnoddau ar gyfer y fanyleb TGAU newydd. SR wedi rhannu adnoddau TGAU efo'r Adran Addysg Grefyddol YDO.
Disgwyliadau cytunedig.	Mae gan staff yr adran berchnogaeth ar y 18 canllaw cytunedig isod ac mae ganddynt y sgiliau i'w cyflwyno'n effeithiol o fewn y gwersi. Ceir tystiolaeth o hyn o fewn adroddiadau arsylwi gwersi ac adroddiadau monitor llyfrau. Asesu, asesu ar gyfer dysgu, sgiliau meddwl, llythrennedd, rhifedd, cwricwlwm digidol, addysgu bechgyn, cwestiynu gwahanol lefelau o ddealltwriaeth, cwestiynu dealltwriaeth ieithyddol, meddwl dwfn, gwahaniaethu, dysgu disgyblion ar frig yr ystod gallu, dysgu disgyblion ar waelod yr ystod gallu, gwneud defnydd effeithiol o gymorthyddion, hyrwyddo hyder disgyblion yn y Gymraeg, dysgu dwyieithog, dysgu disgyblion â gwahanol lefelau o hyfedredd yn y Gymraeg o fewn yr un grŵp, sicrhau cynnydd yn y sgiliau dysgu craidd.
Effaith dysgu proffesiynol.	Mae'r Pennaeth adran yn sicrhau bod y datblygiadau diweddaraf o fewn y pwnc neu o fewn dysgu yn cael eu treiddio mewn i gynlluniau gwaith yr adran e.e manylebau TGAU newydd. Yn ogystal, mae'r pennaeth adran yn ymdrechu i ddefnyddio meddalwedd dysgu diweddaraf fydd yn cyfoethogi'r dysgu yn dilyn hyfforddiant e.e. wordwall, spark video ayyb.
Tystiolaeth	
Arfarniad adrannol. CDA. Rhaglen hyfforddiant. Cofnod rhannu arfer dda a chofnod cydweithio. Holiadur staff.	Trefn rheoli perfformiad. Adroddiadau craffu llyfrau. Adroddiadau arsylwi gwersi. Fforwm disgyblion. Holiadur disgyblion.

5.4 Defnyddio adnoddau	
Agwedd	Arfarniad
Defnydd effeithiol o adnoddau ac amgylchedd dysgu	Mae'r adran yn gwneud defnydd effeithiol iawn o adnoddau'r e.e. arteffactau ayyb. Mae adnoddau dysgu'r adran yn dda ond bydd angen buddsoddi mwy er mwyn cyflwyno'r cwricwlwm digidol yn effeithiol e.e. VR. Mae'r amgylchedd dysgu yn cefnogi'r dysgu gan ei fod yn atgyfnerthu rhai elfennau o'r gwaith/codi diddordeb ayyb.
Dealltwriaeth arweinwyr o gostau adnoddau.	Mae costau cyrsiau TGAU CBAC yn gostus iawn- tua £200. Ond, o ystyried bod y cwrs TGAU newydd yn hollol wahanol i'r hen fanyleb cred yr adran bod y gwariant yma yn hanfodol er mwyn i'r P.Adran ddeall cynnwys y cwrs a thechnegau ateb cwestiynnau o fewn y papur yn enwedig y cwestiynnau gwerthuso 15 marc.
Staffio'r cwricwlwm.	Mae gan y P.Adran Radd 2:1 mewn Addysg Grefyddol a Diwynyddiaeth yn ogystal a chymhwyster TAR uwchradd o Phrifysgol Cymru, Bangor. Mae'r P.Adran yn dysgu'r pwnc ers 2002. Mae gan yr adran eleni lefel briodol o staff er mwyn cyflwyno'r pwnc yn effeithiol-gyda dim on un aelod o staff heb arbennigedd yn ei gyflwyno i blwyddyn 7/8 Mignaint.

Barn gryno Cwestiwn 5 Arweinyddiaeth a rheolaeth Adran Addysg Grefyddol	
	Gwneir defnydd da iawn o gymorthyddion dosbarth i gefnogi'r dysgu ac mae perfformiad dysgwyr ADY yn gadarn ac yn gryf iawn dros y cyfnod treigl. Mae'r adran yn gwneud defnydd effeithiol iawn o gymhorthydd sydd ag arbennigedd pynciol er mwyn cefnogi disgyblion CADD neu sydd wedi cael ei hadnabod fel rhai sydd yn tangyflawnni.
Defnydd o adnoddau i wella lles corfforol a meddyliol disgyblion.	Mae'r adran yn gweithredu yn effeithiol er mwyn cefnogi disgyblion drwy rhoi cyfleoedd amrywiol a healaeth iddynt allu trafod materion cyfoes yn ogystal a mynegi barn am wahanol materion.
Defnydd o adnoddau i gefnogi disgyblion bregus.	Mae'r adran yn gweithredu yn effeithiol i gefnogi disgyblion bregus drwy'r lefel o gefnogaeth mae'n roi iddynt e.e. ystyriaeth wrth osod gwaith cartref, cefnogaeth wrth adolygu, benthyg adnoddau ayyb.
Tystiolaeth	
Adnoddau yr adran. Adr cydweithio â phartneriaid. CDA a phroses adolygiad CDA.	Adnoddau staffio yr adran. Adroddiad cynlluniau penodol ac adroddiad arfarnu ar gynlluniau penodol.

Agwedd	Cryfderau	Materion ar gyfer gweithredu pellach
5.1 Ansawdd ac effeithiolrwydd arweinwyr a rheolwyr	- Mae ansawdd yr arweiniad adrannol yn gadarn. - System Monitro'r adran Ymateb yr adran i flaenoriaethau cenedlaethol.	Hyfforddi'r cymhorthydd yn y datblygiadau sydd yn y cwrs TGAU newydd.
5.2 Prosesau hunanarfarnu a chynlluniau gwella	- Ansawdd gweithdrefnau adnabod blaenoriaethau a datblygu. - Mae dogfen hunanarfarnu'r adran yn safonol.	Datblygu trefn ar gyfer rhoi mwy o gyfleoedd i lais y dysgwr yn ffurfiol e.e. holiadur
5.3 Dysgu proffesiynol	Cynllun datblygu adrannol Adnabod blaenoriaethau	Sicrhau bod pob disgybl yn ymwybodol o'i darged personol yn y pwnc a'r hyn sydd yn rhaid iddo wneud i wella.
5.4 Defnyddio adnoddau		

Dyddiad adolygu:

Gan:

Enw'r Ysgol: Baladeulyn

Cyfeiriad: Nantlle, Caernarfon, Gwynedd LL546BT

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Dengys wrth graffu ar lyfrau fod mwyafrif o'r disgyblion yn datblygu yn ôl eu cyflawniad yn dda yn y maes. Gwelir fod dilyniant a pharhad rhwng y ddau gyfnod Allweddol yn ogystal ag oddi mewn y 2 ddosbarth sydd yn yr ysgol. Mae'r plant yn gallu trafod eu gwaith yn effeithiol ac mae eu sgiliau llafar darllen ac ysgrifennu yn amlwg yn cael eu cymhwyso'n llwyddiannus ac i safon da o fewn y pwnc.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Gweler uchod

Materion i gael sylw

Angen chwilio am gyfleoedd i gymhwyso tasgau rhifedd o fewn y cynlluniau (data.... diagramau venn ayyb)

Rhagorol

Da

V

Digonol

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adranau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Mae'r cynlluniau gwaith yn dangos fod AG yn cael ei ddysgu'n wythnosol yn y ddau ddosbarth. Yn ddiweddar fe ail gynlluniwyd y pwnc yn nosbarth CA2 a hynny sicrhau cwricwlwm cytbwys a modern sy'n diwallu y gofynion Cenedlaethol Cytunedig. Yn ystod y cylch monitro gwelwyd bellach yn CA2 fod arferion a nodweddion am grefyddau'r byd yn cael eu astudio a'u cymharu gyda'i gilydd.

Mae bron pob un dysgwr yn gallu trafod a mynegi barn am yr hyn a ddysgwyd.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Mae eu sgiliau llafar darllen ac ysgrifennu yn amlwg yn cael eu cynllunio a'u cymhwyso'n llwyddiannus i safon da o fewn y pwnc.

Materion i gael sylw

Mae angen cynllunio ymhellach gweithgareddau i gymhwyso TGCH a Rhifedd

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd**Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?****Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?****Ydy****Nac ydy**

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Bydd gwasanaeth ysgol gyfan yn cael ei gynnal 2 waith yr wythnos gyda gwasanaethau dosbarth ar y 3 diwrnod arall. Naws Gristnogol sydd i'r gwasanaethau gyda gwerthoedd gweledigaeth ein ysgol yn cael ei thrafod yn gyson (cyfeillgarwch a charedigrwydd). Bydd y disgyblion hefyd yn cymeryd rhan yn y gwasanaethau hyn ac ar adegau yn arwain y cynllunio.

"Nodwedd arbennig o'r ysgol yw'r ethos teuluol sy'n sicrhau bod y disgyblion a'r staff yn gofalu'n naturiol am ei gilydd. O ganlyniad, teimla'r disgyblion yn hapus a diogel yn yr ysgol. Mae'r ysgol yn hyrwyddo datblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol yn llwyddiannus iawn. Mae cyfnodau cyd-addoli gwerthfawr yn creu ethos Cristnogol ac yn cynnig cyfleoedd gwerthfawr i ddisgyblion fyfyrir ar werthoedd fel cyfeillgarwch a charedigrwydd. Caiff hyn ei adlewyrchu yn y berthynas waith gadarnhaol rhwng oedolion a disgyblion a rhwng disgyblion â'i gilydd."

(Adroddiad arolygu ESTYN Tachwedd 2017)

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Parhau i adeiladu ar y nodweddion uchod

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfoddhaol	

Llofnod: Eleri Ogwen Pollard (Pennaeth)**Dyddiad: 18/1/18**

Addysg Grefyddol**Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?**

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

O ganlyniad i gyfnod o ansefydlogrwydd staffio yng NgA2 yn ystod 2017 (4 athro wedi bod yn y dosbarth) canfwyd fod cynnydd mewn dysgu yn y pwnc wedi amrywio o dymor i dymor yn ystod y flwyddyn.

Serch hynny, mae adroddiad arolygiad Estyn Tachwedd 2017 yn adnabod bod y disgyblion yn 'ymwybodol o anghenion eraill llai ffodus yn leol a thramor....ac yn dysgu'n llwyddiannus..'

Mae asesiadau athrawon yn INCERTS yn dangos bod y disgyblion yn cyrraedd lefelau priodol yn y pwnc.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Ceir tystiolaeth o ddisgyblion yn datblygu sgiliau llythrennedd a TGCh yn y pwnc.

Materion i gael sylw

Mae angen sicrhau bod disgyblion yn cael mwy o gyfleodd i ddatblygu eu medrau ar lefel briodol yn y pwnc.

Athrawon i wneud gwell defnydd o asesiadau INCERTS i gynllunio'r cam nesaf yn y pwnc er mwyn symud y disgyblion ymlaen, yn enwedig ym mlynnyddoedd 5 a 6.

Rhagorol**Da****Digonol**

✓

Anfoddhaol**Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?**

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

O ganlyniad i gyfnod o ansefydlogrwydd staffio yng NgA2 yn ystod 2017 (4 athro wedi bod yn y dosbarth) canfwyd fod y ddarpariaeth wedi bod yn anghyson yn y pwnc.

Bellach, ers Tachwedd 2017, mae cyfnod penodol wedi ei amserlenu i roi sylw rheolaidd, wythnosol i'r pwnc ac mae'r ddarpariaeth yn cael ei ail gynllunio i sicrhau sylw i enhangder y Rhaglen Astudio Enghreifftiol yng nghyfnod allweddol 2.

O ganlyniad i weithgareddau craffu ar lyfrau CA2 fe welwyd bod agweddau o'r Rhaglen Astudio Enghreifftiol wedi cael mwy o sylw (Archwilio credodau, dysgeidiaethau ac arfer(ion) crefyddol) nag eraill (Mynegi ymatebion personol).

Mae asesiadau INCERTS yn dangos bod disgyblion y Cyfnod Sylfaen yn gwneud cynnydd da yn eu Datblygiad Personol a Chymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol gyda rhan fwyaf o'r disgyblion yn cyrraedd D6.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Ceir tystiolaeth o ddisgyblion yn datblygu sgiliau llythrennedd a TGCh yn y pwnc.

Materion i gael sylw

Ail gynllunio'r ddarpariaeth wedi ei hadnabod i gael sylw yng nghynllun ôl arolwg Tachwedd 2017.

Rhagorol		Da		Digonol	✓	Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?

Ydy
✓

Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Cyfnodau rheoli ar y cyd dyddiol wedi eu hamserlennu ac yn weithredol.

Gwasanaethau yn cael eu harwain gan y Pennaeth, athrawon, Ffrindiau Agor y Llyfr, aelodau o Gynllun EfE, a disgyblion yn eu tro yn rheolaidd. Mwyafrif o'r disgyblion yn cymryd rhan weithredol yn y gwasanaethau yn rheolaidd. Cyfnodau rheolaidd i rhan fwyaf o'r disgyblion ymdawelu a myfyrio ar yr hyn a gyflwynwyd.

Mae'r disgyblion wedi gwneud defnydd o'r cyfnodau addoli ar y cyd i weithredu ar ran elusennau e.e. Banc Bwyd Caernarfon, Plant Mewn Angen, Water Aid, Ambiwylans Awyr ac i godi arian i rai mewn argyfwng e.e. cymuned leol wedi daeargryn Nepal, a mabwysiadu cŵn tywys.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Mwy o gyfleoedd i ddisgyblion CA2 arwain gwasanaethau boreuol yr ysgol ar yr hyn sy'n bwysig iddynt hwy.

Rhagorol		Da	✓	Digonol		Anfoddhaol	

Llofnod: *Nía C. Oliver*

(Pennaeth)

Dyddiad: 17/1/18

Enw'r Ysgol: **Nebo**Cyfeiriad: **Ffordd Cors y Llyn, Nebo, Caernarfon****Addysg Grefyddol****Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?**

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Mewn gwersi addysg grefyddol a gwaith Addysg bersonol a Chymdeithasol, rhoir digon o gyfleoedd i'r disgyblion i ddod yn ymwybodol o wahaniaethau o fewn y gymdeithas. Croesawir llawer iawn o ymwelwyr yn rheolaidd iawn i'r ysgol megis yr heddlu, nyrs, criw dioglelwch y ffordd a bydd hyn yn datblygu a chryfau eu dealltwriaeth o'r gymdeithas ehangach.

Mae pob plentyn yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol (dadansoddiad holiadur Medi 2017) a'u bod yn gwybod fod rhywun ar gael i wrando ar eu problemau neu ddefnyddio'r bocs gwrandio sydd yn y cyntedd. Cadarnhawyd hyn gan holiaduron rhieni a theimlwn fel ysgol fod ganddom berthynas iach a chryf gyda'r teuluoedd.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Yn ystod gwersi AG gwelir fod cyfleoedd rheolaidd i ddatblygu sgiliau llythrennedd a rhifedd yn drawsgwricwlaidd. Engraffit ddiweddar o hyn oedd defnyddio grid lluos i siap a gofod ar ol ymweld a'r capel lleol. Yn y cyfnod sylfaen mae llawer o ddisgyblion yn defnyddio'u medrau rhifedd yn dda ac mae hyn i'w weld ar draws y cwricwlwm fel mat mathemateg Diwali a'r Bugeiliaid yn gwyllo eu praid.

Mae defnydd o dechnoleg gwybodaeth mwyafrif y disgyblion yn dda wrth ymchwilio am wybodaeth yn ystod y gwersi.

Materion i gael sylw

Parhau gyda'r cyfleoedd a'r gofal.

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adranau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Rhoddir cyfleoedd yn ein cynlluniau addysg grefyddol iddynt edrych a thrafod cwestiynau mawr bywyd, i gymharu a rhyfeddu, i ddeall arferion a phwysicrwydd credodau eraill, i ddeall eu rhan yn y darlun mawr, i ddeall eu rol yn nyfodol ein byd fel dinasyddion y dyfodol.

Yn y Cyfnod Sylfaen mae y rhan fwyaf yn ymgynhyrchu a deillian5 a 6 yn y maes Datblygiad Cymdeithasol, Lles ac Amrywiaeth Ddiwylliannol erbyn diwedd y cyfnod.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Mae'r cynlluniau gwaith yn ymgorffori gofynion statudol CC a'r FfLIRh yn briodol. Mae'r ddarpariaeth ar gyfer sicrhau fod y disgyblion yn cael proiadau cyfoethog ym maes Addysg Grefyddol yn rheolaidd er mwyn datlbygu dealltwriaeth yn drylwyr.

Materion i gael sylw

Sicrhau fod adnoddau addas ar gael.

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2010), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Mae'r ysgol yn darparu'n fedrus ar gyfer agweddau ysbrydol. Trefnir cyfleoedd cyfoethog iddynt fyfyrwyr mewn sesiynau cyd addoli sy'n aml yn seiliedig ar staeon o'r Beibl neu themau moesol.

Rhoddir pwysliad ar lais y plentyn yn y sesiynau addoli ar y cyd gan roi cyfle iddynt gymryd rhan yn ymarferol neu leisio barn.

Ychydig iawn o blant sydd wedi bod yn mynychu Ysgol Sul felly mae dathliadau Cristnogol a straeon o'r Beibl yn cael sylw rheoliadd yn yr ysgol.

Mae cynllun Addysg Bersonol ac amser cylch yn rhoddi cyfleoedd rheolaidd i drafod a myfyrwyr ar agweddau pwysig bywyd pob dydd. Mae hyn yn cryfhau'r ethos ofalgar a gwerthfawrogiad o amrywiaeth yn ein plith.

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Trefnu fod Y Ficar neu Weinidog yn ymweld ar ysgol i roddi gwasanaeth rheoliadd.

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Llofnod: B.Hughes (Pennaeth)

Dyddiad: 17/1/18

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol; Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Wrth graffu ar lyfrau disgyblion gwelir fod gan y mwyafrif o ddisgyblion wybodaeth dda am seremonïau crefyddol a gwyliau sy'n bwysig i Gristnogion a Mwslemiaid. Mae dadansoddiad o asesiadau athrawon yn dangos bod yr rhan fwyaf o ddisgyblion yn gwneud y cynnydd disgwylidig. Mae arsylwadau athrawon yn dangos bod llawer o'r disgyblion yn gallu trafod materion crefyddol a moesol yn dda.

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Dengys gweithgaredd trawsgwricwlwaidd craffu ar lyfrau fod yr rhan fwyaf o ddisgyblion yn arddangos sgiliau llythrennedd cyson dda drwy eu gwaith Addysg Grefyddol.

Mae disgyblion yn defnyddio sgiliau TGCh yn hyderus wrth ymchwilio i faterion crefyddol.

Materion i gael sylw:

Angen edrych ar y ffordd y mae Addysg Grefyddol yn cael ei gynllunio drwy'r ysgol er mwyn sicrhau dilyniant pendant.

Rhagorol

Da

x

Digonol

Anfoddhaol

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adrannau 2.1 ac 2.2 a'r Maes Llafur Cytûn Lleol, Arweiniad Llywodraeth Cymru: Pobl, Cwestiynau a Chredoau (2013), Canllawiau a Phroffiliau Enghreifftiol CA2 a CA3 (2011), 14-19 (2009).

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Mae gweithgareddau yn cael eu cynllunio yn fwriadus ac o fewn themau os yn bosibl. Cynllunir gweithgareddau ymarferol ac amrywiol yn ogystal ac ymweliadau. Mae ymwelwyr yn cynnal gwasanaethau rheolaidd yn yr ysgol ac mae'r plant yn ymateb yn dda i'r rhain.

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Datblygi'r medrau meddwl a TGCh yn gyson ac yn rheolaidd drwy amrywiol weithgareddau Addysg Grefyddol. Mae sgiliau llythrennedd yn datblygu yn dda drwy dasgau ysgrifennu estynedig o fewn Addysg Grefyddol.

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?							
Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?				Ydy		Nac ydy	
Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, ‘Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol’ (ESTYN, Medi 2010) , ‘Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd’ (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2012).							
Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd Mae disgyblion yn addoli ar y cyd yn ddyddiol. Mae amrywiaeth eang o wasanaethau yn cael eu paratoi sydd yn ymateb i ddigwyddiadau yn y byd. Mae disgyblion yn cael amser i feddwl yn ystod gwsanaethau ac i siarad am unrhyw beth sydd yn gysylltiedig a'r gwasanaeth. Mae`nt yn gwneud hyn mewn ffordd aeddfed . Dysgi`r amrywiaeth o emynau a chanaeon crefyddol i`r disgyblion ac maent yn canu`r rhain yn ystod gwasanaethau .							
Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd Rydym yn y broses o drefnu amserlen fel ysgol ar gyfer gwasanaethau lle mae`r plant yn arwain neu yn cymeryd rhan. Er fod hyn yn digwydd ar adegau teimlwn ein bod angen cysoni`r arfer yma.							
Rhagorol		Da	x	Digonol		Anfoddhaol	

Llofnod: Nina Williams (Pennaeth)

Dydddiad: 30/01/18

Eitem 8

Gohebiaeth oddi wrth Is – Adran y Cwricwlwm, Asesu ac Addysgeg Llywodraeth Cymru

Annwyl Aelodau o'r Cyngor Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol (CYSAG),

Diolch am ystyried y diweddariad diwethaf ynghylch Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau o fewn y Cwricwlwm Newydd i Gymru, a anfonwyd atoch chi ym mis Gorffennaf 2017. Rydym yn gwerthfawrogi'r ymatebion yr ydym wedi'u derbyn hyd yn hyn. Rydym yn dal i dderbyn sylwadau, ac rydym wrthi'n coladu'r adborth er mwyn ei ystyried fel rhan o'r gwaith datblygu.

Amserlenni

Ym mis Medi 2017, cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg '*Addysg yng Nghymru: Cenhadaeth ein Cenedl*'. Mae'r cynllun gweithredu hwn yn cynnwys amserlenni diwygiedig ar gyfer y cwricwlwm newydd. Wele isod y dyddiadau allweddol perthnasol:

- Ebrill 2019: Cwricwlwm drafft ar gael er mwyn cael adborth arno
- Ionawr 2020: Cwricwlwm terfynol ar gael
- Medi 2022: Pob ysgol a lleoliad a gynhelir i ddefnyddio'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu newydd (caiff hyn ei gyflwyno gan ddechrau gydag ysgolion cynradd a blwyddyn 7, ac yna fesul blwyddyn)

Yr Ymagwedd 'Beth sy'n Bwysig'

Wrth ystyried sut i ddatblygu'r cwricwlwm newydd, penderfynodd ymarferwyr yr ysgolion arloesi a oedd yn rhan o'r broses ddylunio mai addysgu 'beth sy'n bwysig' fyddai'r man cychwyn ar gyfer llunio'r cwricwlwm newydd. O ganlyniad, mae grwpiau arloesi – gan gynnwys grŵp y Dyniaethau – wedi dechrau'r broses o ddatblygu cysyniadau allweddol ar gyfer trefnu'u Meysydd Dysgu a Phrofiad, a hynny drwy bennu 'beth sy'n bwysig' yn eu meysydd – hynny yw, beth yw'r elfennau allweddol y dylai pob dysgwr eu dysgu a'u profi yn y meysydd dan sylw yn ystod eu taith drwy'r continwrm addysg.

Bydd pob Maes Dysgu a Phrofiad felly'n seiliedig ar gysyniadau allweddol 'beth sy'n bwysig'. Mae'r cysyniadau hyn yn cael eu datblygu fel nad oes gormod o amrywio o ysgol i ysgol ond, hefyd, i sicrhau rhywfaint o hyblygrwydd yn lleol. Bydd y cysyniadau 'beth sy'n bwysig' ar draws y Meysydd Dysgu a Phrofiad yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu Pedwar Diben y cwricwlwm newydd. Byddant hefyd yn adlewyrchu syniadau cyfredol mewn perthynas â gwybodaeth, sgiliau a chymwysedau disgyblaethol pwysig ar gyfer pob maes.

Y broses ddatblygu

Er mwyn pennu 'beth sy'n bwysig' yn y gwahanol bynciau a disgyblaethau sy'n rhan o Faes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau, comisiynwyd arbenigwyr i lunio cyfres o bapurau i gefnogi gwaith y grŵp arloesi. Ymhlith y rhain mae papurau ar Hanes, Daearyddiaeth, Busnes, Astudiaethau Cymdeithasol ac Addysg Grefyddol. Nod y papurau hyn yw amlinellu'r canlynol ar gyfer pob disgyblaeth:

- y craidd: hynny yw'r wybodaeth / cysyniadau, a'r sgiliau a'r cymwysedau cysylltiedig, y mae angen i bob disgybl eu dysgu;

- dilyniant ar gyfer yr uchod, a mynegiad o'r hyn y dylai disgyblion ei ddysgu neu gael profiad ohono, a hynny'n gysylltiedig, yn fras, â'r disgwyliadau ar gyfer 5 oed, 8 oed, 11 oed, 14 oed ac 16 oed.
- Gan adeiladu ar yr uchod; awgrymu cysyniadau allweddol ar gyfer 'beth sy'n bwysig'.

Comisiynwyd Cymdeithas CYSAGau Cymru i baratoi papur trafod mewn perthynas ag Addysg Grefyddol. Hefyd, aeth cynrychiolwyr i weithdy arloeswyr y Dyniaethau ym mis Tachwedd 2017 i gyflwyno'r papur a gweithio gyda'r grŵp i ddatblygu cynigion ar gyfer y maes dysgu a phrofiad. Mae copi o'r papur hwn yn atodedig.

Gyda chymorth y mewnbwn arbenigol a amlinellir uchod a chan bennu 'beth sy'n bwysig' ar gyfer pob disgyblaeth sy'n rhan o'r Dyniaethau, darparwyd sylfaen gadarn i alluogi'r grŵp arloesi i ddatblygu cysyniadau allweddol 'beth sy'n bwysig' trosfwaol ar gyfer trefnu'r Maes Dysgu a Phrofiad.

Y Cynigion 'Beth sy'n Bwysig'

Atodaf gynigion ar gyfer cysyniadau allweddol 'beth sy'n bwysig' ym Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau. Datblygwyd y cynnwys ym mis Rhagfyr 2017 i'w gyflwyno i'r Grŵp Cwricwlwm ac Asesu, ac mae felly'n adlewyrchiad o'r hyn oedd dan ystyriaeth y grŵp arloesi bryd hynny. Mae'r grŵp yn parhau i gwrdd bob tair wythnos ac mae bellach wedi dechrau datblygu fframweithiau dilyniant ar gyfer pob un o'r datganiadau 'beth sy'n bwysig' hyn. Wrth ddatblygu'r fframweithiau hyn a manylion eraill y Maes Dysgu a Phrofiad yn ystod tymor y Gwanwyn, bydd geiriad y cysyniadau allweddol yn y ddogfen atodedig yn siŵr o newid.

Hoffem eich gwahodd, fel CYSAG, i ystyried y cynigion cychwynnol hyn ar gyfer 'Beth sy'n Bwysig' a rhoi sylwadau neu awgrymiadau i'w hystyried yn ystod cam nesaf y gwaith datblygu.

Bydd gwybodaeth bellach, ynghyd â'r cynigion ar gyfer y chwe maes dysgu a phrofiad, gan gynnwys y Dyniaethau, ar gael yn fuan ar ein gwefan:

<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/curriculuminwales/curriculum-for-wales-curriculum-for-life/?skip=1&lang=cy>

Gwerthfawrognwch pe baech chi'n anfon eich sylwadau ataf i: manon.jones@gov.wales

Camau Nesaf

Dros y misoedd i ddod, bydd Grŵp Arloesi'r Dyniaethau yn canolbwyntio ar ddatblygu fframweithiau dilyniant ar gyfer y maes dysgu a phrofiad, gyda chymorth prosiect CAMAU (cydweithwyr o Brifysgol y Drindod Dewi Sant a Phrifysgol Glasgow). Yn ystod y cyfnod hwn, caiff cynnwys y Maes Dysgu a Phrofiad ei ddatblygu'n fanylach.

Fe anfonwn ni'r diweddariad nesaf atoch tua diwedd mis Mai, gan ofyn eto am eich barn. Hefyd, fe gysylltwm â chi yn y man i ddweud wrthyfych am gyfleoedd i gyfrannu at y gwaith o ddatblygu'r cwricwlwm yn ystod tymor yr haf.

Cofion gorau,

Manon Jones,

Is – Adran y Cwricwlwm, Asesu ac Addysgeg, Addysg, Llywodraeth Cymru

Un o gomisiynau Llywodraeth Cymru

**Addysg Grefyddol:
cefnogi camau cynnar y broses o ddatblygu Maes Dysgu a
Phrofiad y Dyniaethau**

Iluniwyd gan weithgor CCYSAGauC a PYCAG

Medi 2017

Dogfen drafod i Grŵp y Dyniaethau

Aelodau'r Gweithgor

Mae'r aelodau canlynol o Gymdeithas CYSAGau Cymru (CCYSAGauC) a'r Panel Ymgynghori Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi gwneud cyfraniadau:

Dr Tania ap Sion
Prifysgol Warwig

Yr Athro Leslie J Francis
Prifysgol Warwig

Bethan James
GwE

Libby Jones
Canolfan St Giles ar gyfer Addysg Grefyddol a Chyngor Sir Wreccsam

Phil Lord
GwE

Mary Parry
Sir Gaerfyrddin ac ERW

Gill Vaisey
Ymgynghorydd Addysg Grefyddol

Paula Webber
Ymgynghorydd Addysg Grefyddol ac Ysgrifennydd CCYSAGauC

CYNNWYS

- 1 Nodau ac amcanion
- 2 Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol
- 3 Gwybodaeth, Sgiliau a Chymwyseddau Craidd ym maes Addysg Grefyddol
- 4 Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol – Datblygiad Ysbrydol
- 5 Addysg Grefyddol a'r Pedwar Diben
- 6 Amlinelliad enghreifftiol o ddilyniant ym maes Addysg Grefyddol
- 7 Syniad o'r hyn y bydd disgyblion yn ei ddysgu/yn cael profiad ohono ym maes Addysg Grefyddol
- 8 Ystyried cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd, sgiliau ehangach, y dimensiwn Cymreig a safbwyntiau rhyngwladol ym maes Addysg Grefyddol

Cyfeiriadau

- Atodiad 1 Awgrymiadau ar gyfer profiadau dysgu ym maes Addysg Grefyddol yn 5, 8, 11, 14 ac 16 oed

1 Nodau ac amcanion

Diben nodau ac amcanion y papur hwn, ar gais Llywodraeth Cymru, yw darparu papur cryno ar gyfer Addysg Grefyddol sy'n amlinellu'r canlynol:

- y wybodaeth/cysyniadau a'r sgiliau a'r cymwysedau cysylltiedig craidd yr ystyrir eu bod yn hanfodol bod pob dysgwr yn eu dysgu yn y ddisgyblaeth;
- dilyniant ar gyfer yr uchod, a syniad o'r hyn y dylai disgyblion ei ddysgu/cael profiad ohono gan gysylltu'n fras â disgwyliadau yn 5, 8, 11, 14 ac 16 oed;
- y prif gysyniadau 'beth sy'n bwysig'/'syniadau mawr' awgrymedig ar gyfer Addysg Grefyddol a gyflwynir ar ffurf cwestiynau (gan adeiladu ar yr uchod);
- sut y gellir ymgorffori'r cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd, sgiliau ehangach a'r dimensiwn Cymreig/safbwyntiau rhyngwladol mewn perthynas ag Addysg Grefyddol.

Drwy gydol y papur, ystyriwyd cysylltiadau â'r 'pedwar diben'.

Diben y papur hwn yw ysgogi trafodaeth o fewn grŵp arloesi'r Dyniaethau yn hytrach na chyflwyno cynigion diffiniol i'w hystyried ganddo.

2 Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol?

Mae'r tri maes a amlinellir isod yn rhoi trosolwg o'r hyn sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol. Yn naturiol, mae'r tri maes yn gysylltiedig â'i gilydd ac, wrth addysgu a dysgu, bydd hyn yn amlwg ar bob adeg.

Ym maes Addysg Grefyddol, mae'n bwysig sicrhau bod gwirionedd mynegi credoau mewn cymdeithas gyfoes yn cael ei gydnabod, a bydd hyn yn cynnwys effaith gadarnhaol a negyddol crefydd ar y byd heddiw. Mae hefyd yn bwysig bod Addysg Grefyddol yn ystyried ac yn ymchwilio i'r graddau y mae credoau ac arferion crefyddol yn amrywio, fel y dangosir gan unigolion, teuluoedd a chymunedau. Rhaid i newidiadau dros amser i'r ffordd y caiff dysgeidiaethau eu dehongli gael eu hystyried hefyd, yn ogystal â'r dehongliadau a'r dulliau gwahanol sy'n amlwg mewn gwahanol wledydd a diwylliannau.

Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi

Mae'n bwysig bod plant a phobl ifanc yn gwneud synnwyr o'u profiad o'r byd naturiol a chydberthnasau dynol, yn cydnabod bod ochr ysbrydol i fywyd i rai pobl, ac yn sensitif i'r materion a'r cwestiynau sy'n codi o'r profiadau hyn. Yn ystod y broses, dylent ddod yn ymwybodol o'r cwestiynau anodd a sylfaenol (athronyddol a moesegol) sy'n wynebu pob bod dynol, er enghraifft am yr hyn sy'n gywir ac yn anghywir, dioddefaint a marwolaeth ac ystyr a diben bywyd. Dylent ystyried ymatebion crefyddol ac anghrefyddol amrywiol i'r fath cwestiynau a materion.

Credoau, dysgeidiaethau ac arferion

Mae'n bwysig bod plant a phobl ifanc yn datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth gadarn o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion Cristnogaeth a phrif grefyddau eraill y byd a gynrychiolir yng Nghymru. Dylent ddatblygu fframwaith cysyniadol sy'n eu helpu i ddeall crefydd yn gyffredinol a'r crefyddau penodol y maent yn eu hastudio. Dylent fod yn gyfarwydd â'r canlynol: prif gredoau crefyddau penodol; ffynonellau awdurdod, yn enwedig ysgrifeniadau cysegredig, straeon, ffigurau hanesyddol allweddol ac arweinwyr crefyddol cyfoes; ffyrdd y mae pobl yn addoli, eu defodau a sut maent yn dathlu eu ffydd; ffyrdd o fyw sy'n deillio o gredoau crefyddol a natur y cymunedau crefyddol lleol ac ehangach. Dylent ddod yn fwyfwy ymwybodol o'r defnydd o symbolaeth fel rhan o grefydd a ffyrdd anllythrennol o fynegi ffydd grefyddol. Dylent nodi pethau sy'n debyg ac yn wahanol i grefyddau gwahanol a gwybod llawer am werthoedd a rennir ac amrywiaeth. Dylent wneud a deall cysylltiadau rhwng crefyddau, dysgeidiaethau ac arferion a deall sut mae'r rhain yn effeithio ar fywyd unigolion, y gymuned leol a chymdeithas ehangach.

Ymchwil ac ymatebion personol

Mae'n bwysig bod plant a phobl ifanc yn datblygu'r sgiliau a fydd yn eu galluogi i ymchwilio i grefyddau a phrofiadau dynol ac ymateb i faterion cyfoes sy'n berthnasol i'w bywydau a'r byd heddiw. Dylent ofyn cwestiynau, ymchwilio a gwerthuso ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol yn feirniadol, yn ogystal â datblygu ymatebion gwybodus ac ystyriol. Dylent ystyried ac ymchwilio i ochr ysbrydol bywyd a gydnabyddir gan rai pobl. Dylent allu

ystyried eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain yng ngoleuni eu hastudiaethau, yn ogystal â mynegi a chyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain. Ar ben hynny, dylent allu ymateb yn feirniadol, ond yn empathetig, i gredoau, gwerthoedd a gweithredoedd eraill. Dylent fynegi eu hymatebion mewn sawl ffordd greadigol, gan ddefnyddio amrywiaeth o gyfryngau a gweithredoedd cadarnhaol. Dylai disgyblion ddatblygu agweddau diduedd, empathi a pharch, lle y bo'n briodol, wrth ymwneud â safbwyntiau eraill a'u ffyrdd o fyw.

3 Gwybodaeth, Sgiliau a Chymwyseddau Craidd ym maes Addysg Grefyddol

Mae'r wybodaeth, y sgiliau a'r cymwyseddau ar gyfer Addysg Grefyddol a nodir isod yn adlewyrchu, mewn termau eang, y tri maes sy'n cwmpasu 'Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol'. Mae'r maes cyntaf a'r ail faes, *Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi a Credoau, dysgeidiaethau ac arferion*, yn cynnwys y wybodaeth graidd a'r cymwyseddau cysylltiedig sydd eu hangen ar blant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae'r trydydd maes, *Ymchwil ac ymatebion personol*, yn cynnwys y sgiliau penodol y bydd pob person ifanc yng Nghymru yn eu datblygu tra'n astudio Addysg Grefyddol ac a fydd yn eu helpu i ddatblygu'r wybodaeth graidd a'r cymwyseddau cysylltiedig yr ystyrir eu bod yn hanfodol ym maes Addysg Grefyddol. Gyda'i gilydd, bydd y meysydd hyn yn helpu plant a phobl ifanc yng Nghymru i gyflawni rhai o nodweddion y Pedwar Diben.

Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi

Bydd plant a phobl ifanc yn datblygu gwybodaeth am y canlynol:

- y byd naturiol
- cydberthnasau dynol
- ochr anfaterol/ysbrydol bywyd

a chymhwysedd mewn:

- cyfeirio at eu profiadau eu hunain ac amrywiaeth o ymatebion crefyddol ac anghrefyddol er mwyn gwneud synnwyr o'r byd a chydberthnasau dynol
- gofyn, trafod ac ystyried cwestiynau anodd a sylfaenol
- cydnabod a gwerthfawrogi ochr anfaterol/ysbrydol bywyd

Credoau, dysgeidiaethau ac arferion

Bydd plant a phobl ifanc yn datblygu gwybodaeth am y canlynol:

- credoau allweddol
- ffynonellau awdurdod
- ffyrdd y mae pobl yn byw ac yn addoli
- symbolaeth a ffurfiau anlythrennol o fynegi
- pethau tebyg a gwahanol i grefyddau eraill
- effaith crefydd

a chymhwysedd mewn:

- galw i gof, disgrifio ac egluro credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol
- disgrifio ac egluro'r pethau sy'n debyg ac yn wahanol i grefyddau eraill
- dadansoddi a dehongli ystyron gwahanol/symbolaeth
- egluro sut mae crefydd yn effeithio ar fywydau unigolion, cymunedau lleol a chymdeithas ehangach
- gwneud a deall cysylltiadau rhwng credoau, dysgeidiaethau ac arferion

Ymchwil ac ymatebion personol

Bydd plant a phobl ifanc yn datblygu sgiliau:

- ymchwilio
- ystyried tystiolaeth
- gweld perthnasedd a gwerth ffynonellau
- cydnabod, ystyried ac ymchwilio i ochr ysbrydol bywyd
- mynegi a chyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain
- dangos sut mae'r hyn a ddysgwyd ganddynt wedi effeithio ar eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain
- gwerthfawrogi, gwerthuso ac arfer empathi â safbwyntiau pobl eraill
- mynegi ymatebion mewn sawl ffordd

4 Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol – Datblygiad Ysbrydol

Mae Addysg Grefyddol yn cynnig cyfleoedd i blant a phobl ifanc ddatblygu'n ysbrydol, sy'n arwain at fwy o hunan-barch, dyheadau ac ymwybyddiaeth feirniadol. Mae'n amhosibl mesur datblygiad ysbrydol yn nhermau dilyniant; fodd bynnag, dylai Addysg Grefyddol dda fod yn llawn cyfleoedd i ddatblygu'n ysbrydol. Mae hyn yn digwydd pan fyddwn yn talu sylw i fanylion y byd o'n cwmpas, gan ddatblygu ymwybyddiaeth ohonom ni ein hunain, pobl eraill, y byd neu'r bydysawd. Gall ysbrydolrwydd ymwneud â chrefydd, ond nid o reidrwydd. Mae'n ymwneud â defnyddio'r galon mewn bywyd bob dydd o fewn y gymuned leol a byd-eang. Mae datblygiad moesol yn cyd-fynd â datblygiad ysbrydol o ganlyniad i fwy o ymwybyddiaeth ohonoch chi eich hun mewn perthynas ag eraill.

Wrth ymwneud â'r tri maes a amlinellir yn 'Beth sy'n bwysig ym maes Addysg Grefyddol', bydd plant a phobl ifanc yn cael y cyfle i ddatblygu'n ysbrydol drwy wneud y canlynol:

- gwneud synnwyr o'u profiad o'r byd naturiol a chydberthnasau dynol;
- cydnabod bod rhai o'r farn bod ochr ysbrydol i fywyd, a bod yn sensitif i'r materion a'r cwestiynau sy'n codi o'r profiadau hyn;
- ystyried a datblygu ymwybyddiaeth o'r cwestiynau anodd a sylfaenol sy'n wynebu pob bod dynol;
- datblygu gwybodaeth a dealltwriaeth o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion eraill a dod yn ymwybodol ohonynt eu hunain, eraill a'r byd;
- ymchwilio i'r ffordd y mae crefydd yn effeithio ar fywydau unigolion, y gymuned leol a chymdeithas ehangach;
- ymateb i faterion cyfoes sy'n berthnasol i'w bywydau a'r byd heddiw;
- ystyried eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain, a mynegi a chyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain;
- ymateb yn feirniadol, ond yn empathetig, i gredoau, gwerthoedd a gweithredoedd pobl eraill;
- datblygu agweddau diduedd, empathi a pharch lle y bo'n briodol wrth ystyried safbwyntiau eraill a'u ffyrdd o fyw.

Mae disgyblion yn datblygu'n ysbrydol pan gânt y cyfle i wneud y canlynol:

- defnyddio eu calonnau a byw yn llawn;
- datblygu creadigrwydd a defnyddio eu dychymyg;
- gofyn, ystyried a thrafod y cwestiynau sylfaenol mawr;
- stopio, meddwl ac ystyried;

- datblygu dyheadau;
- creu ymdeimlad o berthyn i'r gymuned leol a byd-eang ehangach;
- datblygu hunanymwybyddiaeth ac ymwybyddiaeth o anghenion eraill;
- profi trugaredd a helpu eraill e.e. drwy waith elusennol;
- dangos empathi ac ystyriaeth tuag at eraill;
- datblygu llais a gwranddo â pharch ar leisiau eraill;
- siarad amdany'n nhw eu hunain mewn perthynas ag eraill, y byd a/neu Dduw;
- ffurfio cydberthnasau da;
- gofalu am yr amgylchedd a dangos consyrn am y byd o'u cwmpas;
- gwranddo ar straeon o'r gorffennol a'r presennol, gan gynnwys straeon am y rhai o'u cwmpas;
- profi rhyfeddod neu gael eu rhyfeddu gan bethau;
- profi'r byd naturiol;
- creu ystyr a phwrrpas;
- profi'r hynny sydd y tu hwnt i'r cyffredin a'r materol ac yn y celfyddydau.

5 Addysg Grefyddol a'r Pedwar Diben

Dysgwyr uchelgeisiol, galluog

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn cael y cyfle i ddatblygu gwybodaeth a dealltwriaeth gadarn o Gristnogaeth a phrif grefyddau a chredoau eraill y byd drwy ymholi, archwilio a gwerthuso. Byddant yn cael cyfleoedd sy'n canolbwyntio ar heriau deallusol gwneud ymchwil, gwerthuso tystiolaeth yn feirniadol, meddwl yn feirniadol ac yn sythweledol, cyfiawnhau safbwyntiau a theorïau a datblygu a dehongli esboniadau amgen. Bydd plant a phobl ifanc hefyd yn datblygu eu sgiliau cyfathrebu yn effeithiol wrth fynegi eu safbwyntiau a'u syniadau eu hunain, ochr yn ochr â'r rhai mewn dosbarthau a lleoliadau gwahanol.

Cyfranwyr mentrus, creadigol

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn cael eu hannog i feddwl yn greadigol er mwyn ail-lunio a datrys problemau, yn enwedig mewn perthynas â chwestiynau anodd megis *A yw'n bosibl cael heddwch drwy'r byd?*, *A yw byth yn iawn i ladd rhywun?*, ac *A all tlodi fyth gael ei ddileu?* Cânt eu hannog i fynegi eu syniadau a'u hemosiynau mewn sawl ffordd a thrwy ddefnyddio gwahanol dechnolegau, a bydd disgwyl iddynt roi o'u hegni a defnyddio eu sgiliau yn y dosbarth a'r tu allan iddo er mwyn i bobl eraill elwa. Bydd plant a phobl ifanc yn cael eu hysgogi i fanteisio ar gyfleoedd i ddysgu am ddiwylliannau a chrefyddau amrywiol y rhai o'u cwmpas, yn ogystal â phwysigrwydd hyn i ffurfio cydberthnasau cynhyrchiol a pharatoi ar gyfer bywyd y tu allan i'r ysgol a thu hwnt.

Dinasyddion moesegol, gwybodus

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn cael y cyfle i ddatblygu'r gallu i weld, i herio rhagfarn ac i ffurfio barn werthfawr yn wyneb gwybodaeth gymhleth ac anghyson. Byddant yn ymdrin ag amrywiaeth eang o faterion cyfoes megis cyfoeth, cydraddoldeb, urddas dynol, heddwch a gwrthdaro. Drwy astudio agweddau crefyddol ac anghrefyddol at y rhain, byddant yn gallu ffurfio eu safbwyntiau eu hunain a deall safbwyntiau eraill. Byddant hefyd, drwy astudio prif grefyddau a byd-olygon y byd, yn dod yn wybodus am eu diwylliant, eu cymuned, eu cymdeithas a'r byd yn awr ac yn y gorffennol. Bydd ymchwilio i werthoedd ac agweddau a rennir yn annog plant a phobl ifanc i barchu anghenion a hawliau eraill, fel aelodau o gymdeithas amrywiol.

Unigolion iach, hyderus

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn cael y cyfle i ystyried ochr ysbrydol posibl i fywyd ac ymateb i faterion moesol. Bydd hyn yn eu helpu i ddatblygu gonestrwydd, cydwybod a chyfrifoldeb personol, a chyfrannu atynt, gan sefydlu credoau ysbrydol a moesegol posibl. Drwy astudio credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol, byddant yn gallu datblygu gwydnwch ac empathi mewn perthynas â safbwyntiau crefyddol, y gellir eu cymhwyso at gyd-destunau gwahanol. Bydd plant a phobl ifanc yn cael eu herio ym maes Addysg Grefyddol pan gânt eu cyflwyno i gredoau, dysgeidiaethau ac arferion pobl

eraill, ac yn dysgu sut i ddatblygu ymatebion rhesymegol ac ystyriol, sy'n briodol mewn cyd-destunau yn yr ysgol a chyd-destunau cymdeithasol ehangach.

6 Amlinelliaid enghreifftiol o ddilyniant ym maes Addysg Grefyddol

Camau dilyniant	
5 oed	<i>Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi</i> Mae disgyblion yn siarad am agweddau ar eu bywydau eu hunain a bywydau eraill bob dydd e.e. teulu, cartrefi, rheolau, yr hyn sy'n gywir ac yn anghywir, adegau hapus a thrist, dathliadau, cymunedau a grwpiau y maent yn perthyn iddynt. Mae disgyblion yn archwilio ac yn cael profiad o'r byd naturiol, yn dangos chwilfrydedd ac yn gofalu ac yn pryderu am bethau byw a'r amgylchedd. <i>Credoau, dysgeidiaethau ac arferion</i> Mae disgyblion yn cael profiad ymarferol o agweddau ar grefydd a chred drwy ymwneud â straeon, arteffactau, pobl a lleoedd. Maent yn mwynhau profiadau newydd, iaith a geirfa. Maent yn cydnabod bod rhai pethau yn arbennig iddyn nhw eu hunain ac eraill, ac y gall y rhain fod yr un peth neu'n wahanol e.e. adegau, pobl, lleoedd. <i>Ymchwil ac ymatebion personol</i> Mae disgyblion yn cyfleu ac yn siarad am eu meddyliau a'u teimladau ynghylch eu profiadau eu hunain a phrofiadau eraill.
8 oed	<i>Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi</i> Mae disgyblion yn gofyn cwestiynau ac yn gwrandao ar safbwyntiau eraill er mwyn datblygu eu dealltwriaeth o'u profiadau bywyd eu hunain ac eraill e.e. Pam mae'n rhaid i ni wneud hyn? Sut y dylem drin pobl eraill? Mae disgyblion yn gofyn cwestiynau am y bydysawd a harddwch a chreulondeb natur e.e. Sut a pham y daeth y byd i fodoli? Pam mae pethau drwg yn digwydd? A ddylem ofalu am bethau byw a'r byd naturiol? <i>Credoau, dysgeidiaethau ac arferion</i> Bydd disgyblion yn ystyried agweddau ar grefydd a chred, yr hyn y maent wedi'i ddysgu a sut y gallai hyn fod yn berthnasol i'w bywydau a'u profiadau eu hunain. Byddant yn deall pwysigrwydd rhai straeon, adegau, pobl a lleoedd o fewn crefyddau gwahanol a sut mae'r rhain yn dylanwadu ar fywydau rhai pobl. Maent yn cydnabod y pethau tebyg a gwahanol rhwng agweddau ar wahanol grefyddau, ac yn ymwybodol hefyd o amrywiaeth o fewn crefyddau. Gallant adnabod rhai symbolau crefyddol a chynnig esboniadau syml o'u hystyr. <i>Ymchwil ac ymatebion personol</i> Mae disgyblion yn disgrifio eu meddyliau a'u teimladau am eu profiadau eu hunain ac eraill. Maent yn cynnal ymchwiliadau syml ac yn defnyddio tystiolaeth o ffynonellau gwahanol er mwyn ystyried y cwestiynau sy'n codi.
11 oed	<i>Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi</i> Mae disgyblion yn gofyn ac yn ystyried cwestiynau moesol sy'n ymwneud â chydberthnasau dynol (e.e. sy'n ymwneud â'r hyn sy'n gywir ac yn anghywir, tegwch, maddeuant), ac yn gwybod am godau ymddygiad crefyddol ac anghrefyddol moesol. Mae disgyblion yn gofyn ac yn ystyried cwestiynau anodd lle nad oes atebion y cytunwyd arnynt e.e. cwestiynau ynghylch Duw/y Realiti Eithaf, y bydysawd, y byd naturiol, ystyr a diben bywyd. Mae ganddynt wybodaeth am wahanol ymatebion crefyddol ac anghrefyddol i'r cwestiynau hyn, ac maent yn

	ymwybodol o wahanol ddehongliadau o fewn crefyddau, e.e. mae disgyblion yn gyfarwydd â rhai naratifau crefyddol ac anghrefyddol ynghylch tarddiad y bydysawd ac yn cydnabod bod yma ddehongliadau gwahanol o'r straeon hyn. <i>Credoau, dysgeidiaethau ac arferion</i> Mae disgyblion yn disgrifio ac yn egluro agweddau ar grefydd a chred. Maent yn gallu creu cysylltiadau rhwng credoau ac arferion ac yn deall effaith crefydd ar fywydau pobl. Gall disgyblion wneud cysylltiadau â'u profiadau bywyd eu hunain a rhai pobl eraill. Maent yn adnabod ac yn disgrifio'r pethau sy'n debyg ac yn wahanol i grefyddau eraill. Maent hefyd yn gwybod, o fewn crefydd, fod llawer o amrywiaeth a all fod yn amlwg drwy wahanol ddehongliadau o ddysgeidiaethau, arferion a lefelau gwahanol o ymrwymiad. Mae disgyblion yn deall ac yn egluro ystyr ac arwyddocâd amrywiaeth o symbolaeth crefyddol e.e. arteffactau, gweithredoedd, straeon ac iaith. <i>Ymchwil ac ymatebion personol</i> Mae disgyblion yn gwneud gwaith ymchwil â meddwl agored. Maent yn defnyddio tystiolaeth yn feirniadol ac yn gweld perthnasedd ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol. Maent yn mynegi ac yn dechrau cyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau, ac yn egluro mewn geiriau syml sut maent yn wahanol i rai pobl eraill. Mae disgyblion yn dechrau gwerthfawrogi ac yn arfer empathi â safbwyntiau pobl eraill.
14 oed	<i>Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi</i> Mae disgyblion yn gofyn ac yn trafod cwestiynau moesol a moesegol sy'n ymwneud â chydberthnasau a phrofiadau dynol e.e. cwestiynau sy'n ymwneud â rhagfarn a gwahaniaethu, cyfiawnder a chydraddoldeb, rhyddid, hawliau a chyfrifoldebau. Maent yn deall sut y gall dehongliadau gwahanol o ddysgeidiaethau/canllawiau crefyddol ac anghrefyddol ddylanwadu ar benderfyniadau pobl ynghylch materion moesegol o fewn cymdeithas gyfoes. Mae disgyblion yn gofyn ac yn trafod y cwestiynau eithaf e.e. cwestiynau ynghylch dioddefaint, bywyd ar ôl marwolaeth, bodolaeth Duw, bodolaeth enaid, yr hyn sy'n ein gwneud yn fodau dynol. Maent yn gwybod ac yn deall ystod o atebion crefyddol ac anghrefyddol gwahanol i'r cwestiynau hyn. <i>Credoau, dysgeidiaethau ac arferion</i> Mae disgyblion yn disgrifio ac yn egluro eu gwybodaeth am amrywiaeth o grefyddau a chredoau yn fanwl. Maent yn deall effaith crefydd a chred pobl, yn awr ac yn y gorffennol, arnyn nhw eu hunain, ar unigolion eraill ac ar gymdeithas leol a byd-eang. Mae gan ddisgyblion wybodaeth a dealltwriaeth o'r amrywiaeth o fewn crefyddau ac maent yn gwerthfawrogi heriau ymrwymo i ffydd a'i mynegi mewn cymdeithas gyfoes. Mae disgyblion yn dadansoddi ac yn dehongli ystyron gwahanol wrth fynegi crefydd e.e. llenyddiaeth, celf, dawn, defodau. <i>Ymchwil ac ymatebion personol</i> Mae disgyblion yn ymchwilio i dystiolaeth er mwyn ffurfio eu safbwyntiau rhesymegol eu hunain. Mae disgyblion yn gweld perthnasedd a rhagfarn o fewn ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol. Maent yn mynegi ac yn cyfiawnhau eu teimladau a'u safbwyntiau ac yn ystyried sut mae'r hyn a ddysgwyd ganddynt wedi effeithio ar eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain. Mae disgyblion yn gwerthfawrogi, yn gwerthuso ac yn arfer empathi â safbwyntiau

	eraill, ac yn mynegi eu hymatebion ystyriol eu hunain mewn ffyrdd gwahanol.
16 oed	<i>Ymwybyddiaeth o brofiadau bywyd a'r cwestiynau sy'n codi</i> Mae disgyblion yn ymchwilio i'r cwestiynau athronyddol a moesegol eithaf o sawl safbwynt crefyddol ac anghrefyddol, gan gynnwys rhai carfannau o feddylwyr athronyddol. Maent yn deall bod y fath gwestiynau yn gymhleth ac nad yw'r atebion yn aml yn gyflawn nac yn bendant. Er enghraifft, a yw rheolau moesegol yn ddiamodol am byth, neu a ddylent ddibynnu ar yr amgylchiadau, y cyd-destun a'r datblygiadau mewn cymdeithas dros amser? <i>Credoau, dysgeidiaethau ac arferion</i> Mae disgyblion yn disgrifio ac yn egluro eu gwybodaeth fanwl a'u dealltwriaeth glir o grefyddau a chredoau. Mae disgyblion yn gwerthuso agweddau penodol ar grefyddau a chredoau yn feirniadol, ac yn ystyried gwahanol ddehongliadau o ddysgeidiaethau crefyddol ac effaith y rhain arnyn nhw eu hunain, ar unigolion eraill ac ar gymdeithas leol a byd-eang. Mae ganddynt wybodaeth a dealltwriaeth glir o'r ffyrdd eang o fynegi safbwyntiau amrywiol o fewn crefyddau. Mae disgyblion yn rhoi enghreifftiau o hyn mewn sawl cyd-destun. Mae disgyblion yn dadansoddi, yn dehongli ac yn gwerthuso ystyron gwahanol wrth fynegi crefydd e.e. llenyddiaeth, celf, defodau, dawns a cherddoriaeth. <i>Ymchwil ac ymatebion personol</i> Mae disgyblion yn gwneud gwaith ymchwil manwl, yn ystyried amrywiaeth eang o dystiolaeth, a byddant yn gweld rhagfarn yn gywir, gan gynnwys yn y cyfryngau cymdeithasol. Byddant yn dewis tystiolaeth ddibynadwy a gwerthfawr er mwyn ffurfio eu safbwyntiau rhesymegol eu hunain. Maent yn mynegi ac yn cyfiawnhau eu teimladau ag aeddfedrwydd, gan ddangos yn glir sut mae'r hyn a ddysgwyd ganddynt wedi effeithio ar eu credoau, eu gwerthoedd a'u gweithredoedd eu hunain. Mae disgyblion yn gwerthfawrogi, yn gwerthuso ac yn arfer empathi â safbwyntiau eraill er mwyn ffurfio'u casgliadau rhesymegol eu hunain a datblygu agweddau cadarnhaol. Maent yn mynegi'r ymatebion hyn mewn sawl ffordd.

DS. Pryderon

Er bod y papur hwn yn dilyn y fformat a fyynnir gan Lywodraeth Cymru, ac felly'n cyfeirio at oedrannau penodol mewn perthynas â dilyniant, barn yr awduron yw y dylai dilyniant fod yn seiliedig ar gamau datblygiadol yn hytrach nag oedran.

7 Syniad o'r hyn y bydd disgyblion yn ei ddysgu/yn cael profiad ohono ym maes Addysg Grefyddol

Beth dylai disgyblion gael profiad ohono yn 5, 8, 11, 14 ac 16 oed?

Cyfoethogi a Phrofiadau – Diffiniad

Dull addysgu a dysgu sy'n ymgysylltu'n weithredol â phlant a phobl ifanc, ac yn eu hannog i feddwl ac ymateb mewn ffordd annibynnol ac unigryw. Adnoddau dysgu hwyliog, perthnasol, sy'n perthyn i'r byd go iawn ac sy'n rhoi llais i'r disgybl sydd wrth wraidd y broses o greu amgylchedd lle daw'r dyhead i ddysgu oddi wrth yr unigolion eu hunain. Yr egwyddor sylfaenol yw bod yr hyn a ddysgir yn cael ei werthfawrogi a'i fwynhau yn fwy pan gaiff y cynnwys a'r prosesau eu dysgu yng nghyd-destun problemau presennol go iawn i'w datrys a chwestiynau i'w hateb. Caiff addysg wedi'i chyfoethogi ei chreu yn sgil unrhyw weithgaredd sy'n golygu bod yr hyn a ddysgir yn fwy ystyrlon, sylweddol, neu wobrwyl ac felly yn gwella profiad addysgol yr unigolyn.

Gweithgor Cyfoethogi a Phrofiadau

Llinyn 1, Adroddiad Interim, Ionawr 2017

Dylai Addysg Grefyddol fod yn brofiad amlsynhwyrol. Dylai plant a phobl ifanc brofi rhyfeddod y byd naturiol. Wrth iddynt ymchwilio i'r ffyrdd y mae pobl yn dewis mynegi eu crefydd a'u cred, byddant yn dod wyneb yn wyneb â golwg, arogl, sain, blas ac ansawdd dulliau o addoli, gwyliau a dathliadau. Gall ymwneud yn ystyrlon â chymunedau crefyddol fod yn rhywbeth pleserus a chofiadwy.

Mae Addysg Grefyddol dda yn defnyddio lleoedd addoli o fewn y gymuned leol a/neu ymhellach fel man dechrau i addysgu cysyniadau megis addoli, ymrwymo, defod newid byd a dathlu. Mae siarad â chynrychiolwyr ffydd, arsylwi gweithredoedd addoli, gwyliau crefyddol a dathliadau, a chymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol yn helpu pob plentyn a pherson ifanc i ddysgu am effaith crefydd a chred ar unigolion a'r gymdeithas. Gall gweithio mewn partneriaeth â chymunedau ffydd lleol gyfrannu at ddealltwriaeth a chydlyniant cymunedol.

Mae dysgu drwy brofiad yn rhoi cyfle i blant ifanc ymwneud â gweithgareddau chwarae rôl neu gymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n ymwneud â dathliadau ac addoli. Mae dysgu yn seiliedig ar efelychu yn rhoi cyfleoedd i blant a phobl ifanc ystyried sut mae crefydd a chred yn dylanwadu ar bobl wrth iddynt ymateb i ddilemâu moesegol, datrys gwir broblemau a phroblemau presennol neu ymgymryd â thasgau ystyrlon. Gall defnyddio ymarferion tawelu a rhoi cyfleoedd i blant o bob oedran gael profiad o dechnegau myfyrio sy'n berthnasol i ddysgu ym maes Addysg Grefyddol gyfrannu at ddatblygu unigolion iach, hyderus a chefnogi llesiant meddyliol ac emosiynol cadarnhaol.

Mae dysgu creadigol yn rhoi cyfle i blant a phobl ifanc ystyried sut mae cerddorion, ysgrifenyddwyr, artistiaid a dawnswyr yn mynegi eu crefydd a'u cred drwy'r celfyddydau. Drwy weithio gydag artistiaid preswyl neu gymryd rhan mewn prosiectau creadigol, byddant yn

dysgu sut i fynegi eu hymatebion personol i grefydd a chred ac ysbrydolrwydd drwy'r celfyddydau.

Mae Addysg Grefyddol dda yn sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yn teimlo'n rhan o'r broses ddysgu a'u bod yn berchen arni. Drwy ymateb i grefydd yn y newyddion a'r cyfryngau, bydd eu Haddysg Grefyddol yn berthnasol i'w bywydau. Byddant yn dysgu sut i wneud dewisiadau wrth iddynt ddatblygu llinellau ymholi, dewis adnoddau ac ymchwilio i ffyrdd o rannu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o effaith crefyddau a chredoau ar gynulleidfaoedd eraill. Bydd eu Haddysg Grefyddol yn eu helpu i ymwneud â materion cyfoes a gall/dylai eu hysbrydoli i fod yn ddinasyddion egwyddorol, gwybodus sy'n barod i fod yn ddinasyddion i Gymru a'r byd.

Mae awgrymiadau ar gyfer profiadau dysgu ym maes Addysg Grefyddol yn 5, 8, 11, 14 ac 16 oed i'w gweld yn Atodiad 1.

8 Ystyried cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd, sgiliau ehangach, y dimensiwn Cymreig a safbwyntiau rhyngwladol ym maes Addysg Grefyddol

Ym maes Addysg Grefyddol, ceir nifer dda o gyfleoedd i ymgorffori cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd, sgiliau ehangach, y dimensiwn Cymreig a safbwyntiau rhyngwladol.

Cyfrifoldebau trawsgwricwlaidd

Llythrennedd

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn datblygu eu sgiliau siarad a gwrando wrth iddynt ymchwilio i'r cwestiynau eithaf, meddwl am faterion moesegol a moesol ac egluro eu syniadau eu hunain. Byddant yn dysgu sut i holi amrywiaeth o gwestiynau wrth iddynt siarad ag aelodau o gymunedau ffydd a gweithio gydag eraill i ddilyn llinellau ymholi. Byddant yn dysgu sut i esbonio eu casgliadau, eu safbwyntiau a'u credoau eu hunain drwy ddilyn cyfeiriad dadl resymegol, cyfeirio at dystiolaeth a chyflwyno rhesymau cadarn. Byddant yn dangos eu bod yn gallu gwrando ar eraill ac ystyried eu safbwyntiau, eu diwylliant a'u ffydd.

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn dysgu sut i ddarllen yn gywir wrth iddynt adalw a dehongli gwybodaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau er mwyn dysgu am grefydd ac effaith credoau, dysgeidiaethau ac arferion ar fywydau pobl. Byddant yn datblygu'r gallu i ddatgodi a dehongli iaith symbolaidd a throsiadol testunau crefyddol a chelf weledol. O ganlyniad, byddant yn dysgu sut y caiff iaith ei defnyddio mewn amrywiaeth o gyd-destunau ac at amrywiaeth o ddibenion.

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn dysgu sut i ddefnyddio ystod o ffurfiau ysgrifennu ffeithiol at amrywiaeth o ddibenion. Byddant yn dysgu geirfa o dermau crefyddol ac yn cyfleu eu gwybodaeth a'u dealltwriaeth o gredoau crefyddol ac anghrefyddol mewn modd cymwys a mwyfwy cymhleth a chywir. Byddant yn dysgu sut i fynegi eu hymdeimlad ysbrydol a phersonol posibl o ystyr mewn amrywiaeth o ffurfiau ysgrifennu creadigol.

Rhifedd

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn datblygu dealltwriaeth o siâp, patrwm, pellter, amser ac arian wrth iddynt ddysgu sut mae credoau, dysgeidiaethau ac arferion yn effeithio ar fywydau pobl. Byddant yn dysgu sut i ddehongli a gwerthuso data mewn testunau, diagramau a graffiau yn feirniadol, ac yn datblygu eu sgiliau trin data eu hunain wrth iddynt ymchwilio i agweddau pobl a'u safbwyntiau am faterion moesegol a moesol.

Cymhwysedd digidol

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn dysgu sut i fod yn gyfrifol ac yn ddiogel wrth chwilio am wybodaeth ar-lein ac yn gallu gwerthuso dilysrwydd a dibynadwyedd canfyddiadau'r chwiliad. Byddant yn defnyddio amrywiaeth o ffynonellau ar-

lein ac yn dysgu sut i adnabod iaith y gellir ystyried ei bod yn sarhaus. Byddant yn graff ac yn sensitif wrth ddefnyddio'r e-bost, y cyfryngau cymdeithasol a dolenni fideo yn gydwethredol i ddysgu am greddau ac arferion crefyddol pobl. Byddant yn dysgu sut i gasglu a dehongli data er mwyn nodi patrymau a thueddiadau sy'n ymwneud ag arferion crefyddol neu safbwyntiau pobl am faterion moesegol a moesol. Byddant yn dangos dealltwriaeth o bwrpas a chynulleidfa wrth iddynt ddefnyddio amrywiaeth o feddalwedd a chyfryngau i gyfleu eu gwybodaeth, eu dealltwriaeth a'u hymatebion personol.

Sgiliau ehangach

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn **gweithio gydag eraill** wrth iddynt drefnu ymchwiliadau sy'n gofyn iddynt gasglu a defnyddio amrywiaeth o ffynonellau crefyddol ac anghrefyddol er mwyn archwilio ymatebion gwahanol i'r cwestiynau eithaf ac agweddau ar grefydd a chred. Byddant yn datblygu eu **heffeithiolrwydd personol** eu hunain fel aelodau pwysig o dîm y gellir dibynnu arnynt i gyfrannu drwy drefnu a chynnal ymchwiliadau. Byddant hefyd yn datblygu'r sgil hwn fel dysgwyr unigol y mae gofyn iddynt werthuso, cyfiawnhau a mynegi eu hymatebion ystyriol eu hunain mewn amrywiaeth o ffyrdd, gan ddatblygu agweddau cadarnhaol a defnyddio camau gweithredu cadarnhaol.

Ym maes Addysg Grefyddol, bydd plant a phobl ifanc yn mireinio eu sgiliau **datrys problemau** wrth ymateb i faterion cyfoes. Byddant yn dysgu sut i weld perthnasedd a gwerth ffynonellau wrth ymchwilio i'r materion hyn a'r cwestiynau eithaf. Byddant yn gwerthuso ffynonellau a safbwyntiau eraill yn feirniadol er mwyn ffurfio'u casgliadau rhesymegol eu hunain.

Y dimensiwn Cymreig a safbwyntiau rhyngwladol

Mae Addysg Grefyddol yn bwnc sydd wedi ymgorffori ac ymateb i faterion a safbwyntiau lleol a chenedlaethol bob tro. Mae CYSAGau (Cyngorau Ymgynghorol Sefydlog ar Addysg Grefyddol) ym mhob awdurdod lleol yn benderfynol yn lleol ac yn gallu cefnogi agweddau pwysig ar y dimensiwn Cymreig mewn perthynas ag Addysg Grefyddol.

Mae Addysg Grefyddol yn rhoi'r cyfle i blant a phobl ifanc werthfawrogi siâp ac arwyddocâd etifeddiaeth Cristnogaeth a'r amrywiaeth eang o grefyddau a chredoau sy'n amlwg yng Nghymru, yn y gorffennol a'r presennol, a'r ffordd y mae'r rhain yn effeithio ar fywyd yng Nghymru heddiw. Gall hyn gyfrannu at gydlyniant cymunedol, ymwybyddiaeth ddiwylliannol a chrefyddol, cydwethredu a dealltwriaeth mewn cymunedau cymdeithasol ac unigol.

Mae Addysg Grefyddol yn ymwneud ag ymchwilio i gwestiynau a materion heriol sydd o bwys yn fyd-eang ac sy'n cael eu harchwilio o safbwyntiau crefyddol ac anghrefyddol. Er enghraifft, mae meysydd naturiol sy'n berthnasol i Addysg Grefyddol yn cynnwys: penderfyniadau gwleidyddol, ecsbloetiaeth a chyfiawnder, rhyddid a chyfrifoldeb cymdeithasol, hawliau dynol, moeseg economaidd, a chyfrifoldebau perthynas a dynameg rhwng Cymru a rhannau eraill o'r byd.

Cyfeiriadau

ACCAC (2008) *Fframwaith enghreifftiol cenedlaethol ar gyfer cyflwyno addysg grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed yng Nghymru* Yr Adran Plant, Addysg, Dysgu Gydol Oes a Sgiliau, Llywodraeth Cynulliad Cymru

Donaldson, Yr Athro G (2015) *Dyfodol Llwyddiannus; Adolygiad Annibynnol o'r Cwricwlwm a'r Trefniadau Asesu yng Nghymru* Llywodraeth Cynulliad Cymru

Gweithgor Cyfoethogi a Phrofiadau (2017) *Llinyn 1, adroddiad interim*

Atodiad 1 Awgrymiadau ar gyfer profiadau dysgu ym maes Addysg Grefyddol yn 5, 8, 11, 14 ac 16 oed

Yn 5 mlwydd oed	Yn 8 mlwydd oed	Yn 11 mlwydd oed	Yn 14 mlwydd oed	Yn 16 mlwydd oed
Tud. 86 • Chwarae rôl • Doliau persona • Byd naturiol • Storiwr • Ymweld â lleoedd arbennig o fewn yr ysgol neu yn y gymuned leol	• Chwarae rôl • Doliau persona • Byd naturiol • Storiwr • Theatr mewn Addysg, e.e. "Mewn Cymeriad" • Artistiaid Preswyl • Siarad â chynrychiolwyr ffyrdd a gweithio gyda nhw • Ymweld â man addoli • Ail-greu* neu sylwi ar ddathliad neu ŵyl • Arteffactau crefyddol • Amser cylch	• Chwarae rôl • Byd naturiol • Storiwr • Theatr mewn Addysg, e.e. "Mewn Cymeriad" • Artistiaid Preswyl, e.e. <i>Spirited Arts, Into Film</i> • Siarad â chynrychiolwyr ffyrdd a gweithio gyda nhw • Defnyddio llwyfan digidol/rhith-ddysgu, e.e. <i>rhith-daith o gwmpas man addoli</i> • Ymweld â man addoli • Ymweld ag oriel, llyfrgell neu amgueddfa, e.e. <i>celf ac arteffactau crefyddol, llyfrau cysegredig</i> • Ail-greu* neu sylwi ar ddathliad, gŵyl neu bererindod • Arteffactau crefyddol • Datrys dirgelwch • Athroniaeth i Blant	• Byd naturiol • Storiwr • Theatr mewn Addysg • Artistiaid Preswyl, e.e. <i>Spirited Arts, Into Film</i> • Siarad â chynrychiolydd ffyrdd a gweithio gydag ef/hi • Trafod materion moesegol a moesol â phanel o ymwelwyr • Defnyddio llwyfan digidol/rhith-ddysgu, e.e. <i>Face to Faith, True Tube</i> • Ymweld â man addoli • Ymweld ag oriel, llyfrgell neu amgueddfa, e.e. <i>celf ac arteffactau crefyddol, llyfrau cysegredig</i> • Sylwi ar addoli, dathliad crefyddol, gŵyl neu bererindod, e.e. <i>Labyrinth Adventure</i> • Arteffactau crefyddol • Datrys dirgelwch • Gweithgareddau neu efelychiadau datrys problemau sy'n seiliedig ar ddilema, e.e. <i>Treialau ffug, cynadleddau, seneddau, comisiynau gwir a chysoni</i> • Athroniaeth i Blant	• Byd naturiol • Storiwr • Theatr mewn Addysg • Artistiaid Preswyl, e.e. <i>Spirited Arts, Into Film</i> • Siarad â chynrychiolwyr ffyrdd a gweithio gyda nhw • Trafod materion moesegol a moesol â phanel o ymwelwyr • Defnyddio llwyfan digidol/rhith-ddysgu, e.e. <i>Face to Faith, True Tube</i> • Ymweld â man addoli • Ymweld ag oriel, llyfrgell neu amgueddfa, e.e. <i>celf ac arteffactau crefyddol, llyfrau cysegredig</i> • Sylwi ar addoli, dathliad crefyddol neu ŵyl • Arteffactau crefyddol • Datrys dirgelwch • Gweithgareddau neu efelychiadau datrys problemau sy'n seiliedig ar ddilema, e.e. <i>Treialau ffug, seneddau, cynadleddau, comisiynau gwir a chysoni</i> • Athroniaeth i Blant

Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau:

Cyflwyniad i'r Grŵp Cwricwlwm ac Asesu: 4 Rhagfyr 2017

(Diwygiwyd yn dilyn adborth GCA yn ystod gweithdy Maes Dysgu a Phrofiad 11 Rhagfyr 2017)

Tabl Cynnwys

Cyflwyniad.....	1
1. Ymateb GCA (Rhagfyr 2017).....	3
2. Datganiad sy'n diffinio 'beth sy'n bwysig' yng nghyd-destun y Maes Dysgu a Phrofiad.....	4
3. Teitlau cychwynnol ar gyfer meysydd 'beth sy'n bwysig'.....	4
6 Datganiadau.....	6
4. Pa mor briodol yw datganiadau Beth sy'n Bwysig i'w haddysgu ym mhob rhan o'r Continwwm Dysgu	9

Cyflwyniad

Cyflwyniad – Amlinelliad o'r camau a gymerwyd yn ystod tymor yr hydref 2017

Yn ystod tymor yr haf, comisiynodd grŵp Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau nifer o bapurau gan arbenigwyr a nodwyd o bob rhan o'r Dyniaethau. Y briff a roddwyd i'r arbenigwyr hyn oedd egluro 'beth sy'n bwysig' o fewn disgyblaethau cyfansoddol y dyniaethau: - Daearyddiaeth, Hanes, Addysg Grefyddol, Astudiaethau Busnes ac Astudiaethau Cymdeithasol.

Darperir rhestr o'r papurau hyn isod: -

- Eleanor Rawling – *Commissioned Work on the Geography Curriculum*
- Y Gymdeithas Ddaearyddol – *Geographical Association and the Big Ideas*
- Dr Barbara Wintersgill (Prifysgol Caerwysg) – *Big Ideas for RE Education*
- Dr Elin Jones – *The Essentials of History*
- Yr Athro Calvin Jones (Ysgol Fusnes Prifysgol Caerdydd) - *Business and the Economy in the Donaldson Curriculum*
- Dr Claire Sinnema (Prifysgol Auckland)
- i) *Social Studies within the Humanities Area of Learning and Experience*
- ii) *Designing a National Curriculum with enactment in mind*
- CCYSAGauC (Cymdeithas CYSAGau Cymru) *Religious Education: supporting the early stages of the process of developing the Humanities' AoLE*

Ystyriodd y grŵp hefyd: -

- Dr Joseph Smith:- *What remains of history? Historical epistemology and historical understanding in Scotland's Curriculum for Excellence*
- Cyflwyniad gan yr Athro Mark Priestley a wnaed i Arweinwyr Meysydd Dysgu a Phrofiad – *Developing the Curriculum, Concepts and Practices*.
- Adrannau dethol o: - Wiggins, G a McTighe, J (2005) *Understanding by Design*; Alexandria VA: ASCD(*i roi seiliau damcaniaethol a helpu'r grŵp i ddeall gwreiddiau 'syniadau mawr' yn y cwricwlwm.*)

Yn ystod tymor yr hydref, gwahoddodd grŵp Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau lawer o'r cyfranogwyr uchod i roi cyflwyniad i'r grŵp, er mwyn rhoi cyd-destun i'r papurau. Rhoddodd yr unigolion canlynol gyflwyniad i'r grŵp.

- Gill Miller (Y Gymdeithas Ddaearyddol)
- Eleanor Rawling (Ymgynghorydd Annibynnol ar y Cwricwlwm)
- Dr Elin Jones
- Yr Athro Calvin Jones (Prifysgol Caerdydd)
- CCYSAGauC

Cafodd y grŵp hefyd adborth ar dasg 1, datganiad ar y ffordd y mae'r Maes Dysgu a Phrofiad yn cefnogi'r 4 diben gan Dr. Claire Sinnema a drafft cychwynnol cysyniadau 'beth sy'n bwysig' ar gyfer Hanes gan Dr. Joseph Smith.

Yn ystod y sesiynau gweithdy, gweithiodd y grwpiau ar y tasgau canlynol:-

Dyddiadau	Gweithgareddau Allweddol
Medi 27/28	Beth yw ystyr 'Syniadau Mawr' a sut mae hyn yn gysylltiedig â 'Beth sy'n Bwysig' yn y cwricwlwm? Ystyried 'Beth sy'n Bwysig' mewn Hanes a Daearyddiaeth Crynodeb o'r gwaith ymchwil ar ddatblygiad dysgu yn y Dyniaethau o Brosiect Camau
Hydref 17/18	Ystyried 'Beth sy'n Bwysig' mewn Astudiaethau Busnes ac Astudiaethau Cymdeithasol
Tachwedd 13/14	Ystyried 'Beth sy'n Bwysig' mewn Addysg Grefyddol Cydgrynhoi dysgu er mwyn datblygu 'Beth sy'n Bwysig' yn y Dyniaethau, ynghyd â datblygu naratif cefnogol.
Rhagfyr 13/14	Ystyried 'Beth sy'n Bwysig' yn dilyn sylwadau'r Grŵp Cwricwlwm ac Asesu (GCA) a rhoi proses CAMAU ar waith.

Fel yr amlinellir yn y tabl uchod, dechreuodd y grŵp drwy ofyn y cwestiwn 'beth sy'n bwysig?' ym mhynciau cyfansoddol y Dyniaethau (fel y'u diffiniwyd yn Dyfodol Llwyddiannus). Ym mhob sesiwn gweithdy 2 ddiwrnod, rhannwyd y diwrnodau er mwyn cyflwyno deunydd newydd i'r grŵp e.e. y papurau a gomisiynwyd a'r cyflwyniad, ond hefyd i roi cyfle iddynt wneud synnwyr ohonynt. Roedd hyn yn hanfodol gan fod angen i'r ymarferwyr ddatblygu dealltwriaeth gyffredin o'r

disgyblaethau cyfansoddol gyda'r bwriad o benderfynu 'beth sy'n bwysig' o safbwynt y Dyniaethau fel endid mwy integredig.

Ymateb GCA (Rhagfyr 2017)

Mae'r grŵp wedi ailedrych ar y datganiadau gwreiddiol yn dilyn sylwadau'r Grŵp Cwricwlwm ac Asesu ym mis Rhagfyr a wnaeth y sylwadau canlynol

- Mae'r naratifau ategol yn amlwg yn adlewyrchu'r pedwar diben
- Mae angen ailedrych ar y datganiadau a'u hadolygu er mwyn sicrhau bod mwy o'r sylwadau/negeseuon naratif yn amlwg (collwyd negeseuon rhwng y ddau)
- Mae'r graddau y mae'r datganiadau Beth sy'n Bwysig yn adlewyrchu penodolrwydd, tra'n parchu ymreolaeth athrawon yn dal i fod yn her.
- Mae angen ystyried y prif egwyddorion gan gynnwys addysgeg a chanllawiau pwnc

O ganlyniad dyma'r datganiadau diwygiedig drafft presennol. Fel y gallwch weld ni lwyddodd y grŵp i gwblhau ei holl waith yn yr amser a roddwyd felly bydd yn dychwelyd at y gwaith hwn ar ddechrau mis Ionawr 18.

1. Datganiad sy'n diffinio 'beth sy'n bwysig' yng nghyd-destun y Maes Dysgu a Phrofiad

Mireiniodd y grŵp dasg 1 o'r adroddiad cychwynnol a ddatblygwyd yn ystod tymor yr Haf, ar sail yr adborth a roddwyd gan Dr Claire Sinnema, Prifysgol Auckland.

Drwy ystyried 'beth sy'n bwysig' am y Dyniaethau, bydd disgyblion yn astudio'r gorffennol a'r presennol, yn dychmygu dyfodol posibl, ac yn dysgu am bobl, lle, amser a chredoau.

Bydd disgyblion yn meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth gadarn o wahanol amseroedd, lleoedd a chredoau, yn eu cyfleu a'u cymhwyso yn effeithiol, er mwyn dod yn **ddysgwyr uchelgeisiol a galluog**.

Byddant yn datblygu amrywiaeth o sgiliau a rhinweddau, er mwyn dod yn **gyfranwyr mentrus, creadigol**, er mwyn gwella bywydau bob dydd pobl yn eu cymuned leol, yng Nghymru ac yn y byd ehangach.

Drwy ddeall a pharchu gwahanol gredoau a deall sut i arfer eu hawliau a'u cyfrifoldebau democrataidd, bydd disgyblion yn dod yn **ddinasyddion moesegol, hyddysg**.

Drwy arddel barn bersonol am faterion yn ymwneud â ffydd, ysbrydolrwydd, cynaliadwyedd a chynhwysiant cymdeithasol byddant yn dod yn **unigolion iach, hyderus**, sy'n barod i fyw bywydau boddhaus fel aelodau gwerthfawr o gymdeithas.

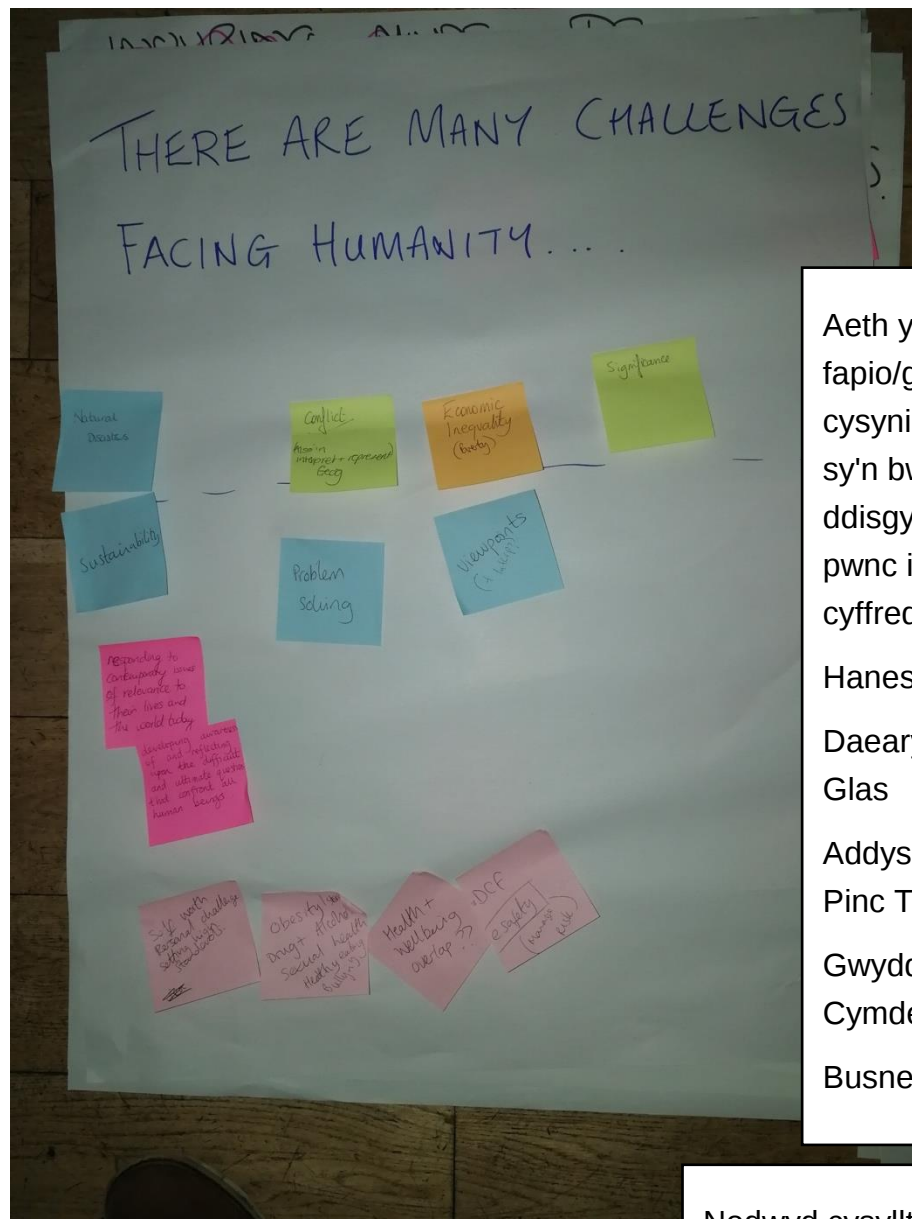
Bydd disgyblion yn:

- deall cysyniadau hanesyddol, daearyddol, gwleidyddol, economaidd, crefyddol a chymdeithasol.
- archwilio eu hamgylchedd er mwyn datblygu eu hymdeimlad o le a lles ymhellach.
- cymryd rhan mewn profiadau dysgu am hawliau, gwerthoedd, moeseg, credoau, crefydd, athroniaeth ac ysbrydolrwydd.
- ystyried, archwilio a gwneud dewisiadau hyddysg ynghylch cynaliadwyedd a'r effaith ar eu gweithredoedd.
- gwneud cyfraniad cadarnhaol at eu cymuned ac ymgysylltu â materion lleol, cenedlaethol a rhyngwladol ar lefel gritigol er mwyn dod yn ddinesydd cyfrifol yng Nghymru a thu hwnt.

2. Teitlau cychwynnol ar gyfer meysydd 'beth sy'n bwysig'

Mae'r grŵp wedi datblygu chwe chysyniad 'beth sy'n bwysig', sy'n ceisio integreiddio'r dyniaethau'n llawn fel endid cydlynol a rhoi ystyr i'r maes. Datblygwyd y rhain drwy broses o haniaethu o'r pwynt cychwynnol 'beth sy'n bwysig' o safbwynt y disgyblaethau cyfansoddol.

Y ffordd orau o egluro'r broses hon yw drwy ystyried y ffotograff anodedig isod:-

Aeth y grwpiau ati i fapio/grwpio cysyniadau 'beth sy'n bwysig' o ddisgyblaethau pwnc i gysyniadau cyffredinol

Hanes – Melyn

Daearyddiaeth – Glas

Addysg Grefyddol – Pinc Tywyll

Gwyddorau Cymdeithasol/

Busnes - Oren

Nodwyd cysylltiadau â Meysydd Dysgu a Phrofiad eraill a chyfleoedd i ddatblygu Cyfrifoldebau Trawsgwricwlaidd (fel amlinelliad – Pinc Golau))

Derbyniwyd y byddai rhai o'r 'cysyniadau' a nodwyd i'w gweld mewn mwy nag un o'r grwpiau o gysyniadau 'Beth sy'n Bwysig' e.e. cynaliadwyedd a gwrthdaro.

6 Datganiad diwygiedig yn dilyn sylwadau GCA

- 1) Effaith parhad, newid ac amrywiaeth ar ein byd
- 2) Mae cymuned, diwylliant a phŵer yn dylanwadu ar gymdeithas
- 3) Mae dynoliaeth yn wynebu llawer o heriau sy'n gofyn am ymatebion gwybodus ac ystyriol
- 4) Mae pobl yn dehongli ac yn cynrychioli'r byd mewn ffyrdd gwahanol
- 5) Drwy ddatblygu meddyliau ymchwilgar, gall pobl wneud synnwyr o'r byd o'u hamgylch ac ymgysylltu ag ef
- 6) Mae dinasyddion cyfrifol yn foesegol wybodus, yn meddwl yn feirniadol ac yn chwarae rhan weithredol mewn cymdeithas

1. Effaith parhad, newid ac amrywiaeth ar ein byd

Rhesymeg:

Mae deall cymhlethdodau a chysylltiadau gorffennol, presennol a dyfodol ein byd yn bwysig i Faes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau. Mae angen ystyried hyn yng nghydestun yr amgylchedd ffisegol a dynol. Mae deall y prosesau sy'n llywio'r dirwedd ffisegol ac ymwybyddiaeth o sut y gall gweithredoedd dynol gael eu dylanwadu gan gredoau, gwerthoedd ac athroniaethau amrywiol yn hanfodol. Drwy ystyried disgyblaethau'r Dyniaethau gellir nodi, deall a dadansoddi achosion, parhad ac effeithiau newid. Bydd arloesedd a datblygiadau technolegol yn parhau i lywio ein byd amrywiol. Mae gwerthfawrogiad o heriau a chyfleoedd y dyfodol ar raddfa leol, genedlaethol a rhyngwladol yn cefnogi dealltwriaeth gadarn ac empathetig o fywydau eraill, nawr ac yn y dyfodol.

2. Mae cymuned, diwylliant a phŵer yn dylanwadu ar gymdeithas

Rhesymeg:

Bydd disgyblion yn dod yn ymwybodol bod y ffordd y mae unigolion, grwpiau, cymunedau, sefydliadau a gwledydd yn rhyngweithio â'i gilydd wedi dylanwadu ar natur y byd rydym yn byw ynddo, ac yn parhau i wneud hynny. Byddant yn deall ac yn gwerthfawrogi natur dulliau o rhyngweithio a'u heffeithiau cadarnhaol a negyddol ar

yr amgylchedd lleol, cenedlaethol a byd-eang. Byddant yn gofyn cwestiynau, yn ymchwilio, yn gwerthuso'n feirniadol, ac yn datblygu safbwyntiau hyddysg ac ystyriol ar achosion, natur ac arwyddocâd y ffordd y mae pobl yn rhyngweithio â'i gilydd ac â'u hamgylchedd, yn unigol, yn lleol, yn genedlaethol ac yn byd-eang.

Bydd disgyblion yn nodi achosion o rhyngweithio yn y gorffennol, yn eu deall ac yn ymchwilio iddynt er mwyn gwerthfawrogi arwyddocâd unigolion, grwpiau, cymunedau, sefydliadau a gwledydd wrth ffurfio'r byd a'i ddatblygiad. Byddant yn ymchwilio i effaith dulliau o rhyngweithio mewn ffyrdd crefyddol ac ysbrydol ar fywydau unigolion, cymunedau, gwledydd a'r byd. Byddant yn meithrin gwerthfawrogiad empathetig o amrywiaeth yn ein cymunedau a ledled y byd ac o arwyddocâd ysbrydolrwydd.

(Mae'r grŵp am wneud fwy o waith ar y datganiad yma)

3. Mae dynoliaeth yn wynebu llawer o heriau sy'n gofyn am ymatebion gwybodus ac ystyriol

Rhesymeg: -

Mae'n bwysig o fewn Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau fod yn ymwybodol o'r cwestiynau anodd a sylfaenol sy'n herio pob bod dynol. Bydd astudio'r Dyniaethau yn golygu y gellir nodi, deall ac ymgysylltu â materion cyfoes perthnasol sy'n effeithio ar fywydau disgyblion, bywydau pobl eraill a'r byd ehangach. Mae'n bwysig gofyn cwestiynau, ymchwilio, gwerthuso'n feirniadol, a datblygu ymatebion hyddysg ac ystyriol i'r heriau sy'n wynebu dynoliaeth. Mae gallu ymateb yn empathetig i gredoau, gweithredoedd a gwerthoedd eraill yn bwysig ym Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau er mwyn datrys problemau a gwrthdaro. Bydd myfyrwyr y Dyniaethau yn datblygu gwydnwch ac agweddau diduedd a pharch priodol lle y bo'n briodol wrth feddwl am eu safbwyntiau nhw a ffyrdd o fyw eraill. Bydd disgyblion yn datblygu'r gallu i lunio a chefnogi eu safbwyntiau eu hunain. Mae ymrwymiad i'n cymdeithasau lleol, cenedlaethol a byd-eang ac i gynaliadwyedd y blaned yn rhan hanfodol o addysg y Dyniaethau.

4. Mae pobl yn dehongli ac yn cynrychioli'r byd mewn ffyrdd gwahanol

Rhesymeg: -

Er mwyn bod yn ddinasyddion beirniadol a hyddysg ac er mwyn deall y ffordd mae cymdeithas wedi gweithredu, y ffordd mae'n gweithredu nawr a'r ffordd mae'n

debygol o weithredu yn y dyfodol, mae'n hanfodol bod disgyblion yn deall amrywiaeth o safbwyntiau a sut y caiff y rhain eu siapio gan ddylanwadau gwahanol. Drwy ddeall hyn, mae hefyd yn bwysig bod disgyblion yn datblygu dealltwriaeth o'r amrywiaeth o ffactorau sydd wedi siapio eu hunaniaeth.

Bydd astudio'r Dyniaethau yn golygu y gellir ymchwilio i gymhlethdodau problemau'r byd go iawn a gwerthfawrogi sut y gellir dadansoddi'r materion hyn mewn ffyrdd gwahanol. Gellir meithrin gwybodaeth a dealltwriaeth o gredoau, dysgeidiaethau ac arferion i'w galluogi i fod yn ymwybodol ohonynt hwy eu hunain a safbwyntiau eraill. Gellir datblygu'r gydnabyddiaeth a'r dealltwriaeth o'r ffordd y mae hunaniaethau yn cael eu ffurfio a'u datblygu dros amser drwy astudio Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau.

Drwy feddwl yn feirniadol ac archwilio gwahanol safbwyntiau a digwyddiadau, bydd Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau yn fodd i herio a chefnogi'r safbwyntiau hyn, yn ogystal â meithrin dealltwriaeth feirniadol o'r 'darlun mawr'.

(Dywedodd y grŵp fod angen i'r datganiad a'r rhesymeg gael eu hadolygu ymhellach)

5. Drwy ddatblygu meddyliau ymchwilgar, gall pobl wneud synnwyr o'r byd o'u hamgylch ac ymgysylltu ag ef

Rhesymeg:

Bydd disgyblion yn gofyn cwestiynau sylfaenol a heriol. Byddant yn ymchwilio i faterion mewn modd agored, myfyriol, dadansoddol a chytbwys. Byddant yn casglu tystiolaeth o amrywiaeth o ffynonellau, yn adnabod tueddfryd, yn dehongli haenau o ystyr ac yn syntheseiddio (cysylltu) gwybodaeth. Drwy feddwl yn feirniadol a dadansoddi, bydd disgyblion yn datblygu ymatebion hyddysg, ystyriol a chyfiawn ac yn gallu cyfleu eu hymatebion mewn amrywiaeth o ffyrdd. Byddant yn datblygu ymwybyddiaeth ohonynt hwy eu hunain, o bobl eraill, o'r byd a'r Bydysawd.

(Fe newidiodd y grŵp y datganiad ond maent heb drafod y rhesymeg)

6. Mae dinasyddion cyfrifol yn foesegol wybodus, yn meddwl yn feirniadol ac yn chwarae rhan weithredol mewn cymdeithas

Rhesymeg: -

Mae'n bwysig bod astudio'r Dyniaethau yn datblygu dinasyddion gweithredol a chyfrifol sy'n gallu uniaethu â'u cymuned a'r byd ehangach a chyfrannu atynt, nawr ac yn eu bywydau yn y dyfodol. Er mwyn ymgysylltu'n llawn â'u dysgu, dylai disgyblion nodi ffyrdd y gallant fynd i'r afael â 'beth sy'n bwysig' iddyn nhw (ac i gymdeithas) yn y byd lle maent yn byw. Gall dinasyddion moesegol wybodus feddwl yn feirniadol, ymateb i faterion y maent wedi ymchwilio iddynt ym mhob rhan o'r dyniaethau ac mae angen iddynt chwarae rhan weithredol mewn cymunedau. Mae'r dyniaethau yn fodd i feithrin dealltwriaeth o'u hawliau a pharchu hawliau eraill. Mae deall eu cyfrifoldebau cyfreithiol a moesol nhw ac eraill a chanlyniadau methu â gweithredu mewn ffordd gyfrifol yn rhan o astudio'r Dyniaethau.

Mae'r Dyniaethau yn hyrwyddo ymgysylltu heddychlon ac effeithiol â chymdeithas ac o fewn cymdeithas.

Caiff gwersi eu dysgu o'r gorffennol a'r presennol; gan fyfyrion feirniadol ar eu credoau, gwerthoedd a gweithredoedd eu hunain ac eraill, er mwyn gwneud dewisiadau moesegol a hyddysg. Bydd hyn yn galluogi ymateb drwy fynegi eu teimladau a'u safbwyntiau eu hunain am y gwersi a ddysgwyd a'u cyfiawnhau. Drwy astudio Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau, bydd cyfleoedd yn codi i nodi problemau, creu a datblygu atebion posibl, a chymryd camau priodol mewn perthynas â materion yn eu cymuned leol a thu hwnt.

Cysylltiadau â Meysydd Dysgu a Phrofiad eraill

Ceir cysylltiadau clir â Gwyddoniaeth a Thechnoleg, mewn perthynas â'r ffyrdd y mae amgylcheddau ffisegol yn cael eu ffurfio a'u newid e.e. Daeareg a Gwyddorau Daear;

Ceir cysylltiadau clir ag Iechyd a Llesiant.

21 Rhagfyr 2017

**Cyngor Ymgynghorol Sefydlog
ar Addysg Grefyddol**

**ADRODDIAD BLYNYDDOL
Gwynedd
Medi 2016 – Awst 2017**

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Arwyn Thomas

CYNNWYS

ADRAN 1: CRYNODEB GWEITHREDOL

- 1.1 Rhagair gan Gadeirydd CYSAG: Cynghorydd Selwyn Griffiths

ADRAN 2: CYNGOR I AWDURDOD ADDYSG GWYNEDD

- 2.1 Swyddogaeth CYSAG Mewn Perthynas ag Addysg Grefyddol
- 2.2 Y Maes Llafur Cytûn
- 2.3 Pa mor dda yw safonau?
- 2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol
- 2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru
- 2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN
- 2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

ADRAN 3: ATODIADAU

- 3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG
- 3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2016-17
- 3.3 Cyfarfodydd CYSAG a gynhaliwyd yn ystod y cyfnod adrodd
- 3.4 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad
- 3.5 Templed CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol
- 3.6 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol
- 3.7 Cynllun Gweithredu CYSAG Gwynedd 2016-18

**ADRAN 1:
CRYNODEB GWEITHREDOL**

Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliaid clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Lleol ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

1.1 Rhagarweiniad gan y Cadeirydd

Mae'n bleser gennyf gyflwyno Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd ar gyfer y flwyddyn academaidd 2016-17. Mae'r adroddiad yn dangos yn glir y materion amrywiol y bu yr aelodau yn eu trafod yn ystod y flwyddyn e.e *crffu ar adroddiadau hunan arfarnu ysgolion, gwrando ar brofiadau athrawon, trafod goblygiadau manylebau newydd Astudiaethau Crefyddol TGAU a Safon Uwch*.

Mae CYSAG Gwynedd hefyd wedi elwa o'r bartneriaeth gyda Phanel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) a Chymdeithas CYSAGau Cymru. Mae cydweithio ar raddfa genedlaethol wedi cyfoethogi ein trafodaethau wrth i ni drafod goblygiadau 'Dyfodol Llwyddiannus' a diwygiadau arfaethedig Cwricwlwm Cenedlaethol Cymru.

Hoffwn dalu teyrnged i holl aelodau CYSAG Gwynedd, a nifer o swyddogion am eu hymroddiad a'u cymorth yn ystod y flwyddyn. Hoffwn hefyd ddiolch i gynrychiolwyr yr holl enwadau, undebau a'r grwpiau gwleidyddol wrth iddynt gyflawni eu cyfrifoldebau, a hyderaf y bydd y gwaith trylwyr a'r ymrwymiad yn parhau yn ystod y flwyddyn sydd i ddod.

Cynghorydd E. Selwyn Griffiths
Cadeirydd CYSAG Gwynedd, 2016/2017

2.1 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addysg Grefyddol

Ceir amlinelliad clir o swyddogaeth CYSAG yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig.

Mae CYSAG yn cynghori'r Awdurdod Lleol ar faterion yn ymwneud â darparu Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd, ac y mae'n gyfrifol am sefydlu cynulliad achlysurol, Cynhadledd Maes Llafur Cytûn, i gynhyrchu neu ystyried diwygio Maes Llafur Cytûn ar gyfer Addysg Grefyddol.

2.2 Y Maes Llafur Cytûn

Mae CYSAGau Gwynedd a Môn wedi mabwysiadu'r 'Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol i ddysgwyr 3 i 19 oed' fel Maes Llafur Cytûn Gwynedd a Môn (2008).

Prif swyddogaeth CYSAG yw, *'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'*. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1) (a).

2.3 Pa mor dda yw safonau?

Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- dderbyn crynodeb o hunan arfarniadau ysgolion mewn ymateb i gwestiynau allweddol Fframwaith Arolygu ESTYN;
- ddadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- wirio adroddiadau arolygiadau ESTYN rhag ofn bod cyfeiriad at 'addysg grefyddol' neu 'addoli ar y cyd';
- wahodd athrawon a phenaethiaid i rannu eu harferion da gyda'r aelodau yn y cyfarfodydd tymhorol.

2.3.1 Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion

Ers cyfarfod CYSAG Gwynedd ar 9 Chwefror 2011, penderfynwyd parhau â'r drefn a sefydlwyd eisoes, ac i ofyn i benaethiaid lenwi'r daflen hunan arfarnu ddiwygiedig i fonitro safonau. Mae CYSAG Gwynedd, penaethiaid ysgolion Gwynedd ac aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi cymeradwyo'r templed a luniwyd mewn ymateb i'r Fframwaith Arolygu Newydd (gweler Atodiad 3.5). Mae clerc CYSAG Gwynedd, sy'n swyddog gwella ansawdd addysg cynorthwyol gyda Chyngor Gwynedd, yn gyfrifol am ddosbarthu a chasglu'r hunan arfarniadau. Gofynnir i ysgolion cynradd ac uwchradd gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn pan fydd ESTYN yn arolygu'r ysgol. Derbyniwyd 14 adroddiad yn ystod 2016-17, sef 14.4% o ysgolion Gwynedd.

	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17
Nifer o adroddiadau	9 cynradd 0 uwchradd	16 cynradd 1 uwchradd	9 cynradd 3 uwchradd	14 cynradd 0 uwchradd	11 cynradd 2 uwchradd	13 cynradd 1 uwchradd
% o ysgolion Gwynedd				14.1%	13.4%	14.4%

Cyn 2013, roedd Cwmni CYNNAL wedi llunio canllawiau a phatrymlun ar gyfer ysgolion cynradd ac uwchradd er mwyn cynnig arweiniad i benaethiaid ac athrawon ar sut i fynd ati i gynnal ymarferiad hunan arfarnu a'r math o feini prawf dylent fod yn mesur eu hunain yn eu herbyn. Cyflwynwyd canllawiau ar gyfer arsylwi gwersi, arfarnu samplau o waith dysgwyr, dadansoddi data, dod i farn ar safonau sgiliau trawsgwricwlaidd, ac ar drafod â disgyblion.

Cyflwynwyd 14 adroddiad hunan arfarnu i sylw CYSAG Gwynedd yn ystod y flwyddyn. Derbyniwyd adroddiadau gan ysgolion cynradd Bodfeurig, Borth y Gest, Bro Cynfal, Bro Hedd Wyn, Bro Tegid, Cae Top, Llanbedr, Llanllyfni, Maenofferen, Penybryn (Tywyn), Rhiwlas, Talysarn, Waunfawr yn ystod y flwyddyn ac un adroddiad uwchradd gan Ysgol Glan y Môr, Pwllheli.

Mae'r adroddiadau hunan arfarnu yn gofyn i ysgolion i ymateb i gwestiwn allweddol 1 a 2 o Fframwaith Arolygu Cyffredin ESTYN. Mae'r ysgolion yn cyflwyno barn gryno am brif gryfderau cyflawniad y dysgwyr ac yn nodi'r agweddau a fydd yn cael sylw dros y ddwy flynedd nesaf. Maent hefyd yn cyflwyno barn gryno am ansawdd y ddarpariaeth mewn addysg grefyddol ac addoli ar y cyd. Yn sgil y broses o hunan arfarnu safonau, dyfarnodd yr ysgolion y graddau isod:

	Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol				Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addoli ar y cyd?			
	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol	Rhagorol	Da	Digonol	Anfoddhaol
Cynradd		10*	2		1	10	2			13		
Uwchradd		1				1				1		
Cyfanswm		11	2		1	11	2			14		

- Ni chyflwynwyd arfarniad o safonau addysg grefyddol gan Ysgol Cae Top.

Roedd llawer o'r adroddiadau hunan arfarnu yn ymateb i ofynion CYSAGau Gwynedd a Môn trwy gyflwyno sylwadau arfarnol oedd yn seiliedig ar dystiolaeth bendant. Nododd pob pennaeth bod yr ysgol yn bodloni'r gofynion statudol parthed addoli ar y cyd. Yn yr enghreifftiau gorau roedd y sylwadau yn feintiol ac yn fesuradwy ac yn cyfeirio at ofynion y Maes Llafur Cytûn.

Pa mor dda yw'r deilliannau mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis bod:

- gan bron bob un o'r disgyblion ddealltwriaeth cyson dda o Gristnogaeth a chrefyddau eraill (Bodfeurig, Rhiwlas);
- gan y rhan fwyaf o ddisgyblion wybodaeth dda am lyfrau sanctaidd, manau addoli, seremonïau a gwyliau crefyddol sy'n bwysig i Gristnogion, Iddewon a Mwslimiaid, (Penybryn, Talysarn)

- gan y rhan fwyaf o'r disgyblion wybodaeth dda am ddathliadau tymhorol gwahanol grefyddau a'r gwyliau sy'n bwysig i Gristnogion, Hindŵiaid ac Iddewon, (Waunfawr).
- bod asesiadau athrawon yn dangos fod bron pob un disgybl yn gwneud cynnydd da o fewn addysg grefyddol, (Rhiwlas);
- y disgyblion yn 'gwybod llawer o straeon crefyddol ar y cof', (Borth y Gest).
- llawer o ddisgyblion CA2 yn llwyddo i drafod cwestiynau mawr yn ddeallus ac aeddfed (Bodfeurig)
- bron pob un disgybl yn y Cyfnod Sylfaen (CS) yn gallu siarad am eu teimladau, eu gweithrediadau a'u barnau erbyn diwedd y Cyfnod Sylfaen ac y mae tua hanner yn disgrifio a chynnig sylwadau syml ar safbwyntiau pobl eraill (Bro Cynfal).
- Gan lawer o ddisgyblion CS yn deall pam mae'r Beibl yn bwysig i gredinwyr a phwysigrwydd dathliadau Divali i Hindŵiaid, (Llanbedr);
- Disgyblion haen uwch CA2 yn gallu ysgrifennu'n estynedig wrth baratoi disgrifiad cynhwysfawr o ddigwyddiadau wythnos y Pasg ac yn gallu cymharu'r rhain yn effeithiol gyda'r digwyddiadau sy'n cael eu cynnal yn yr eglwys er mwyn cofio stori'r Croeshoeliad, (Llanbedr)
- llawer o ddisgyblion Cyfnod Allweddol 2 (CA2) yn gallu disgrifio rhai credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol a sut y mae rhai o'r agweddau hyn ar grefydd yn effeithio ar fywydau credinwyr. Gallu tua hanner o'r disgyblion wneud cysylltiadau rhwng credoau, dysgeidiaethau ac arferion crefyddol gan ddisgrifio'r effaith ar fywydau credinwyr ac yn nodi'r hyn sy'n debyg ac yn wahanol o fewn ac ar draws y crefyddau, (Bro Cynfal).
- bod ychydig o ddisgyblion B6 wedi llwyddo i gymharu arferion y gwahanol greddoau, gan greu cysylltiadau rhyngddynt a mynegi barn yn eu gwaith ar 'Heddwch', gwaith sy'n nodweddiadol o Lefel 5 addysg grefyddol, (Maenofferen);
- rhan fwyaf o ddisgyblion B1/2 yn gallu gwylio rhaglen neu wrando ar siaradwr gwadd Cymorth Cristnogol er mwyn archwilio a mynegi barn ar sut mae pobl eraill yn ein helpu a sut mae gwerthodd crefyddol yn dysgu pobl sut i ofalu am eraill a'r byd, (Penybryn);
- bod tua hanner disgyblion B5/6 wedi gwneud cynnydd da iawn yn eu dulliau o fynegi a rhesymu esboniadau crefyddol, (Penybryn);
- y mwyafrif o ddisgyblion yn gallu darllen amrediad o ffynonellau crefyddol yn dda, *e.e. gwaith William Booth a Chymdeithas y Cymod*, a ffynonellau anghrefyddol, *megis hanes Rosa Parks*, (Penybryn, Rhiwlas);
- bod medrau TGCh y disgyblion yn dda wrth iddynt greu cyflwyniadau Puppet Pals ar y Pasg (CS) a defnyddio lluniau fideo o gyflwyniad a gafwyd yng Nghapel y Ffynnon i greu cyflwyniad ar y Pasg (CA2), (Rhiwlas), neu wrth ddefnyddio i-movie a'r sgrin werdd wrth gyflwyno gwybodaeth am yr Eglwys neu wyliau Iddewig, (Bro Hedd Wyn);
- perfformiad eithriad o dda disgyblion CA4 ers 3 mlynedd a'r ganran gyson uchel sy'n cyflawni rhagoriaeth, (Ysgol Glan y Môr)

Ymhlith yr agweddau a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf, roedd ysgolion yn nodi'r angen i:

- barhau i ddatblygu gwybodaeth am grefyddau gwahanol gan ganolbwyntio am ddysgu am negeseuon crefyddau ar sut i fyw yn dda, (Borth y Gest).
- Sicrhau bod disgyblion yn deall effaith crefydd ar fywydau credinwyr erbyn diwedd y CS, (Bro Cynfal).

- Sicrhau bod disgyblion y CS yn gallu ymchwilio i grefyddau eraill ar wahân i Gristnogaeth, (Bro Hedd Wyn);
- datblygu ysgrifennu plant CA2 ymhellach trwy ddefnyddio ystod o ddehongliadau i ysgrifennu esboniad cynhwysfawr o effaith crefydd ar gymunedau lleol, (Penybryn)
- datblygu'r defnydd o rifedd mewn addysg grefyddol, (Rhiwlas)
- godi safonau carfan benodol o fechgyn B8 er mwyn cyflawni nodweddion L6+, (Ysgol Glan y Môr)

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn addysg grefyddol?

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis bod:

- y gwersi yn cael eu cynllunio'n ofalus i ennyn diddordeb a chynnig ystod o brofiadau a gweithgareddau gwerthfawr a diddorol, (Borth y Gest).
- portffolio o waith addysg grefyddol yr ysgol yn dangos bod trawstoriad effeithiol o weithgareddau llythrennedd trawsgwricwlaidd yn cael eu cyflwyno i'r disgyblion sy'n cydbblethu'n effeithiol gyda gofynion y Maes Llafur Cytûn Lleol, (Bodfeurig)
- y cynlluniau yn fanwl ac yn sicrhau dilyniant a datblygiad, mae rhoddi sylw i gwestiynau mawr wedi bod yn gyfrwng i sicrhau dyfnder a datblygu sgiliau ymholi disgyblion, (Bro Cynfal).
- Ymweliadau 'Agor y Llyfr' yn cyfrannu'n dda at ddatblygu gwybodaeth y disgyblion o straeon o'r Beibl, (Bro Cynfal, Cae Top, Llanbedr, Penybryn).
- Bod yr ysgolion yn cyfoethogi profiadau'r disgyblion trwy drefnu ymweliadau a sgysiau gan ymwelwyr, Cyfeiriodd yr ysgolion at ymweliadau i addoldai lleol, Byd Mari Jones, ac i Goleg y Bala er mwyn dysgu am y Pasg. Mae arweinwyr crefyddol lleol yn ymweld â'r ysgolion yn ogystal â chynrychiolwyr elusennau crefyddol megis Cymorth Cristnogol a'r cwmni drama 'Mewn Cymeriad'. Mae'r plant yn cael cyfleoedd da i ddysgu am seremonïau crefyddol wrth arsylwi bedydd ffug a phriodas ffug. (Llanbedr, Maenofferen, Cae Top, Borth y Gest, Rhiwlas, Waunfawr).
- Disgyblion B6 yn mwynhau'r gwersi addysg grefyddol, (Maenofferen);
- Yr ysgol yn gweithredu'n effeithiol ac yn drefnus er mwyn cynllunio'r gwersi wythnosol a thymhorol sydd yn cynnig profiadau byw ac yn sicrhau rhediad a chysondeb o un flwyddyn i'r llall, (Penybryn);
- Cynllunio da ar gyfer disgyblion CA2, lle mae'r athrawon wedi plethu themâu i gylch dwy flynedd a gwneir hynny drwy gael thema drom ei naws o ran addysg grefyddol mewn un tymor ac yn themâu ysgafnach i ddilyn. Mae hyn yn arwain at roi sylw da i faes addysg grefyddol am gyfnod helaeth o un tymor gan arwain at ddealltwriaeth ddofn gan y disgyblion. (Bro Hedd Wyn)
- Mae gan yr ysgol ystod dda o lyfrau, ac arteffactau er mwyn cefnogi addysg grefyddol, (Rhiwlas).
- bod y cwestiwn mawr a gafodd y disgyblion ar ddechrau'r tymor wedi ysgogi llawer o frwdfrydedd ymysg y disgyblion a bod y rhan fwyaf ohonynt wedi gwneud cynnydd da yn ystod y tymor, (Bro Tegid);
- Mae amcanion a nodau dysgu clir a chyraeddadwy yn y cynlluniau gwaith, a chyfeirir at y sgiliau hanfodol yn ogystal â sgiliau addysg grefyddol, Mae'r tasgau yn ddisgybl-ganolog sydd yn sicrhau eu bod yn gallu perchnogi eu dysgu ac ymfalchïo yn hynny, (Ysgol Glan y Môr)

Ymhlith yr agweddau fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flwyddyn nesaf mae'r ysgolion yn nodi'r angen i:

- sicrhau digon o adnoddau ac arteffactau i addysgu'r plant am greddau ac arferion eraill (Borth y Gest).
- Parhau i chwilio am gyfleoedd i addysgu Addysg Grefyddol yn drawsgwricwlaidd, (Borth y Gest).
- Sicrhau bod y cynlluniau tymor byr yn galluogi'r disgyblion i ymdrin â'r cwestiynau sylfaenol ac esbonio effaith crefydd ar gredinwyr, (Llanbedr);
- Sicrhau bod y tasgau a ddarperir ar gyfer y grŵp gallu haen uwch yn heriol wrth weithio drwy'r cwestiynau sylfaenol, (Bro Cynfal).
- Parhau i baratoi gwersi a gweithgareddau sydd yn caniatáu disgyblion i greu gwaith sydyn nodweddiadol o Lefel 5 addysg grefyddol (Maenofferen)
- Cynllunio themâu bwriadus gyda phwyslais ar grefyddau ar draws y byd ar gyfer disgyblion y CS, (Bro Hedd Wyn);
- Buddsoddi mewn Beiblau amrywiol ar gyfer y CS a CA2. (Maenofferen);
- sicrhau mwy o gyfleoedd i ddefnyddio medrau TGCh mewn addysg grefyddol, e.e. *holiaduron am farnau'r plant a'u teuluoedd am faterion sydd yn ymwneud a chrefydd*, (Penybryn);
- angen i bob athro CA2 i baratoi un gweithgaredd AG cyfoethog pob hanner tymor, e.e. *tasg ysgrifennu estynedig*, (Waunfawr);
- sicrhau mwy o amser i'r plant drafod a mynegi barn er mwyn cryfhau eu dealltwriaeth a datblygu hyder wrth ymdrin â chwestiynau crefyddol yn y CS a Ca2, (Bro Tegid);
- sicrhau bod darnau ysgrifennu estynedig yn cael eu cyflwyno yn y gwersi addysg grefyddol, (Llanllyfni);
- sicrhau bod addysg grefyddol yn cael ei drafod yn rheolaidd yn y panel cwricwlaidd, (Talysarn)
- sicrhau cyfleoedd i'r athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol fel ail bwnc gael cyfle i gyfarfod yn rheolaidd yn yr ysgol, (Ysgol Glan y Môr);

Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Roedd pob ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion statudol.

Roedd yr ysgolion yn ymfalchïo mewn rhai agweddau megis:

- bod strwythur pendant yr amserlen addoli ar y cyd wedi arwain at ddatblygu'r ymdeimlad bod y cyfnod yn gyfnod arbennig o ymdawelu a myfyrio, (Bodfeurig).
- cyfraniad aelodau o'r gymuned i'r sesiynau addoli ar y cyd, (Borth y Gest, Rhiwlas)
- bod yr addoli ar y cyd yn gwneud cyfraniad arwyddocaol i ddatblygiad ysbrydol, moesol, cymdeithasol a diwylliannol y plant, (Bro Cynfal).
- dealltwriaeth dda'r disgyblion o natur addoli, y ffydd, y traddodiadau ar arferion Cristnogol, (Cae Top).
- y cyfleoedd cyfoethog a roddir i'r disgyblion i gymryd rhan yn yr addoli ar y cyd ac i fyfrio yn unigol ac yn dorfol, (Llanbedr).
- naws Gristnogol a moesol ac ethos myfyrgar buddiol y sesiynau addoli ar y cyd, (Waunfawr);
- Bod adrodd hanes arweinwyr crefyddol, deall moeswersi wrth eu trafod yn rheolaidd yn ogystal â gweddïau y mae'r plant wedi eu hysgrifennu eu hunain, yn cael effaith gadarnhaol iawn ar ddealltwriaeth y plant o bwysigrwydd crefydd yn eu bywydau, (Penybryn)

- Ansawdd cyfraniadau'r disgyblion i'r gwasanaethau addoli ar y cyd yn dda iawn. Ceir darlleniadau perthnasol a da, (Ysgol Glan y Môr)

Ymhlith y materion a fydd yn cael sylw yn ystod y ddwy flynedd nesaf mae'r angen i:

- Gynllunio bod dosbarthiadau yn cymryd y gwasanaeth torfol yn rheolaidd, (Borth y Gest, Rhiwlas)
- Sicrhau bod ethos yr addoliad ar y cyd yn adlewyrchu rhywbeth sydd ar wahân i weithgareddau arferol yr ysgol ar bob achlysur, (Bro Cynfal, Bro Tegid)
- Sicrhau mwy o gyfleoedd i ddysgwyr ifanc yr ysgol i fynychu sesiynau addoli ar y cyd fel adran CS, (Maenofferen)
- Darparu mwy o gyfleoedd i ddisgyblion i gyfrannu'n greadigol yn y sesiynau addoli ar y cyd, (Waunfawr)
- Sicrhau trawstoriad o siaradwyr o'r gymuned i gymryd rhan yn yr addoli ar y cyd, (Talysarn);
- Sicrhau gwell cysondeb o ran disgwyliadau yn y sesiynau addoli ar y cyd a ddarperir yn y dosbarthiadau cofrestru, (Ysgol Glan y Môr)

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Datblygu gwybodaeth, dealltwriaeth a sgiliau rheolaethol cydlynwyr ac arweinyddion pwnc fel eu bod yn gallu arwain gwelliannau yn eu hysgolion;
- Sicrhau bod ysgolion yn cael mynediad at ganllawiau ac arferion da a fyddai'n gwella deilliannau addysg grefyddol eu disgyblion ac ansawdd yr addysg grefyddol ac yn adlewyrchu egwyddorion ac argymhellion 'Dyfodol Llwyddiannus'.

2.3.2 Asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau allanol yn y sector uwchradd

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs llawn)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2016.

	Nifer o ysgolion Gwynedd	Nifer o ymgeiswyr			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	13	83	214	297	24.1	37.4	33.7	69.9	83.2	89.2	100	100	100			
2015	12	117	262	379	20.5	39.7	33.8	65.0	83.6	77.8	99.1	100.0	99.7	40	46	44
2014	12	111	220	331	27.9	40.0	36.0	71.2	80.9	77.6	100.0	100.0	100.0	42	46	45
2013	12	126	262	388	38.9	46.6	44.1	79.4	84.7	83.0	100.0	100.0	100.0	45	47	46
2012	10	113	190	303	37.2	44.7	41.9	76.1	83.2	80.5	100.0	100.0	100.0	44	46	45
2011	12	128	266	394	24.2	41.7	36.0	62.5	75.9	71.6	99.2	96.2	97.2	40	43	42
2010		42	97	139	14.3	36.1	29.5	61.9	90.7	82.0	92.9	99.0	97.1	36	42	40

Nid yw sgôr cyfartalog y disgyblion yn eu pynciau eraill ar gael i CYSAG Gwynedd. O ganlyniad mae'n amhriodol i gymharu perfformiadau ysgolion. Fodd bynnag, mae adrannau Addysg Grefyddol yn gallu cael mynediad at ddata sy'n dangos sut mae'r ymgeiswyr wedi perfformio mewn cwestiynau unigol ac mewn pynciau eraill. Fe'u cynghorir i ddefnyddio'r wybodaeth hyn yn eu hunan arfarniad.

Canlyniadau da iawn

- 297 ymgeisydd o 13 ysgol yng Ngwynedd, 82 ymgeisydd llai nag yn 2015.
- Mae'r nifer o ddisgyblion mewn dosbarthiadau yn amrywio o 2 ddisgybl mewn un ysgol i 109 mewn ysgol arall.
- 33.7% o'r ymgeiswyr yn derbyn graddau A*/A (rhagoriaeth), sy'n gyson a chanlyniadau 2015. (-0.1).
- 83.2% o ymgeiswyr yn ennill cymhwyster level 2 (A*- C) sy'n gynydd (+5.4%) ers 2015. Dyma'r perfformiad gorau dros dreigl 6 mlynedd.
- Mae pob ymgeisydd wedi derbyn cymhwyster Lefel 1 (100%)
- Mae mwy o ferched na bechgyn yn dewis Astudiaethau Crefyddol fel opsiwn TGAU (B 83 : G 214).
- Er bod perfformiad y bechgyn wedi gwella ar bob dangosydd, mae'r bwlch rhwng perfformiad y bechgyn a merched yn parhau, ar y lefelau uwch, A*/A (13.3%) a L2 (18.4%).
- Mae perfformiad ysgolion Gwynedd yn cymharu'n ffafriol mewn cymhariaeth gydag ysgolion y 6 awdurdod yng Ngogledd Cymru.

	A*/A	A*-C	A*-G
Gwynedd	33.7%	83.2%	100%
GwE (6 awdurdod)	27.6%	75.1%	99.6%

Canlyniadau TGAU: Astudiaethau Crefyddol (cwrs byr)

Mae'r data yn cynrychioli disgyblion oedd yn 15 oed neu'n hŷn yn Ionawr 2016. Mae'r disgyblion hyn wedi penderfynu hawlio eu pwyntiau am y cwrs byr TGAU yn hytrach na pharhau gyda'u hastudiaethau am ail flwyddyn. Mae ychydig iawn o ysgolion yn cynnig cwrs byr Astudiaethau Crefyddol TGAU fel cymhwyster ar gyfer y cwrs statudol Addysg Grefyddol CA4.

	Nifer o ysgolion	Nifer o ymgeiswyr			% Rhagoriaeth			% L2			% L1			Sgôr cyfartalog y pwnc		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016	7	103	69	172			5.8			40.7			97.1			
2015	4	56	51	107	3.6	13.7	8.4							15	17	16
2014	7	122	168	288	25.4	40.4	34.0							23	26	25
2013	9	145	253	398	0.0	0.0	0.0	71.0	79.1	76.1	97.2	97.6	97.5	21	23	22
2012	3	17	38	55	0.0	0.0	0.0	58.8	84.2	76.4	100.0	100.0	100.0	18	22	20
2011	6	121	134	255	0.0	0.0	0.0	46.3	67.2	57.3	100.0	100.0	100.0	18	21	19
2010		223	323	546	0.9	3.7	2.6	62.8	82.4	74.4	100.0	100.0	100.0	22	25	23

Canlyniadau Safon Uwch: Astudiaethau Crefyddol

Ysgolion Uwchradd Gwynedd	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% A*/A			% A-C			% A-E		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016				48			18.8			75.0			100
GwE				288			15.3			72.9			99.7

Canlyniadau Uwch Gyfrannol: Astudiaethau Crefyddol

Ysgolion Uwchradd Gwynedd	Nifer o ysgolion	Nifer yn sefyll			% A*/A			% A-C			% A-E		
		B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ	B	G	Σ
2016				22			13.6			36.4			81.
GwE				95			8.4			38.9			78.9

Argymhellion CYSAG i Gyngor Gwynedd

- Annog adrannau uwchradd i ymateb i unrhyw negeseuon a amlygir yn sgil dadansoddi data perfformiad mewnol ac allanol ysgolion;
- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn cael mynediad i arweiniad pynciol bwrdd arholi CBAC a hwyluso cyfleoedd iddynt gydweithio gydag ymarferwyr arweiniol GwE (Mefys Jones ac Angharad Derham) wrth ymateb i fanylebau yr arholiadau TGAU a Safon Uwch newydd.

2.3.3 Adroddiadau arolygu ESTYN

Cyflwynwyd gwybodaeth am arolygiadau 14 ysgol gynradd ac 1 ysgol uwchradd yn ystod 2016-17.

Prin yw'r cyfeiriadau at addysg grefyddol yn adroddiadau ESTYN, ond mae'r adroddiadau yn nodi:

- bod pob un o'r ysgolion a arolygwyd yn ystod y flwyddyn yn darparu ystod o brofiadau dysgu priodol sy'n hyrwyddo datblygiad cymdeithasol, moesol, ysbrydol a diwylliannol y disgyblion yn *"effeithiol"* neu'n *"llwyddiannus"*;
- bod ESTYN wedi nodi bod yr ysgolion yn bodloni'r gofynion statudol parthed y Maes Llafur Cytûn lleol ar gyfer addysg grefyddol mewn 12 adroddiad;
- er bod Ysgol Bro Cynfal, *"wedi cynllunio'n briodol ar gyfer cyflwyno'r maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol...nid yw'n cael ei gynnwys yn ddigon rheolaidd yng ngwaith y dosbarthiadau"*.
- bod adroddiad arolygiad Ysgol Llanllyfni yn nodi bod y *"cynlluniau'n cynnwys gweithgareddau priodol i ddisgyblion y Cyfnod Sylfaen astudio'r maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol. Fodd bynnag, nid yw'r ddarpariaeth yng nghyfnod allweddol 2 yn bodloni'r gofynion yn llawn yn y maes hwn"*. O ganlyniad mae argymhellion adroddiad arolygu'r Ysgol yn nodi'r angen i *"sicrhau bod yr ysgol yn bodloni gofynion y maes llafur cytûn ar gyfer addysg grefyddol yn llawn"*. Nid oedd arfarniad ESTYN o safonau addysg grefyddol Ysgol Llanllyfni yn cyd-fynd gydag arfarniad yr ysgol felly bydd CYSAG Gwynedd yn monitro cynnydd yr ysgol wrth fynd i'r afael a'r argymhelliad yn ysgol 2017-18.
- bod ESTYN wedi cyfeirio at addoli ar y cyd mewn 11 o'r adroddiadau arolygu;
- bod ESTYN wedi cyfeirio at y bartneriaeth rhwng ysgolion a chymunedau crefyddol lleol mewn 5 adroddiad.

2.4 Ymateb yr Awdurdod Lleol

Mae Mrs Mai Bere, swyddog gwella ansawdd addysg cynorthwyol Gwynedd yn sicrhau bod arweiniad ac argymhellion CYSAG Gwynedd yn cael eu trosglwyddo i benaethiaid yr ysgolion cynradd ac uwchradd. Mae Cyngor Gwynedd yn comisiynu'r GwE (Gwasanaeth Effeithiolrwydd a Gwella Ysgolion) i gefnogi cyfarfodydd CYSAGau Gwynedd ac i gynrychioli CYSAG Gwynedd mewn cyfarfodydd rhanbarthol a chenedlaethol.

Rhannwyd arferion da yn ystod y flwyddyn trwy estyn gwahoddiad i gynrychiolwyr ysgol i amlinellu'r profiadau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd a ddarperir i'w disgyblion:

- athrawes CS a chydlynnydd AG Ysgol Talysarn
- pennaeth adran addysg grefyddol Ysgol Eifionydd

Mae cynllun gweithredu CYSAG Gwynedd yn amlinellu pedair blaenoriaeth ar gyfer 2015-17 (gweler atodiad 3.7). Mae'r blaenoriaethau yn codi o drafodaethau'r flwyddyn ac adroddiad blynyddol 2015-1. Fodd bynnag, mewn cyfnod o doriadau cyllidol, nid oes bellach gwasanaeth ymgynghorol lleol sy'n gallu cynnig cefnogaeth neu hyfforddiant i athrawon sy'n addysgu addysg grefyddol ac mae'n her gynyddol i CYSAGau i allu cynghori a chefnogi ysgolion.

Blaenoriaeth 1: Datblygu arweinyddiaeth dda ym maes addysg grefyddol ac addoli ar y cyd

Blaenoriaeth 2: Dyfodol Llwyddiannus (Argymhellion Donaldson ac Addysg Grefyddol)

Blaenoriaeth 3: Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd

Blaenoriaeth 4: Hyrwyddo Addoli ar y Cyd o ansawdd

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod yr ymgynghorydd her yn cynnig gweithdai tymhorol er mwyn cynnig arweiniad i gydlynwyr pwnc wrth iddynt hunan arfarnu addysg grefyddol ac addoli ar y cyd yn eu hysgolion.
- Ymateb i flaenoriaethau cynllun gweithredu 2015-17.

2.5 Addysg Grefyddol a Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi a dosbarthu canllawiau i gefnogi athrawon addysg grefyddol:

- <http://cymru.gov.uk> > chwiliwch am Addysg Grefyddol
- Y Maes Llafur Cytûn (neu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol yng Nghymru)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011)
- Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011)
- Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009)
- Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013)
- Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr 2012 (<http://cbac.co.uk>)

Yn ystod 2014-15, comisiynwyd yr Athro Graham Donaldson i gynnal adolygiad annibynnol o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu yng Nghymru. Mae CYSAG Gwynedd wedi cyfrannu at y broses ymgynghorol, y 'Sgwrs Fawr' ac wedi trafod argymhellion y ddogfen 'Dyfodol Llwyddiannus' a gyhoeddwyd yn Chwefror 2015. Mae Cymdeithas CYSAGau Cymru yn cael ei gynrychioli ar y Grŵp Rhanddeiliaid Strategol Llywodraeth

Cymru ac mae Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol (PYCAG) wedi mynychu cyfarfodydd yn ystod y flwyddyn gyda chynrychiolwyr o Adran Cwricwlwm Llywodraeth Cymru wrth iddynt gefnogi'r ysgolion arloesol a datblygu Cwricwlwm i Gymru. Mae Miss Bethan James, yr Ymgynghorydd Her (GwE) sy'n cefnogi CYSAGau Gwynedd a Môn yn cydweithio gydag aelodau PYCAG er mwyn cynorthwyo athrawon i baratoi at y cwricwlwm newydd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol yn ymwybodol o'r canllawiau sydd ar gael ac yn gweithredu ar yr arweiniad;
- Annog athrawon addysg grefyddol Gwynedd ac aelodau CYSAG Gwynedd i gyfrannu'n llawn at unrhyw adolygiad o'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu;

2.6 Addysg Grefyddol ac ESTYN

Mae CYSAG Gwynedd yn argymhell yr adnoddau canlynol i athrawon addysg grefyddol a phenaethiaid ysgolion yr ardal:

- www.estyn.org.uk
- Addysg Grefyddol mewn Ysgolion Uwchradd (ESTYN, Mehefin 2013)
- Arweiniad atodol : addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol (2011)

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod athrawon addysg grefyddol uwchradd yn ymwybodol o gasgliadau'r arolygiadau ac yn gweithredu ar argymhellion adroddiad ESTYN.

2.7 Swyddogaeth CYSAG mewn perthynas ag Addoli ar y Cyd

Nodir yng Nghylchlythyr 10/94 y Swyddfa Gymreig y dylai'r Awdurdod Addysg weithio gyda'i ChYSAG i gadw llygad ar ddarparu addoli ar y cyd dyddiol ac ystyried gydag ef unrhyw gamau y gellid eu cymryd i wella darpariaeth o'r fath.

Rhaid i'r addoliad fod "yn gyffredinol Gristnogol ei gymeriad". Mae'r weithdrefn "penderfynu" yn caniatáu atal y gofynion hyn mewn perthynas â rhai neu'r cyfan o'r disgyblion mewn ysgol lle nad ydynt yn briodol.

- Mae aelodau CYSAG ac ysgolion Môn wedi derbyn canllawiau addoli ar y cyd:
  - 'Arweiniad atodol ar arolygu addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Mehefin 2008);
  - Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas CYSAGau Cymru, Mehefin 2013).
- Mae CYSAG Gwynedd yn monitro safonau addoli ar y cyd trwy dderbyn a thrafod hunan arfarniad ysgolion yn ystod y cyfarfodydd.
- Mae CYSAG Gwynedd yn argymhell bod ysgolion yn defnyddio amrediad o adnoddau er mwyn darparu sesiynau addoli ar y cyd ystyrlon i'w disgyblion:
  - Safle Moodle CYNNAL: canllawiau, amserlen enghreifftiol, rhestr o lyfrau a gwefannau defnyddiol, deunyddiau enghreifftiol gan ysgolion cynradd yr ardal.

Gan fod y gefnogaeth ymgynghorol i addysg grefyddol wedi gorffen ym mis Mawrth 2013 mae aelodau CYSAGau Gwynedd a Môn wedi ystyried dulliau amgen o gyflawni eu dyletswyddau i fonitro safonau a chynghori'r awdurdod addysg. Dosbarthwyd holiadur i aelodau CYSAG Gwynedd (13.06.13) ac ymatebodd deg aelod. Mae'r dadansoddiad (23.10.13) yn dangos bod:

- Llawer o aelodau CYSAG Gwynedd yn teimlo'n hyderus yn eu dealltwriaeth o ofynion statudol addoli ar y cyd mewn ysgolion;
- Tua hanner o'r aelodau yn barod i ymweld â sesiwn/sesiynau addoli ar y cyd mewn sampl o ysgolion pob tymor.

Mewn ymateb i argymhellion CYSAG Gwynedd, mae'r Awdurdod Addysg wedi llythyru'r ysgolion yn rheolaidd yn gofyn iddynt estyn gwahoddiad i aelodau CYSAG i fynychu sesiwn addoli ar y cyd. Lluniodd ymgynghorydd her GwE pro-fforma ar gyfer cofnodi eu harsylwadau (Atodiad 3.6). Hyd yma nid oes ysgol yng Ngwynedd wedi estyn gwahoddiad i aelodau o GYSAG Gwynedd i fynychu sesiwn addoli ar y cyd.

Penderfyniadau

Ni chafwyd cais gan unrhyw ysgol am benderfyniad mewn perthynas ag addoli ar y cyd.

Argymhellion CYSAG i Awdurdod Addysg Gwynedd

- Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio â'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addoli ar y cyd o ansawdd;
- Annog ysgolion i wahodd aelodau o CYSAG Gwynedd i fynychu sesiynau addoli ar y cyd yn ysgolion y sir.
- Sicrhau bod ysgolion ac aelodau CYSAG yn derbyn copïau o 'Arweiniad atodol: addoli ar y cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN), a 'Canllawiau ynglyn ag addoli ar y cyd' (Cymdeithas CYSAGau Cymru);

ADRAN 3: ATODIADAU

3.1 Gwybodaeth gyffredinol am gyfansoddiad CYSAG

Sefydlwyd CYSAG gan Bwyllgor Addysg Gwynedd yn 1996 i gynnwys:

Cristnogion a Chrefyddau Eraill, sef

- Yr Eglwys Fethodistaidd
- Undeb Bedyddwyr Cymru
- Eglwys Bresbyteraidd Cymru
- Yr Eglwys yng Nghymru
- Undeb yr Annibynwyr
- Yr Eglwys Gatholig

Athrawon, sef,

- Cymdeithas y Prifathrawon (SHA)
- Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
- Cymdeithas yr Ysgolfeistri ac Undeb yr Athrawon (NASUWT)
- Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
- Cymdeithas yr Athrawon a'r Darlithwyr (ATL)
- Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)

Aelodau etholedig

3.2 Aelodaeth CYSAG Gwynedd 2016-7

Cynrychiolwyr yr Enwadau Crefyddol

Yr Eglwys Fethodistaidd
Undeb Bedyddwyr Cymru
Eglwys Bresbyteraidd Cymru
Yr Eglwys yng Nghymru
Undeb yr Annibynwyr
Yr Eglwys Babyddol

Disgwyl enwebiad
Mrs Elizabeth Roberts
Dr. W Gwyn Lewis
Canon Parchedig Robert Townsend
Mr Cynrig Hughes
Mrs Eirian Bradley Roberts

Cynrychiolwyr Athrawon

Cymdeithas Arweinwyr Ysgolion a Cholegau (ASCL)
Undeb Cenedlaethol Athrawon Cymru (UCAC)
Cymdeithas yr Ysgolfestri ac Undeb yr Athrawesau (NASUWT)
Undeb Cenedlaethol yr Athrawon (NUT)
Cymdeithas Genedlaethol y Prifathrawon (NAHT)
Cymdeithas Athrawon a Darlithwyr (ATL)

Mrs Alwen Watkin (Ysgol Eifionydd)
Mrs Catherine Davey (Ysgol Llanystumdwy)
Mrs Miriam Amlyn (Ysgol Eifionydd)
Mrs Heledd Owen (Ysgol Friars)
Disgwyl enwebiad
Disgwyl enwebiad

Cynrychiolwyr yr Awdurdod Lleol

Cynghorydd Annwen Daniels
Cynghorydd Gwenno Glyn
Cynghorydd E Selwyn Griffiths
Sedd Wag
Cynghorydd Thomas G Ellis
Cynghorydd Jean Forsyth
Sedd Wag

Plaid Cymru
Plaid Cymru
Plaid Cymru
Plaid Cymru
Annibynnol
Annibynnol
Llais Gwynedd

Aelodau Cyfetholedig (heb bleidlais)

Gwyn Rhydderch
Parchedig Aled Davies

Swyddogion

Arwyn Thomas
Mai Bere

Bethan James

Glynda O'Brien

Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
Swyddog Gwella Ansawdd Addysg
Cynorthwyol
Ymgynghorydd Her GwE

Swyddog Cefnogi Aelodau

3.3 Cyfarfodydd CYSAG 2016-17

Mae dyddiadau'r cyfarfodydd ar gael ymlaen llaw trwy gysylltu â Chlerc CYSAG. Yn ystod 2016 – 2017, cyfarfu CYSAG Gwynedd ar dri achlysur:

2 Tachwedd 2016
15 Chwefror 2017
14 Mehefin 2017

Trafodwyd y materion canlynol ac ymhelaethir ar rai ohonynt yng nghorff yr adroddiad hwn:

a) Cyfarfod 2 Tachwedd 2016

- Adroddiad blynyddol (drafft) CYSAG Gwynedd 2015/2016
- Addoli ar y cyd
- Diweddariad gan ymgynghorydd her GwE:
  - Cefnogaeth i'r TGAU newydd
  - Cwricwlwm i Gymru
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno adroddiad llafar o'r cyfarfod a gynhaliwyd yn Rhyl, Sir Ddinbych ar 23 Mehefin 2016

b) Cyfarfod 15 Chwefror 2017

- Hunan arfarniadau ysgolion: Bodfeurig, Borthygest, Bro Cynfal, Cae Top, Llanbedr, Maenofferen, Penybryn (Tywyn), Rhiwlas, Waunfawr
- Diweddariad gan ymgynghorydd her GwE:
  - Safonau addysg grefyddol
  - Adnoddau Addysg Grefyddol
  - Addysg Grefyddol a'r Cwricwlwm am Oes
  - Astudiaethau Crefyddol TGAU/Safon Uwch
- Cynllun gweithredu CYSAG Gwynedd
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau o'r cyfarfod a gynhaliwyd yng Nghaerfyrddin ar 18 Tachwedd, 2016 ac i ystyried enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru.

c) Cyfarfod 14 Mehefin 2017

- Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion: Ysgol Glan y Môr (Pwllheli), Talysarn, Bro Hedd Wyn, Llanllyfni, Bro Tegid.
- Cyflwyniadau gan gynrychiolwyr ysgol: Ysgol Talysarn, Ysgol Eifionydd
- Diweddariad gan yr Ymgynghorydd Her
- Cymdeithas CYSAGau Cymru - cyflwyno papurau ar gyfer y cyfarfod a gynhaliwyd ym Mrynbuga, Sir Fynwy ar 3 Mawrth 2017 ac i ystyried enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith Cymdeithas CYSAGau Cymru

3.3.1 Mae CYSAG Gwynedd wedi ymaelodi â Chymdeithas CYSAGau Cymru ac y mae ei haelodau yn mynychu cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn rheolaidd.

Mynychwyd cyfarfodydd Cymdeithas CYSAGau Cymru yn ystod y flwyddyn gan y sylwebyddion canlynol:

- Miss Bethan James – ymgynghorydd her GwE

3.3.2 Darperir cynhaliadaeth broffesiynol i GYSAG fel a ganlyn:

Alwyn Thomas, Pennaeth Adran Addysg Gwynedd

Mai Bere, Swyddog Gwella Ansawdd Addysg Cynorthwyol sy'n gweithredu fel clerc CYSAG

Bethan James, ymgynghorydd her GwE

Glynda O'Brien, swyddog cefnogi aelodau sy'n gweinyddu CYSAG ar ran Cyngor Gwynedd.

Dylid cyfeirio ymholiadau at Glerc CYSAG, Adran Addysg, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd.
LL55 1SH

3.3.3 Rhestr o'r sefydliadau a dderbyniodd gopi o adroddiad CYSAG

Dosberthir copi electronaidd o'r adroddiad blynyddol i'r canlynol:

- Adran Addysg a Sgiliau Llywodraeth Cymru
- Pennaeth Adran Addysg Gwynedd
- Arweinydd y Cyngor
- Cymdeithas CYSAGau Cymru
- Ysgolion Gwynedd

Darperir copi hefyd i:

- Aelodau CYSAG Gwynedd

3.4 Templed CYSAG Gwynedd ar gyfer hunan arfarniad ysgolion o safonau addysg grefyddol

Rhesymeg

Rheolir Addysg Grefyddol yn lleol gan Gyngor Ymgynghorol Sefydlog ar gyfer Addysg Grefyddol (CYSAG). Mae'n cynnwys tri phwyllgor: cynrychiolwyr prif draddodiadau crefyddol yr ardal, cynrychiolwyr athrawon a chynrychiolwyr yr awdurdod lleol. Prif swyddogaeth CYSAG yw, 'cynghori'r awdurdod ar y cyfryw faterion sy'n gysylltiedig ag addoli crefyddol mewn ysgolion sirol ac â'r addysg grefyddol sydd i'w rhoi yn unol â maes llafur cytûn ag y bydd yr awdurdod yn eu cyfeirio at y cyngor neu ag y gwêl y cyngor yn dda'. (Deddf Diwygio Addysg 1988 a.11(1)(a))

Cred **CYSAG Gwynedd** y dylai'r cyngor hwn fod yn seiliedig ar wybodaeth gyfredol gan obeithio y bydd y canllawiau sy'n dilyn yn galluogi penaethiaid i gefnogi CYSAG yn ei dyletswyddau.

Yn y gorffennol, mae **CYSAG Gwynedd** wedi monitro addysg grefyddol ac addoli ar y cyd trwy:

- adolygu adroddiadau arolygu ESTYN;
- dadansoddi asesiadau athrawon a chanlyniadau arholiadau ysgolion uwchradd yr Awdurdod Lleol;
- cael adroddiadau rheolaidd gan gynrychiolwyr y gwasanaeth ysgolion/ymgynghorol lleol;
- gwahodd athrawon a phenaethiaid i rannu enghreifftiau o arferion da gydag aelodau CYSAG.

Ni fydd Fframwaith Arolygu newydd ESTYN bellach yn cyfeirio'n benodol at Addysg Grefyddol ac addoli ar y cyd. Mae **CYSAG Gwynedd** felly yn awyddus i fanteisio ar y cyfundrefnau a'r arferion a ddefnyddir ar hyn o bryd gan benaethiaid ac athrawon wrth iddynt baratoi at y Fframwaith Arolygu newydd. Yng nghyfarfod **CYSAG Gwynedd** ar 14 Chwefror 2011 penderfynwyd y byddai CYSAG yn cyflawni ei chyfrifoldebau statudol trwy wahodd ysgolion i rannu eu hunan arfarniad o Addysg Grefyddol, addoli ar y cyd a datblygiad ysbrydol a moesol disgyblion gyda'r aelodau.

Gofynnir yn garedig i holl ysgolion cynradd ac uwchradd y sir i gyflwyno crynodeb o hunan arfarniad yr ysgol i sylw clerc CYSAG Gwynedd:

Manylion cyswllt:

Enw (Clerc CYSAG): Mai Bere (Swyddog Gwellfa Ansawdd Addysg Cynorthwyol)

Cyfeiriad: Adran Addysg, Cyngor Gwynedd, Caernarfon, Gwynedd. LL55 1SH

Ers 2008, mae CYSAGau ar draws Cymru wedi mabwysiadu neu addasu'r Fframwaith Enghreifftiol Cenedlaethol ar gyfer Addysg Grefyddol (APADGOS, 2008) fel eu maes llafur cytûn lleol. Mae aelodau'r Panel Ymgynghorol Cenedlaethol Addysg Grefyddol wedi croesawu'r cysondeb hwn ar draws Cymru gan eu bod wedi gallu cydweithio i baratoi canllawiau cyffredin i ysgolion a ChYSAGau. Mae amryw o GYSAGau yng Nghymru wedi mabwysiadu cyfundrefn neu broses debyg i'r un a amlinellir yn y ddogfen hon.

Enw'r Ysgol:

Cyfeiriad:

Addysg Grefyddol

Cwestiwn Allweddol 1: Pa mor dda yw'r deilliannau mewn Addysg Grefyddol?

- Seilir yr hunan arfarniad ar arsylwadau gwersi, arfarniadau o waith disgyblion, asesiadau athrawon a chyfweliadau â disgyblion.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol) a chynnwys arfarniad o asesiadau athrawon ac/neu ganlyniadau arholiad.

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 1, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.

Safonau mewn Addysg Grefyddol – cynnydd mewn dysgu

Safonau medrau llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth mewn Addysg Grefyddol?

- Dylai hunan arfarniad ystyried y dangosyddion canlynol: yr amser a roddir i'r pwnc, gwybodaeth bynciol, arbenigedd a datblygiad proffesiynol yr athrawon, addasrwydd y rhaglen astudio ac amrediad yr adnoddau dysgu a ddefnyddir.
- Mae arfarniad o arsylwadau gwersi a gwaith disgyblion yn caniatáu i benaethiaid a phenaethiaid adran i ddod i farn am ansawdd yr addysgu mewn gwersi Addysg Grefyddol o fewn yr ysgol, a'r graddau y mae disgyblion yn cael eu cymell a'u hannog i gyrraedd safonau uchel.
- Dylai ysgolion cynradd gyfeirio at y ddarpariaeth 'Pobl, Credoau a Chwestiynau' ar gyfer dysgwyr y Cyfnod Sylfaen yn ogystal ag Addysg Grefyddol yn CA2.
- Dylai ysgolion uwchradd gyfeirio at CA3, CA4 a CA5 (Astudiaethau Crefyddol ac Addysg Grefyddol).

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.1 a 2.2, Maes Llafur Cytûn Lleol, Addysg Grefyddol, Addysg Grefyddol: Canllawiau ar gyfer Cyfnodau Allweddol 2 a 3 (2011), Proffiliau Enghreifftiol Dysgwyr yng NghA 2 a 3 mewn Addysg Grefyddol: Canllawiau Ychwanegol (2011), Addysg Grefyddol: Canllawiau i ddysgwyr 14-19 oed(2009), Pobl, Cwestiynau a Chredoau: Addysg Grefyddol yn y Cyfnod Sylfaen (2013), Addysg Grefyddol: Adroddiad y Prif Safonwr CBAC.

Yr addysgu mewn addysg grefyddol: cynllunio ac amrediad o strategaethau

Darpariaeth ar gyfer y medrau: llythrennedd, rhifedd, TGCh a meddwl

Materion i gael sylw

Rhagorol		Da		Digonol		Anfoddhaol	

Addoli ar y Cyd

Cwestiwn Allweddol 2: Pa mor dda yw'r ddarpariaeth ar gyfer addoli ar y cyd?

Ydy'r addoli ar y cyd yn cydymffurfio â'r gofynion statudol?	Ydy	Nac ydy

Cyfeiriadau: Fframwaith Arolygu ESTYN Adran 2.3.1, 'Arweiniad atodol ar arolygu Addoli ar y Cyd mewn ysgolion anenwadol' (ESTYN, Medi 2011), 'Addysg Grefyddol ac Addoli ar y Cyd' (Cylchlythyr y Swyddfa Gymreig 10/94), Canllawiau ynglŷn ag Addoli ar y Cyd (Cymdeithas

Nodweddion da mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Materion i gael sylw mewn perthynas ag ansawdd yr Addoli ar y Cyd

Rhagorol

Da

Digonol

Anfoddhaol

Llofnod: (Pennaeth)

Dyddiad:

3.5 Canllawiau ar gyfer dadansoddi tablau data arholiadau allanol

Beth mae'r tabl TGAU (cwrs llawn) yn dangos?

Nifer yn sefyll B G Σ	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU llawn mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
% Rhagoriaeth B G Σ	Dyma'r ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill A* neu A mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
% L2 B G Σ	Mae'r amrediad o achrediadau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 2 yn cyfateb i raddau A* i C mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i C mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
% L1 B G Σ	Mae'r amrediad o achrediadau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cymhwyster Lefel 1 yn cyfateb i raddau A* i G mewn cyrsiau TGAU. Mae'r data yma felly yn dangos y ganran (%) o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi ennill gradd A* i G mewn Astudiaethau Crefyddol eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr
Sgôr cyfartalog y pwnc B G Σ	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* felly yn gyfwerth a 58 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 40 phwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (÷) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn a'r genethod mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir. Mae'r symbol Σ yn cynrychioli'r cyfanswm o'r ymgeiswyr

Beth mae'r tabl TGAU (cwrs byr) yn dangos?

Nifer yn sefyll B G Σ	Dyma'r nifer o fechgyn (B) a genethod (G) sydd wedi dewis dilyn cwrs TGAU byr mewn Astudiaethau Crefyddol ac wedi sefyll yr arholiad eleni. Mae'r symbol Σ yn dangos cyfanswm o'r ymgeiswyr.
% Rhagoriaeth B G Σ	Mae'r amrediad o achrediadau sydd ar gael i ddisgyblion yn golygu bod angen ffordd o gymharu safonau'r cymhwyster. Mae cyrsiau byr yn cyfrannu 10% o bwyntiau i'r trothwy Lefel 1 a Lefel 2. 29 pwynt yw gwerth A* mewn cwrs byr.
% L2 B G Σ	
% L1 B G Σ	
Sgôr cyfartalog y pwnc B G Σ	Mae pob gradd yn gyfwerth â 6 phwynt. Mae gradd A* (cwrs byr) felly yn gyfwerth a 29 pwynt a gradd C yn gyfwerth â 11 pwynt. Mae cyfanswm pwyntiau'r disgyblion yn cael ei rannu (÷) gan y nifer o ddisgyblion sydd wedi sefyll y pwnc yn yr ysgol. Mae'r data yma felly yn dangos sgôr cyfartalog y bechgyn, genethod a chyfanswm y grŵp dysgu mewn Astudiaethau Crefyddol yn yr ysgol ac yn y sir.

3.6: Taflen gofnodi ar gyfer aelodau CYSAG Gwynedd wrth iddynt fynychu sesiwn addoli ar y cyd

Cyngor Sefydlog ar Addysg Grefyddol

Mynychais sesiwn addoli ar y cyd mewn:	ysgol arbennig ysgol gynradd ysgol uwchradd	☐ ☐ ☐
Mynychais sesiwn addoli ar y cyd:	torfol/ysgol gyfan dosbarth cyfnod allweddol	☐ ☐ ☐
Yn cyfrannu i'r sesiwn addoli ar y cyd oedd:	y pennaeth disgyblion athro/athrawon arweinydd crefyddol lleol rhiant/rhieni llywodraethwr	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Thema'r sesiwn addoli ar y cyd oedd: _____

Clywais:

Stori Feiblaidd	☐	Cyflwyniad gan oedolyn	☐
Stori o draddodiad crefyddol arall	☐	Cyflwyniad gan y disgyblion	☐
Stori foesol/cyfoes/hanesyddol addas	☐	Disgyblion yn myfyrio'n dawel mewn ymateb i ysgogiad	☐
Disgyblion yn gweddïo (yn unigol neu ar y cyd)	☐		☐
Emyn /carol Cristnogol	☐		☐
Cân addas	☐		☐

Tanlinellwch y tri datganiad gorau sy'n disgrifio'r sesiwn addoli ar y cyd.

Heddiw, roedd y sesiwn addoli ar y cyd yn:

- datblygu gallu dysgwyr i fyfyrion ar eu teimladau, eu gwerthoedd a'u hagweddau eu hunain;
- datblygu ymwybyddiaeth dysgwyr o fywyd mewnol a dimensiwn ysbrydol pob unigolyn;
- trafod a hybu ymatebion i gwestiynau sylfaenol ynglŷn ag ystyr bywyd, newid a marwolaeth;
- datblygu credoau a gwerthoedd, yn bersonol ac yn gymunedol fel ei gilydd;
- hybu dealltwriaeth o gredoau a gwerthoedd pobl eraill naill ai yn lleol neu yn fyd-eang;
- cynyddu hunan-barch ac ymdeimlad o bwrpas mewn bywyd;
- meithrin y gallu dynol i wneud dewisiadau moesol er da neu er drwg;
- hybu gwerthoedd, ystyr a phwrpas a rennir;
- darparu cyfleoedd i fyfyrion ar y digwyddiadau a'r profiadau 'hapus' a 'thrist' sy'n effeithio ar gymuned yr ysgol a'r gymuned leol, ac i'w rhannu;
- ategu dealltwriaeth ar y cyd o sut y gall dysgwyr unigol ac ysgol gyfrannu'n gadarnhaol at y gymuned ehangach
- datblygu dealltwriaeth o amrywiaeth ac anghydraddoldeb byd-eang.

Unrhyw sylw arall:

3.7 : Cynllun Gweithredu CYSAG Gwynedd 2016-17

Adroddiad Blynyddol CYSAG Gwynedd 2014-15/2015-16	Camau Gweithredu 2016-17 ALI (Awdurdod Lleol) YH (Ymgynghorydd Her) AC (Aelodau CYSAG)	Tystiolaeth	Deilliannau	
Datblygu arweinyddiaeth dda ym maes addysg grefyddol ac addoli ar y cyd Tudalen 8	- Cynnal gweithdy tymhorol i gydlynwyr AG (YH) - Cyflwyno amserlen a threfn hunan arfarnu (ALI) - Craffu ar adroddiadau hunan arfarnu ysgolion a rhannu'r prif negeseuon yn yr adroddiad blynyddol.	- Canllawiau hunan arfarnu - Amserlen a threfn hunan arfarnu. - Adroddiadau Hunan arfarnu'r ysgolion - Cofnodion CYSAG Gwynedd	- Bron bob un ysgol wedi cyflwyno hunan arfarniad o safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd erbyn Haf 2017. - CYSAG wedi paratoi adroddiad crynodedol tymhorol a blynyddol o safonau addysg grefyddol ac addoli ar y cyd.	
Dyfodol Llwyddiannus (Argymhellion Donaldson) ac Addysg Grefyddol Tudalen 12	- Cynrychioli Gwynedd mewn unrhyw drafodaethau cenedlaethol parthed datblygu'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu (ALI+ YH + AC) - Cyfrannu at drafodaethau lleol er mwyn cynllunio profiadau dysgu yn ymateb i'r Maes Llafur Cytûn ag egwyddorion 'Dyfodol Llwyddiannus' (YH+ALI+AC)	- Cofnodion CYSAG Gwynedd - Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Gwynedd i ysgolion. - Enghreifftiau o arferion da	- Addysg Grefyddol yn cael ystyriaeth lawn wrth i ysgolion adolygu'r cwricwlwm a'r trefniadau asesu. - Y ddarpariaeth ar gyfer addysg grefyddol yn dda neu'n well ym mhob ysgol. - Safonau addysg grefyddol yn dda neu'n well ym mhob ysgol.	
Cefnogi athrawon uwchradd wrth gyflwyno manyleb TGAU newydd. Tudalen 10	- Cefnogi athrawon uwchradd mewn unrhyw drafodaethau gyda CBAC neu Gymwysterau Cymru. - Cefnogi gwaith Arweinydd Rhanbarthol AG TGAU (Mefys Jones) - Annog pob adran TGAU AG i fanteisio ar y cyfleoedd i gyfrannu at y cydweithio lleol (Gwynedd a Môn) a rhanbarthol.	- Cofnodion CYSAG Gwynedd - Gohebiaeth a chanllawiau CYSAG Gwynedd i ysgolion. - Enghreifftiau o arferion da	- Athrawon AG ac ymgeiswyr AG TGAU yn teimlo'n hyderus wrth wynebu'r fanyleb newydd. - Adroddiadau hunan arfarnu ysgolion uwchradd yn nodi bod safonau a'r ddarpariaeth ar gyfer CA4 yn dda neu'n well; - Canlyniadau TGAU Astudiaethau Crefyddol yn gyson dda neu'n well.	
Hwyluso Addoli ar y Cyd o ansawdd Tudalen 13	- Sicrhau bod ysgolion yn cydymffurfio a'r gofynion statudol mewn perthynas ag addoli ar y cyd a darparu sesiynau addolir ar y cyd o ansawdd. - Annog ysgolion i wahodd aelodau o GYSAG Gwynedd i fynychu sesiynau addoli ar y cyd	- Gohebiaeth i ysgolion - Adroddiadau llafar aelodau CYSAG - Cyfeiriadau tuag at addoli ar y cyd yn adroddiadau ESTYN	- Adroddiadau ESTYN yn nodi bod addoli ar y cyd yn dda. - Pob ysgol yn cydymffurfio â'r gofynion statudol. - Gwell dealltwriaeth ymhlith aelodau CYSAG o natur addoli ar y cyd mewn ysgolion.	

Eitem 11

Cyfarfod Cymdeithas CYSAG au Cymru, yn Siambr y Cyngor, Canolfan Ddinesig Pen-y-bont ar Ogwr, Stryd yr Angel, CF31 4WB. Dydd Gwener, 10 Tachwedd, 2017 (10.30am – 3pm)

Wales Association of SACREs meeting, at the Council Chamber, Bridgend Civic Centre, Angel Street, CF31 4WB. Friday, 10th November, 2017 (10.30am – 3pm)

Presenoldeb/Attendance

Ynys Môn / Anglesey Bethan James (BJ) Rheinallt Thomas (RhT)	Sir y Fflint / Flintshire Phil Lord (PL)	Abertawe / Swansea Alison Lewis (AL) Vicky Thomas (VT) Rachel Bendall (RB) Heather Hansen (HH) Adele Thomas (AT) John Meredith (JT) Alison Lewis (AL)
Blaenau Gwent Paula Webber (PW) Chris Abbas (CB)	Gwynedd Bethan James (BJ)	Torfaen /Torfaen Paula Webber (PW)
Pen-y-bont ar Ogwr / Bridgend Edward Evans (EE) Vicky Thomas (VT) Jessica Williams (JW) Christine Jones (CJ) Lowri Florence (LF) Cheryl Green BCBC John McCarthy BCBC	Merthyr Tudful / Merthyr Tydfil Paula Webber (PW) Ernie Galsworthy (EG)	Bro Morgannwg / Vale of Glamorgan Paula Webber (PW)
Caerffili/ Caerphilly Vicky Thomas (VT) John Taylor (JT)	Sir Fynwy / Monmouthshire Sir Gill Vaisey (GV) Sharon Perry-Phillips (SP-P) Sue Cave (SC) Rhian Davies (RhD)	Wrecsam / Wrexham
Caerdydd / Cardiff Gill Vaisey (GV)	Castell-nedd Port Talbot / Neath and Port Talbot Rachel Samuel (RS) Hugh James (HJ)	Sylwedyddion / Observers Rheinallt Thomas (RT), MAGC/REMW Rachel Bendall (RB) Drindod Dewi Sant John Meredith (JT) Church of Wales Manon Jones (MJ), Welsh Government Lynda Maddock (LM) WJEC
Sir Gaerfyrddin / Carmarthenshire Mary Parry (MP) Wendy Jones (WJ)	Casnewydd / Newport Vicky Thomas (VT) Martson Dacey (MD) Huw Stephens (HS)	Cyflwynwyr/Presenters Kathy Riddick (KR), Wales Humanists (WH) Lisa James (LJ), Cardiff High/CSC Catherine Rees(CR), Pencoed Comprehensive and CSC Lynda Maddock (LM) WJEC
Ceredigion Lyndon Lloyd MBE (LL)	Sir Benfro / Pembrokeshire Mary Parry (MP)	Ymwelwyr/Guests Matt Vince, Cardiff University Alice Parry, NEU Union
Conwy Phil Lord (PL) Nicholas Richter (NR)	Powys John Mitson (JM)	
Sir Ddinbych / Denbighshire Phil Lord (PL) Emrys Wynne (EW)	Rhondda Cynon Taf Paula Webber (PW) Mathew Maidment (MM)	

Minutes

1. Cyflwyniad a chroeso / *Introduction and welcome*

EE thanked the young people from the Archbishop String Quartet under the direction of Simon Grey, co-ordinator of Bridgend Music Service, for their musical performances. Members were welcomed to the Chamber by the Mayor, Pam Davies, who spoke of the importance of SACREs in monitoring standards in Religious Education. She reported that the Bridgend Summer SACRE last year had been held at the local Mosque. Schools in the authority had been offered a tour of the mosque. This played a role in supporting community cohesion. The Mayor spoke of the importance of WASACRE in acting as a forum for national issues. She highlighted the importance of getting the forthcoming changes in the curriculum for 3-16 year olds right. She informed WASACRE that Bridgend Local Authority values its work.

2. **Quiet reflection.** EE led a quiet reflection for Remembrance Day, including a reading of the John McCrae poem *In Flanders Fields*. He reflected on what we teach our children using a quotation from Pablo Casals.

3. Ymddiheuriadau / *Apologies*

Dafydd Trehearne, Dylan Rees, Paul Rowlinson, Sally Northcott, Libby Jones, Tania ap Sion, Enfys Hawthorne, Tudor Thomas, Janet Jones, Laura Lacey, Alwen Roberts, Cllr. Huw George, Marilyn Frazer, Andrew Pearce, Cllr. Charles Smith

4. **Cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd yn Wrecsam 7 Gorffennaf 2017/ *Minutes of meeting held in Wrexham 7 July 2017***

It was noted that with the exception of the omission of Dylan Rees and Paul Rawlinson from the attendance list, the minutes were accepted as a true record of the meeting.

Materion yn codi / *Matters arising*

P3. Matters arising Item 1 – It was noted that the minutes of WASACRE were received only in English prior to SACRE meetings. This was to be discussed in an agenda item.

P.5. Managing the Right of Withdrawal from RE – the document has been designed, is bilingual and ready to go to print. A discussion ensued on whether WASACRE would purchase ISBN numbers in order to sell the document. The discussion included how the sales would be managed. The document will be available to all schools free of charge and SACRE members. Members raised concerns about enquiries to schools for partial withdrawal from RE. PW reported that the Vale of Glamorgan SACRE had also requested this information. There was a proposal that WASACRE seek information from SACREs on full or partial withdrawals and reasons given in order to build up a picture of the situation across Wales. It is to be made clear that the information requested is concerning RE only and not Collective Worship. The role of Estyn in monitoring collective worship was also discussed. VT confirmed that this had been discussed with Estyn.

Action i. GV is to purchase 10 ISBN numbers at £159 and manage the sale of the document.

Action ii. GV and PW to compose letter to send to SACREs.

P. 12 Action iii. Show and tell to be added to future agendas

5. **Cyflwyniad NAPfRE / *NAPfRE presentations:*** (Presentation slides will be made available on the WASACRE website).

- i. RE in the Humanities A pioneer perspective - Catherine Rees* (Head of RE Pencoed Comprehensive CR informed WASACRE that last year Y7 RE was taught in a blended curriculum based on the Humanities

AoLE. Pupils guided learning. Teachers were facilitators. The aim was to develop resilient learners with transferable skills. The department was aware that the locally agreed syllabus is a statutory requirement and it informs planning. Y7 explored ultimate questions via dialogue, discussion, P4C, trips and visits and learning outside the classroom, CR reported that both staff and pupils enjoyed the learning and creativity. Tracking and assessment focused on the Four Purposes rather than levels. Pupils gave very positive feedback. They enjoyed the opportunity to look at topics from different aspects rather than just through one subject. Pupils were engaged, staff knew pupils well and work was excellent. Concerns about the lack of subject specialists were raised by parents. CR expressed concern that real progress wasn't tracked. The pupils are now in Year 8 and taught in separate subjects. Pupil Voice has shown that they now like to be taught by different teachers. CR expressed concern that they might not see the value of RS at Key Stage 4 and that the new GCSE specification did not marry with the Donaldson approach. CR suggested that the pupils in pilot had been taught by RE specialists, with a passion for the subject, and that the outcomes might have been different had this not been the case.

Questions following the presentation included:

- PL raised the issue of tracking assessment and how you ensure good progression of skills as well as concerns about planning for non-specialist teachers. CR reported that this had been difficult. She said that it may be difficult to get content covered and that might have a consequence for Year 9 as GCSE content needed to be covered there. She said that there had been lots of changes and new courses which had been a big juggling act for all teachers.
- Have you seen an attitude change towards RE? CR said Humanities always worked together, but it had been good to identify where the crossovers were.
- CR reported discerning a misconception of what RE is. CA enquired how pupils might be withdrawn from RE if they don't know what the lesson was. CR reported that this year there was no request to withdraw. She said this would be difficult, but that when teachers speak to parents they are surprised by what they are doing in humanities. The question was raised about whether we should be using the term RE? EE said that it is a problem that there is a general misconception. VT made the observation that because of the withdrawal clause RE ASF it might be lost in the new humanities curriculum. CR reported that they had not had a chance to collaborate with other schools but that it would be good to do so.
- Is the commonality between subjects a strength? CR agreed that there is as many similar topics would be taught in separate subjects, but they are now making the links.
- AL asked whether the school had been able to cover the agreed syllabus. CR reported that they had not been able to cover the same content as they would have usually. An RE day was used to cover aspects of the agreed syllabus.
- What advice would you give trainee teachers? CR raised the question of whether training in separate subjects would continue.
- SP-P noted that, when a humanities approach was used in her school, GCSE uptake became a problem. She noted a subject specific skills deficit from Y7 into Y8, and a problem with the condensing of KS3 because of the GCSE content. Due to non-specialist teaching, if they didn't have RE skills by year 8, they had to start from scratch. RT raised the issue that this approach had been tried many times in the past and had been a failure.
- MJ said that she found CR's presentation interesting and said that as they are developing at a national level, these concerns were being raised. They are now starting to look at what we should know in the disciplines. WASACRE representatives will be attending the Humanities working group on Monday 13th November to present the WASACRE Commissioned Paper.
- GV –Thanked CR. She reiterated that it was good to hear from those doing the job at this time of change. GV expressed her concern about the wellbeing of teachers as the work of teachers is

frustrating and workload is immense. She reiterated that we are supposed to be aware of the wellbeing of our pupils, but what about the wellbeing of teachers?

ii. *The work of the Lead Practitioners for Religious Studies.* - Lisa James (CSC Cardiff High School), Catherine Rees (CCS Pencoed Comprehensive School) and Rhian Davies (EAS King Henry VIII Comprehensive School)

Lisa James and her colleague Alison Hill, led Consortium Inset supporting red and amber schools in Cardiff and the Vale, sharing resources, approaches and assessment. They included sessions on what makes effective RE lessons; a focus on the Humanist perspective; overlaps between new and old specifications; in depth understanding of religions; the sharing teaching and learning strategies; assessment, SAMs and model answers. LJ reported that her holiday had been taken up with the changes and had an impact upon workload. She prepared resources and shared them via Dropbox. She pointed out the frustration of sharing resources when others are unwilling to share. She found it beneficial to work collaboratively with CR. Together they held network and development meetings. They met with other lead practitioners from across Wales at Llandrindod Wells. Resources will be uploaded onto Hwb. It was a good experience to share the immense workload. LJ reported that not all messages were getting through to heads of department from the consortium. GV asked how many schools were involved. LJ reported that there were 8 schools involved and that they needed to be proactive in publicising the meetings as teachers might not check the consortium website. She said that it would have been useful to have had a list of names of HODS.

VT reported that Newport SACRE had written to schools requesting an expression of interest in network and development meetings. If these were held from 2-4pm it would overcome the cost implication for Inset and supply cover.

RhD reported that EAS Learning Network gave schools the opportunity to gather teachers together for support at a network meeting in June. 18 delegates attended and brought resources. The focus was on AFL. The meeting had been publicised via EAS and RS Consultants. They prepared resources for different religions, but there was no Buddhism or Sikhism. They had used the BBC Bitesize curriculum map. There will be a meeting in January to share materials and for quality assurance. Peer and self assessment marking sheets were produced. Resources for Hinduism and Christianity have been shared with Lynda Maddock at the WJEC. Eventually resources will go onto Hwb, but they are currently being shared via Google Drive.

VT asked whether resources for all the religions would be covered. RhD confirmed that they were currently trying to cover them. Additionally, that BBC Bitesize will be plugging that gap. GV asked whether the resources would cover Humanism. RhD confirmed that this would be the case and that they would also include Cwricwlwm Cwmreig. They would be publicising the next meeting heavily in order to support the schools who haven't attended. She highlighted the difficulties of getting teachers out of schools. RhD is available one day per fortnight to go out to schools to offer support. EG expressed his opinion that RE is one of the most important subjects in the school and asked whether the work would have a positive effect on people's understanding of other religions. RhD said that she is finding that students now have a better understanding of the concepts. RhD confirmed that if there is a specific request to translate the resources into Welsh then it would be. GWE paid for translation of some resources which teachers throughout Wales will be able to access on Hwb. If a school contacts RhD she will email resources.

6. *Cyflwyniad WASACRE/WASACRE presentation:*

i. *Lynda Maddock - WJEC GCE and GCSE Religious Studies*

Lynda Maddock gave Andrew Pearce's apologies to WASACRE.

Teachers began teaching the new GCSE in September. The aim was to marry the legacy Specification A, systematic study, and the Specification B, which was the popular thematic approach. It had been a difficult task. Perceptions were that the religions papers were rigorous and gave pupils the opportunity for depth. The Spec. B developed awareness of religious and social issues and engaged lots of pupils. The length of the new exam paper is longer. In Part A of the paper Christianity is compulsory. Buddhism and Hinduism are popular, as are Judaism and Islam. For Catholic Schools their second religion is Judaism. In Part B, life and death and good and evil, pupils must apply what they know from their religions. Non-religious beliefs have to be engaged with as it is explicit in the content in one longer question. Unit 1 is the short course, a foundational study and it would be difficult to look at Unit 2 without this. Questions A-C are phenomenological and Question d, analysis and evaluation, etc. This is a high order, challenging skill and worth a lot of marks. It is the differentiator. The course should be taught in 120 guided learning hours over two years minimum. Some schools are not given the time. Lynda has made Qualifications Wales aware of her concerns over this. She reported that sometimes teachers have to deliver on 1 hour per week and Lynda expressed her view that 'that is a complete disgrace'. Two religions need to be applied to philosophical issues. This will now be explicit within the assessment. In the life and death question they have to include non-religious beliefs though they will be credited in other questions if they have written about it. WJEC CPD will be delivered in December. Lynda said that more lines had been added so that there were now 3 lines per mark. There are no expectations that the lines will be filled. She emphasised that it is always about quality and not quantity.

MP – asked a question regarding the section on origin and value of human life. In the Christianity section of the Specification it refers to Welsh Law regarding organ donation, but there is no reference to Welsh Law with regards to other religions. MP said that Welsh Government had carried out a lot of research on this and would be useful to go back to look at it. Lynda said that Welsh Government had accredited the Specification but that she would now speak to them. MP also pointed out that the statement in the textbook on organ donation is incorrect. She maintained that it is important to get the Welsh Dimension right.

A teacher representative said that the old syllabus was relevant to the pupils and asked why the decision was made to amalgamate the two Specifications. Lynda said that there was a perception that the legacy Specification B didn't have the religious rigor of the legacy Specification A. So there was an attempt to try to make the best of both worlds. One member suggested that Religious Studies had been on a high and asked what the take up for the new course is. Lynda said that they currently were only aware of preliminary entries and that the data was not accurate.

There was a discussion on Year 10 entry as there is a political feel that early entry isn't a good thing. Kirsty Williams may prevent early entry. One of the Lead Practitioners said that her school were now not entering the whole cohort.

Due to time restrictions it was decided that the A Level presentation to WASACRE would not go ahead in the absence of Andrew Pearce, but it will be put on the WJEC website for teachers to access.

ii. Kathy Riddick - Development Officer, Wales Humanists

KR gave a presentation on why SACREs should accept humanists and why WASACRE should have a humanist representative. KR referred to the Westminster Faith Debates document *A New Settlement: Religion and Belief in Schools* (Charles Clarke and Linda Woodhead) which stated that there has been a significant rise in a diverse range of religious and non-religious commitments. KR also made reference to the British Attitudes Survey which shows a rise in people with no religion. The Nones aged 18-14 are now over 70%. KR said that Humanists UK believe that this is missing from SACRE and that Circular 10/94, written over 20 years ago, is outdated. Humanists UK has been involved in sharing resources for RE and has worked with WJEC. It provides school speakers and is an active member of the REC. KR said that a number of SACREs in England have admitted humanist representatives as full members of group A, and humanists have served as chairs of their SACRE in England, which gives some indication of how valued their contribution is to RE in

their area. Humanists are represented on the Welsh Government's strategic steering group for curriculum reform and work. She highlighted that the National Exemplar Framework for Religious Education for 3 – 19 year-olds in Wales, 2008 states very clearly that 'RE contributes to Wales, Europe and the World by raising challenging questions from religious and non-religious perspectives.' She argued that, given this, humanist representation on SACREs and WASACRE is crucial. KR raised her concern that some SACREs included Humanists in Wales, but there isn't a consistent approach. As a result Wales Humanists argue that SACREs are not servicing the teaching community. KR said that there is a view Humanists don't support RE, but the opposite is true. It is vital to continue RE. KR proposed that SACREs to have humanist members. She said that Wales Humanists have asked Welsh Government that Circular 10/94 be changed as it is discriminative. KR reported that Welsh Government have said that it is the responsibility of WASACRE.

Discussion included the following:

- A member said that a recent survey on SACREs found that co-opted members are valued. She argued that all members bring their own personalities and if you have a good member then they are good members no matter what their background. She argued that SACREs aim is supporting RE and, as that includes non-religious beliefs, it would be helpful to have Humanist representatives on SACREs.
- RT said that Circular 10/94 is a document published by the Welsh Office and that this is a matter for individual SACREs. However, that it is clear from the document that co-option is the only route for humanist membership. EE read an email from Welsh Government to Libby Jones dated 21st June 2017 stating that *"From the Welsh Government perspective, the position is that the wording of section 390 of the 1996 Act is clear and refers to religion and not beliefs. Humanism is often regarded as a belief system and not a religion. As far as Welsh Government is aware, local authorities have interpreted the term "religion" so as to exclude belief systems such as humanism. However, statutory interpretation is a matter for the courts..."*
- An LA faith representative said she had been nominated by her faith group to sit on SACRE and asked whether the same arrangements could be made for humanists whereby a body is represented. KR said that Wales Humanists is an organisation. They train school speakers and ensure they have an in depth knowledge of Humanism.
- One member, who is a Councillor, found it disturbing that SACREs in England ignore legislation as this could have an impact upon local councillors. He suggested the avenue for Wales Humanists is through Welsh Government.
- In discussion members considered the Equalities and Human Rights Act and the United Nations and the Rights of the Child. It was suggested that Circular 10/94 is now a defunct document and should be updated. GV said that WASACRE Executive members have offered suggested changes to document to Welsh Government officials in the past, but cannot get it updated. Members pointed out that SACREs can ask the council for constitutions to be amended so that Humanists can be invited as co-opted members. EE pointed out that where two laws conflict only the High Court or the Supreme Court can decide. He suggested that the courts need to tell us what to do as currently SACREs are restricted. He suggested that WASACRE write to ask WG to take this to the courts.
- A Member who had been co-opted onto a SACRE for many years, and who is now a full member said that being co-opted hadn't stopped him from contributing and influencing decisions. PL pointed out SACREs should be locally determined and membership should reflect the local area.
- KR said that Humanists are asking for equal treatment and that it is a general issue of respect. She said that she had visited a SACRE recently as a member of the public and felt that she had had not been treated respectfully. She said that Humanism is about freedom and respect. She said that there had been no right to reply due to restrictions on members of the public attending a SACRE meeting. A WASACRE member suggested that there should never be a context for not having a right to defend yourself. Matthew Vince, a PhD student at Cardiff University, said that non-religious belief systems is

one of the fastest growing areas of academic research. One member said that she felt really sorry that KR felt that she had been deliberately excluded. However, reaffirmed that this is an issue about committee A and, therefore, a Welsh Government issue. It is due for review. She said that some councils do not have co-opted positions and that if the co-opted places are filled then there is no position. KR reported that Wales Humanists has had quite a few members rejected. But that she wants to move forward. She said that they want to help to create ethically informed citizens and one way they can do that formally is through involvement in SACREs.

- GV thanked KR for coming along and for presenting and said that it was good to hear her speak supportively of Religious Education.
- PL said that WASACRE Executive members had a face to face meeting with Welsh Government during the Spring where this issue had been very strong in saying that this is not our responsibility.
- GV proposed WASACRE send a letter to Welsh Government asking them to take this matter to the courts to decide. She said that she was alarmed that someone can go to a SACRE and be treated with a lack of respect. A discussion followed on protocol of council meetings. It was felt that if someone is treated disrespectfully then they should have a right to reply. It was felt by members that SACRE meetings should be conducted in the ethos of RE and should be respectful. GV suggested that WASACRE should look at a code of conduct for SACREs. She said that people are joining a SACRE and not understanding the ethos of RE. Members of WASACRE who also sit as councillors said that members of the public have no right to reply in meetings, unless they are to by the chair to do.

ACTION: - WASACRE to send a letter to Welsh Government requesting that Circular 10/94 be updated

ACTION – to set Code of Conduct as an agenda item at next meeting.

7. Darparu Ysgrifennydd Cofnodion/Provision of a Minute Secretary– Phil Lord

PL presented his research into a clerking service for minutes. He said that the usual cost is £250 per day. He suggested that this could cost £1500 per annum plus expenses. Discussion took place on the cost as well as on the role of Secretary to WASACRE. It was agreed that this is a considerable role and that it would speed up the whole process of minute writing so that minutes could be sent to SACREs quickly. The role of Secretary to WASACRE has changed and now it requires a very specific skill set. PL proposed that a clerk is appointed who will invoice WASACRE for the work they have done and for their services, he said that continuity is needed so the appointee would need to be aware of the specialist language of RE. This was seconded by RT.

ACTION: Write to SACREs to seek those interested in the role of Minutes Clerk

8. Cyfarfod Cymdeithas CYSAGau Cymru Cyfansoddiad / Wales Association of SACREs Constitution.

This item was adjourned to the next meeting.

9. Diweddariadau/Up-dates:

i. Materion Llywodraeth Cymru / Welsh Government matters – New Curriculum update - RE in the Humanities AoLE - Manon Jones

Welsh Government (has) published changes to the key dates

(<http://gov.wales/topics/educationandskills/schoolshome/curriculuminwales/curriculum-for-wales-curriculum-for-life/?lang=en>). By April 2018 there will be a draft of the new curriculum and by January 2020 the final curriculum and assessment arrangements will be published, to be implemented in 2022. Initially it will be taught in Primary and Year 7. There will be an additional four year period of studying to new curriculum and new qualification. Currently, Welsh Government is asking how humanities supports the new curriculum. How should humanities look and appear? What is the level

of specificity and consistency between schools? There will be a summary from the Pioneer Schools in July. SACRE meetings in the Autumn term should have discussed the letter from Welsh Government, which is very aware that we do not want to lose anything from RE. There has been a concentration upon the disciplines and they will make links between them, however some aspects may have to be stand alone. Welsh Government has been working with WASACRE and the commissioned a paper. Colleagues from WG are aware of the importance of the right to withdraw from RE. Welsh Government will feed back to SACRES by January 2018. Manon Jones was asked when we could expect to see 'meat on the bones' of the curriculum. The strands will be worked on at the end of next month, but by March or April there will be more in depth feedback. Manon sees the importance of communication at different levels of the development process, as well as ensuring practitioners in Pioneer Schools are informed. She agreed that she also needed to consider those who are not in pioneer schools.

- ii. GV informed the meeting that a group of WASACRE members had drawn up a paper on *What Matters in RE* and that this is to be presented at the Humanities Planning Workshops on Monday 13th November in Swansea.

10. Adroddiad ar gyfarfod y Pwyllgor Gwaith a gynhaliwyd ar 13 Medi 2017/ *Report from the Executive Committee held on 13 September 2017*

Item 4. GV gave an update on the REC who have commissioned a report on RE across England. We have a right to respond to it by 4th December. GV sought the views of members on whether Wales could have a similar commission. The CoRE in England contains information that is important for us in Wales. GV spoke to Rudi Lockhart about a similar review in Wales. Gill asked whether WASACRE is able to support two delegates in attending the NASACRE/ARIEAC Conference on the CoRE.

ACTION: the Executive Committee to communicate via email and respond to the report.

ACTION: Invite Rudi Lockhart to the next meeting of the WASACRE Executive

11. Gohebiaeth /Correspondence

WASACRE received the following correspondence:

- i. Matthew Vince, from the Centre for the Study of Islam in the UK at Cardiff University which explores the lives of Muslim communities living in Britain, wrote to WASACRE and was present at the meeting. He was invited to speak to members about his research into the experiences of Muslim RE teachers in secondary schools. The Centre has set up a Future Learn course which is free to teachers. The centre offers CPD to RE teachers and will visit schools to facilitate workshops. There are also other free events and public lectures available. The Centre is interested in developing materials for a course suitable for KS3/4 pupils, which will be accessible to teachers across South Wales.
- ii. Dr Wendy Dossett informed WASACRE that the University of Chester will be holding a 'back to university day' for teachers on Religion and Ethics on Saturday 10th February, 2018.
- iii. The Interfaith Network notified WASACRE that Mr. Jagwan Singh, IFN Vice Chair 2001-2004, has sadly passed away.

12. U.F.A. / A.O.B.

There was no other business.

EE closed the meeting and thanked the Mayor Pam Davies; Vicky Thomas; Ellen Franks, Clerk to Bridgend SACRE and members of Bridgend SACRE; the Archbishop String Quartet, Simon Grey, and the interpreter, Stephen Williams.

13. Dyddiad y cyfarfod nesaf Dydd Gwener 10 Tachwedd, 2017 / *Date for next meeting:*

- i. Spring 2018 – Swansea, Friday 9 March 2018
- ii. Summer 2018 – Anglesey
- iii. Autumn 2019 – Vale of Glamorgan

DRAFT

Cadeirydd/Chairman:
Edward Evans

Ysgrifennydd/Secretary:
Paula Webber
23, BrynGwyn Road,
Newbridge,
NP11 3GJ

e-bost/e-mail: Paula.WebberConsultancy@gmail.com
ffôn/ tel : 07540172956

23 Ionawr 2018

Annwyl Glerc CYSAG,

Gan ddilyn ein proses flynyddol arferol, rwyf yn ysgrifennu i wahodd CYSAGau i gynnig enwebiadau am aelodau newydd i Bwyllgor Gwaith CCYSGAU Cymru. Byddwn yn ddiolchgar pe bai'ch CYSAG chi yn trafod unrhyw enwebiadau y dymunant eu cynnig yn eu cyfarfod CYSAG yn nhymor y gwanwyn. Sylwer, os yw'ch CYSAG yn cael ei gynrychioli ar y Pwyllgor Gwaith yn barod, ac eithrio Ysgrifennydd, Ysgrifennydd Cynorthwyol a Thrysorydd, yn ôl Cyfansoddiad CCYSGAU C, ni fyddwch yn gallu enwebu rhywun o'ch CYSAG chi y tro hwn.

Ynghlwm y mae ffurflen y dylid ei llenwi a'i dychwelyd i mi yn y cyfeiriad e-bost/post uchod erbyn **Dydd Gwener 30 Mawrth 2018**. Byddaf yn anfon y rhestr enwebiadau i chi cyn Dydd Gwener 27 Ebrill 2018, fel y gall eich CYSAG eu trafod yng nghyfarfod tymor yr haf mewn pryd ar gyfer y bleidlais yng Nghyfarfod Blynnyddol y Gymdeithas ym mis Gorffennaf.

Sylwch bod disgwyliad y bydd enwebeion ar gael i fynychu cyfarfodydd gweithredol yn rheolaidd dylent fod yn llwyddiannus yn yr etholiad yn y CCB ym mis Gorffennaf.

Hoffem ddiolch i chi a'ch aelodau am eich cymorth yn y mater hwn.

Yn gywir,

Paula Webber
Ysgrifennydd Cymdeithas CYSAGau Cymru

RHESTR AELODAU'R PWYLLGOR GWAITH / LIST OF EXECUTIVE MEMBERS / MEDI / SEPTEMBER 2017/18

Edward Evans- Bridgend (Cadeirydd / Chair)

Gill Vaisey- Monmouthshire (Is-gadeirydd / Vice Chair)

Phil Lord- Flintshire (Cyn-gadeirydd / Immediate Past Chair)

Paula Webber- RCT (Ysgrifennydd / Secretary)

Libby Jones- Wrexham (Ysgrifennydd Cynorthwyol / Assistant Secretary/Welsh Government Liaison Officer)

John Mitson- Powys (Trysorydd / Treasurer)

Bethan James- NAPfRE

1. Cllr Ernie Galsworthy- Merthyr Tydfil – cyfnod mewn grym / period of office 2015-2018

2. Mathew Maidment- RCT- cyfnod mewn grym / period of office- 2016- 2019

3. Huw Stephens- Newport –cyfnod mewn grym / period of office 2016- 2019

4. Mary Parry- Carmarthenshire – cyfnod mewn grym / period of office 2016- 2019

5. Alison Lewis – Swansea – cyfnod mewn grym / period of office 2017-2020

6. Tania ap Sion – Wrexham – cyfnod mewn grym / period of office 2017-2020

Cynrychiolaeth CYSAGau Cymru ar bwyllgorau eraill / WASACRE representation on other committees:

EFTRE: Mr Phil Lord

Inter Faith Network for the UK: Mr Phil Lord

Re Council for England and Wales: Ms Gill Vaisey

Seddi gwag o Gorffennaf 2018 / Vacant seats as of WASACRE AGM July 2018

Cworwm yn 5 aelod / Quorum is 5 members

Pleidlais Mwyafrifol fydd yn cyfrif / Majority vote will count

**Enwebiadau ar gyfer Pwyllgor Gwaith CCYSAGC/
*Nominations to WASACRE Executive Committee***

2018

Enwebiad / Nomination	Enw / Name	ENW CYSAG / SACRE NAME
Pwyllgorgwaith/ Executive Committee		